

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

**YERE BAĞLILIK, KENT KİMLİĞİ VE GÜNDELİK HAYAT KAVRAMLARININ MEKAN
ÜZERİNDEN İRDELENMESİ: İSRAİLEVLERİ ÖRNEĞİ**

Tuğçe KALAYCI

Doktora Tezi

Ankara, 2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

YERE BAĞLILIK, KENT KİMLİĞİ VE GÜNDELİK HAYAT KAVRAMLARININ MEKAN
ÜZERİNDEN İRDELENMESİ: İSRAİLEVLERİ ÖRNEĞİ

Tuğçe KALAYCI

Doktora Tezi

Ankara, 2024

Ege & Kuzey'e...

YERE BAĞLILIK, KENT KİMLİĞİ VE GÜNDELİK HAYAT KAVRAMLARININ MEKAN ÜZERİNDEN İRDELENMESİ: İSRAİLEVLERİ ÖRNEĞİ

Danışman: Doç. A. Selin MUTDOĞAN

Yazar: Tuğçe KALAYCI

ÖZ

Bu araştırma, mekân tasarımı ile sosyal etkileşim ve bireyin duygusal bağlılık düzeyi arasındaki karmaşık ilişkileri anlamayı amaçlamaktadır. Bu sebeple, mekanın kullanıcıları üzerindeki etkilerini anlamak için yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat pratikleri kavramlarını bir araya getirmeyi hedeflemektedir. Mekân sakinlerinin günlük yaşantılarının, mekanla kurdukları bağlılığı ve kent kimliğini nasıl etkilediğini anlamak, mekan tasarımında kullanıcı odaklı çözümler geliştirmek adına önemli bir adım olacaktır. Demografik faktörlerin, özellikle yaş ve cinsiyet gibi değişkenlerin, bu ilişkilerde ne şekilde rol oynadığını anlamak da araştırmanın kapsamına dahil edilmiştir. Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde, yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat kavramlarının teorik çerçevesi ele alınmış ve bu kavramların mekânla olan ilişkileri incelenmiştir. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi açıklanmış; karma yöntem araştırması ve bu yöntemin seçilme sebepleri detaylandırılmıştır. Üçüncü bölümde ise, nitel ve nicel bulgular sunulmuştur. Nitel bulgular söylem analizi ile, nicel bulgular ise SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, mekân tasarımında kullanıcıların duygusal ve kültürel deneyimlerinin göz önünde bulundurulmasının, gelecekteki konut projeleri ve mekân tasarımlarında daha anlamlı, kullanıcı odaklı ve bağlamsal olarak kapsamlı çözümler geliştirilmesine katkı sağlayacağını göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Yere bağlılık, kent kimliği, gündelik hayat, israilevleri, mekân

ANALYSING THE CONCEPTS OF PLACE ATTACHMENT, URBAN IDENTITY AND DAILY LIFE THROUGH SPACE: THE CASE OF İSRAİLEVLERİ

Supervisor: Assoc. Prof..A.Selin MUTDOĞAN

Author: Tuğçe KALAYCI

ABSTRACT

This research aims to understand the complex relationships between place design, social interaction and an individual's level of emotional attachment. Therefore, it aims to bring together the concepts of place attachment, urban identity and daily life practices to understand the effects of place on its users. Understanding how the daily lives of the inhabitants of the place affect their attachment to the place and urban identity will be an important step in developing user-oriented solutions in place design. Understanding how demographic factors, especially variables such as age and gender, play a role in these relationships is also included in the scope of the research. The study consists of three main parts: In the first part, the theoretical framework of the concepts of place attachment, urban identity and daily life is discussed and the relationship between these concepts and space is analysed. In the second part, the methodology of the study is explained; mixed method research and the reasons for choosing this method are detailed. In the third section, qualitative and quantitative findings are presented. Qualitative findings were analysed using discourse analysis and quantitative findings were analysed using SPSS software. The results of the research show that considering the emotional and cultural experiences of users in space design will contribute to the development of more meaningful, user-oriented and contextually comprehensive solutions in future housing projects and space designs.

Keywords: Place attachment, urban identity, daily life, israilevleri, space

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
GÖRSEL DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	7
1.1.Mekan Kavramı	7
1.2.Yere Bağlılık Kavramı	9
1.2.1.Sosyo-demografik Göstergeler.....	15
1.2.1.1.Sosyal Göstergeler	16
1.2.1.2.Çevresel (Fiziksel) Göstergeler	17
1.2.Kent Kimliği Kavramı	20
1.3. Gündelik Hayat Kavramı.....	23
2. BÖLÜM: YÖNTEM	28
2.1.Karma Yöntem.....	28
2.2. Araştırma Alanı ve Örneklemi	31
2.3.Verİ Toplama Araçları.....	36
2.4.Verilerin Analizi	39
3. BÖLÜM: BULGULAR	41
3.1. Çalışma 1- Nitel Bulgular.....	41
3.1.1. Ankara'da Kent Kimliği: Sosyal Ve Mekansal Analizlerin Işığında Bir Değerlendirme	42
3.1.1.1. Sosyal Unsurlar	43
3.1.1.2. Fiziksel Unsurlar	46
3.1.2.Gündelik Hayatın İzinde: İsrail evleri Deneyimi	51

3.1.3. Kullanıcılarının Perspektifinden İsrail evleri'nin İç Mekanlarının Değişimi ve Dönüşümü.....	57
3.1.3.1.Salon	60
3.1.3.2.Mutfak.....	64
3.1.3.3.Banyo	68
3.1.3.4.Sabit Donatı Ve Mobilya	70
3.2.Çalışma 2- Nicel Bulgular	74
3.2.1.Katılımcılar.....	74
3.2.2. Oturma Süresi ve Tercih İlişkisi Bulguları	76
3.2.3.Yere Bağlılık Ölçeği Bulguları	77
3.2.4. Kent Kimliği Ölçeği Bulguları	86
3.2.5.Yere Bağlılık Ölçeği ve Kent Kimliği Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi.....	96
SONUÇ	97
KAYNAKLAR.....	113
EKLER	120
EK-1: Gönüllü Katılım Formu.....	120
EK-2:Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	121
EK-3:Anket Formu	124
Makale Yayın Bilgisi.....	126
Etik Komisyonu Onay Bildirimi	127
Yayımlama Ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	128
Etik Beyanı	129
Doktora Tezi Orijinallik Raporu	130
PhD Thesis Originality Report	131

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Yere Bağlılık ile farklı araştırmacıların kullandığı kavramlar ve içerikleri	11
Tablo 2. Görüşme yapılan görüşmecilerin demografik bilgileri	42
Tablo 3. Ankara Kent Kimliğine İlişkin Yapılan Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları	43
Tablo 4. Gündelik Hayat ile ilgili görüşmecilere yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları	52
Tablo 5. İ Mekanların Fiziksel Değişimi Hakkında Yapılan Görüşme Soruları	58
Tablo 6. Konutların genel özellikleri	58
Tablo 7. Kullanıcıların sosyo-demografik bilgileri	74
Tablo 8. Oturma süresinin yaşama tercihi üzerindeki etkisi	76
Tablo 9. Yere bağlılık ölçeğinin güvenilirlik analizi sonuçları	78
Tablo 10. Cinsiyetin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi	79
Tablo 11. Yaşın yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi	82
Tablo 12. Eğitimin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi	84
Tablo 13. Kent kimliği değişkenlerinin güvenilirlik analizi sonuçları	87
Tablo 14. Cinsiyetin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi	89
Tablo 15. Yaşın kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi	92
Tablo 16. Eğitimin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi	95
Tablo 17. katılımcıların yere bağlılık ölçeği ile kent kimliği ve kent kimliği alt ölçekleri arasındaki ilişki düzelerine ilişkin korelasyon analizi sonuçları	96

GÖRSEL DİZİNİ

Görsel 1 : Lefebvre'in üçlü mekan diyalektiği (Yazar tarafından oluşturulmuştur.).....	8
Görsel 2 . Üç basamaklı yere bağlılık modeli (Scannell ve Gifford, 2010)	13
Görsel 3 : Yere bağlılık Göstergeleri (Lewicka (2010)'dan geliştirilmiştir.)	15
Görsel 4 . Kent Kimliğinin Alt Boyutları (Anastasiou et.al., 2021'den çevrilmiştir.)	22
Görsel 5 . Gündelik hayatın kavramsal çerçevesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.).....	25
Görsel 6 .Keşfedici sıralı/(sıralı nitel → nicel) karma yöntemler araştırması deseni	29
Görsel 7 . İsrail evlerinin haritada gösterimi ve caddenin bir görünümü (Google Maps ekran görüntüsü ve Yazarın kişisel arşivi)	32
Görsel 8 . İsrail evleri (Dikmen Yapı Kooperatifi) genel perspektif görünümü ve ön cephe görünüşü (Sivil Mimari Bellek Ankara: 1930-1980 Projesi Arşivi).....	33
Görsel 9 . İsrail evleri (Dikmen Yapı Kooperatifi)kat planı (Sivil Mimari Bellek Ankara: 1930-1980 Projesi Arşivi).....	34
.....	35
Görsel 10 . İsrail evleri (Dikmen Yapı Kooperatifi) çarşısından genel bir görünüm, bahçelerden genel bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi).....	35
Görsel 11 . Araştırmanın süreçleri	40
Görsel 12 . İsrail evlerini kapsayan Caddelerin Eski ve Yeni İsimleri (Yazar tarafından üretilmiştir)	48
Görsel 13 . Caddede Bulunan Bir Yönlendirme Tabelası (Yazarın Kişisel Arşivi)	48
Görsel 14 . İsrail evlerinin arka cephelerinde bulunan bahçelerden bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi)	54
Görsel 15 . İsrail evlerinin arka cephelerinde bulunan bahçelerden bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi)	54
Görsel 16 . İsrail evlerinde bloklar arasındaki caddelere park etmiş araçlar. (Yazarın kişisel arşivi)	60
Görsel 17 . İsrail evlerinde bloklar arasındaki caddelere park etmiş araçlar. (Yazarın kişisel arşivi)	60
Görsel 18 . Orijinal hali korunmuş bir dairenin salonu (Yazarın kişisel arşivi)	61
Görsel 19 . Zemin döşemesini parkeyle değiştiren bir dairenin salonu ve yemek odası (Yazarın kişisel arşivi)	62
.....	62
Görsel 20 . Salon ve yemek odası ilişkisi (Yazar tarafından üretilmiştir.)	64
Görsel 21 . Kiler ve wc 'nin mutfağa eklendiği bir mutfak örneği (Yazarın kişisel arşivi).....	65
.....	66
Görsel 22 . Kiler ve wc'nin mutfağa eklendiği diğer bir mutfak (Yazarın kişisel arşivi).....	66
Görsel 23 . Kiler ve wc'nin orijinal halinin korunduğu bir mutfak (Yazarın kişisel arşivi)	67
Görsel 24 . Mutfağın dönüşüm şeması (Yazar tarafından üretilmiştir.)	68
Görsel 25 . Banyo'nun konut içerisindeki konumu (Yazar tarafından üretilmiştir.)	69
Görsel 26 . Kolidorda bulunan sabit depolama alanının orijinal örneği (Yazarın kişisel arşivi)	70
Görsel 27 . Kolidorda bulunan sabit depolamaya daha sonra yapılan eklenti (Yazarın kişisel arşivi).....	71
Görsel 28 . Yatak odalarında yapının orijinalinde bulunan gömme dolaplar (Yazarın kişisel arşivi)	72
Görsel 29 . Plan şemasında sabit donatıların konumu (Yazar tarafından üretilmiştir.).....	73
Görsel 30 . Katılımcıların illere ve bölgelere göre doğum yeri dağılımı (Yazar tarafından üretilmiştir)	75
Görsel 31 . Katılımcıların sektörlere ve mesleklere göre dağılımı (Yazar tarafından üretilmiştir.).....	76
Görsel 32 . Oturma süresinin yaşama tercihi üzerindeki etkisi.....	77

Görsel 33. Cinsiyetin yere bağılılık değişkenleri üzerindeki etkisi	80
Görsel 34. Yaşın yere bağılılık değişkenleri üzerindeki etkisi	82
Görsel 35. Eğitimin yere bağılılık değişkenleri üzerindeki etkisi	85
Görsel 36. Cinsiyetin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi.....	89
Görsel 36. Yaşın kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi	92
Görsel 37. Eğitimin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi	95
Görsel 38. Araştırmanın nitel bulgu ve değerlendirmeleri (Yazar tarafından üretilmiştir.)	97
Görsel 39. Araştırmanın nitel bulgu ve değerlendirmeleri (Yazar tarafından üretilmiştir.)	107

GİRİŞ

Mekân, sadece fiziksel ve coğrafi özelliklerle sınırlı değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve politik süreçlerin bir sonucudur (Lefevbre, 2016). Mekanlar, geleneklerin, alışkanlıkların ve toplumu oluşturan değerlerin biçimsel özelliklerine kodlandığı yaşam merkezleridir (Asiliskender, 2004). Bu anlamda insanlar ve mekânlar arasındaki ilişki, sosyal ve psikolojik boyutlarıyla zengin ve karmaşık bir alanı kapsar. Bu ilişkinin bileşenleri arasında yer alan yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat kavramları mekânın bireyler üzerindeki etkisinin anlaşılması için oldukça önemlidir.

Yere bağlılık kavramı, kişilerin yaşamış oldukları mekân ya da çevre ile aralarında duygusal bir bağ kurulması olarak ifade edilmektedir (Hummon, 1992; Low, 1992). Yer kavramı, bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri fiziksel çevreleri ifade eder ve bu çevreler, konut, mahalle gibi yerleşim alanlarının yanı sıra, orman veya yazlık eğlence alanları gibi geçici kullanım alanlarını da kapsar (Lewicka, 2010). Yere bağlılık kavramı, farklı disiplinler tarafından sıklıkla incelenen bir kavramdır. Her disiplin kendi perspektifiyle yaklaşırsa da temelde, insanın mekânla olan ilişkisinin sorgulanması ve içinde yaşadığı çevreyle diğer insanlar veya nesnelere kurduğu ilişkiyle benzerlik gösterdiğinin anlaşılması açısından önemlidir (Göregenli, 2010).

Kimlik ise, bir objenin diğerlerinden farklı ve özgün olma durumu olarak tanımlanır ve her kimliğin eşsiz ve benzersiz olması gerektiği vurgulanır. Kimlik alanında çalışmalar yapan Lynch (1960), *“Her kentlinin kentin bazı bölgeleriyle uzun bir ilişkisi olmuştur ve kendi zihninde kente dair imgesi hatıralar ve anlamlarla yüklüdür.”* ifadesiyle, bir mekânın her bireyde farklı algılandığını ve her kentin de kendine özgü bir kimliğe sahip olduğunu vurgular. Bu nedenle, bir kentin sadece kendi içerisinde değil, aynı zamanda kent sakinlerinin bakış açısından da değerlendirilmesi gerektiğini belirtir. Kentsel kimlik aynı zamanda, bir şehre atfedilen idealizasyon ve duygusal bağların anlamını da ifade eder. Bu nedenle, kentsel kimlik belirlenirken görsel gözlemler temel alınır; ancak sadece bu gözlemlerle yetinilmez, aynı zamanda şehre olumlu değerler ve hedefler yüklenir. Bu şekilde, kimlik, bir yerde, o

kentte yaşayanların gerçekleştirmeye çalıştığı bir proje haline gelir ve şehri ile o şehirde yaşamanın anlamını artırır (Tekeli, 1991).

Diğer taraftan kentsel mekânlar, günlük yaşamın geçtiği, insan ilişkilerini ve bu ilişkilerin gerektirdiği olanakları içeren mekânlar olarak öne çıkar. Günlük hayatın yaşandığı mekânlar, bireylerin algılarının ve deneyimlerinin bilinç, kişilik ve anılara dönüştüğü alanlar olarak işlev kazanır. Bireyin yaşadığı çevredeki bilinçli ve bilinçsiz algıları, bilgileri, deneyim ve birikimleri, düşünceleri, davranışları, gelecekle ilgili kaygıları ve beklentileri, ihtiyaçları ve istekleri; aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun inançları, gelenekleri, örf ve adetleri ile toplumun beklentileri, kimlik oluşumunun temelini oluşturur (Jourdan & Naulin, 2016; Ponti, 2007). Kentsel mekânlar, bu bağlamda kentin kamusal karakterini ve kimliğini oluşturur.

Kent kimliği ve kentsel mekânlar arasındaki ilişki, bireylerin kendi kentlerini diğerlerinden ayıran özellikleri değerlendirmesiyle başlar. Bu değerlendirme süreci, kent kimliğinin temel taşlarından biridir. Ardından, bireylerin kendi kentlerine dair deneyimlerini sembolleştirme ve bu deneyimleri kişisel geçmişleriyle bağdaştırma aşaması gelir. Bu süreç, kentin tarihini bireylerin yaşam öyküsüyle özdeşleştiren bir kimlik oluşumunu içerir. Sonuç olarak, bu bağlamda kente aidiyet duygusu, köklülük ve ev hissi gibi duygular gelişir. Aynı zamanda, kentle aşinalık ve bu bağlamda orada olmayı arzulama, kentle olan ilişkide güven duygusunu besler. Bu şekilde, kent kimliği bireylerin kentteki yaşantılarıyla, kentin kendisiyle ve kentin geçmişiyle bütünleşir, kentsel mekânın anlamını zenginleştirir.

Lalli (1992), kent kimliğini *“çok boyutlu bir yapıya sahip olan, kimliğin oluşumunda karşılaştırma, aşinalık, bağlılık, geçmiş ve gelecek gibi alt boyutlara sahip olan”* bir yapı olduğunu ifade etmektedir. Bu kimliğin oluşumunda iki aşama bulunmaktadır. Birinci aşamada, kentte yaşayan insanlar oranın farklı özelliklerini diğer kentlerden ayıran bir özellik olduğunu bilecek kadar iyi tanımaktadır. İkinci aşama olan süreklilikte ise, birey kendine değerleri ve duygu sistemleri ile kentin tarihini

bütünleştiren bir sürece girmektedir. Bu iki alt boyutun oluşması ile kişi kendini yaşamış olduğu kente ait hisseder ve kökünün orada olduğunu bilir. Böylece kişinin kent kimliği oluşmuş olur.

Yere bağlılık, bireylerin mekânlarla etkileşimlerinde genellikle paylaştığı bir eğilimi ve mekâna duygusal bir bağlılık hissetme durumunu ifade eder. Yer kimliği ise, bireyin mekânla olan deneyiminde ve mekâna yönelik bağlılığının gelişiminde, aidiyet ve bireyselleşme sürecine işaret ederek, mekân ve mekâna dair anlamların bireyin kimliğiyle entegre olmasını ifade eder. Korpela (1989), "*yer kimliğinin oluşabilmesi için bir yere aidiyet hissinin yaşanmasının gerekli olduğunu belirtirken, bu hissin yer kimliğinin tek boyutu olmadığını*" da vurgular. Göregenli (2010) ise, "*yer kimliğinin kavramsallaştırılmasında bireysel boyutların ötesine geçildiğini, mekâna bağlılık ve aidiyet duygusu sadece bireysel bir oluşum değil; kişiler, kimlikler ve mekânlar arasındaki karşılıklı etkileşimi içerdiğini*" ifade etmektedir. Bu nedenle, kente olan aidiyet hissinin anlaşılması, sadece yaşanan mahalleye değil, aynı zamanda kent kimliği ve topluluğa olan bağlılık duygularının birlikte düşünülmesini zorunlu kılar.

Yere bağlılık, bir bireyin belirli bir mekânda kendi imajını ve toplumsal kimliğini hissettiği durumu ifade eder. Bu tür mekanlarda, birey kendi kimliğini ifade etme konusunda güçlü bir duygu yaşar. Bu nedenle, aynı ortamda büyüyen ve yaşayan insanlar arasında fiziksel çevre ile olan ilişkiler benzer özellikler gösterir. Aynı mekânda yaşayan yere bağlı bireylerin, o mekânı kişiselleştirme eğilimleri sadece yüksek değil, aynı zamanda benzer de olabilir. Bu durum, mekanların belirgin kimliklerinin oluşmasına olanak tanır. Kullanılan semboller, benzer kültüre sahip bireylerin kendi kişilik sembolleridir. Dışarıdan gelen bir kişi, bu vurgulu sembollerini net bir şekilde algılayabilir (Brower, 1980). Bu bağlamda kültür, bireyin yere bağlanmasında önemli bir faktördür. Benzer kültüre sahip bireylerin, hissettikleri mekânı koruma ve şekillendirme eğilimleri, topluma ait zevk, alışkanlık ve atılımlarla gerçekleşir. Bu sayede kontrollü ve ortalama bir hızda değişen bir ortam, gelecek nesillere aktarılır (Aiello & Thompson, 1980).

Yer kimliği ve yere bağlılık kavramları, insan-mekân etkileşiminin anlaşılması açısından birlikte değerlendirilmesi gereken kavramlardır. Kent aidiyeti, yaşanan mahalle ya da ev ile sınırlı kalmayıp, bireyin kendini kentlinin bir parçası gibi hissetmesini ve kente entegre olmasını öngörür. Bu nedenle, kent planlamaların, kentin çeşitli bölgelerdeki bireylerin farklı boyutlardaki alanlara bağ kurmalarını destekleyen, her bireyin kendini ait hissedebileceği bir yapıya sahip fiziksel ve sosyal düzenlemelere odaklanması esastır (Göregenli vd., 2014).

Gündelik hayat, tüm toplumların ortak özelliği olan ve bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamak, toplumsal yaşamı sürdürmek amacıyla geliştirdikleri karmaşık bir yapıdır. Certau'nun (2009) ifadesiyle, gündelik hayat, bireyin bireysel zamanında gerçekleştirdiği bir dizi pratikten oluşmaktadır. Bu pratikler arasında günlük alışveriş, yeme içme, barınma, kitap okuma gibi eylemler bulunmaktadır. Gündelik hayat, sadece fiziksel ihtiyaçları karşılamakla kalmaz, aynı zamanda bireyin kültürel, sosyal ve duygusal boyutlarını da içermektedir.

Blanchot'un (1987) belirttiği gibi, gündelik hayatın keşfedilmesi en zor şeylerden biridir. Bu durum, günlük yaşamın içerdiği rutinlerin genellikle fark edilmeden, otomatikleşmiş bir şekilde gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır. Lefebvre'nin (2019) perspektifinden bakıldığında, gündelik hayatın tekrarlarla şekillendiği ve bireylerin günlük yaşamlarını oluşturan alışkanlıklar ve rutinlerin bir araya geldiği bir süreç olduğu görülür. Bu tekrarlar, bireylerin zaman içinde belirli davranışları, alışkanlıkları benimsemelerine ve bu alışkanlıkları günlük yaşamlarının bir parçası haline getirmelerine neden olur.

Gündelik hayatın karmaşıklığı, bireylerin yaşadıkları çevreyle etkileşimlerini, günlük aktivitelerini ve bu aktivitelerin zaman içindeki değişimini içermektedir. Bu süreç, toplumsal, kültürel ve ekonomik faktörlerin etkisi altında şekillenmektedir. Gündelik hayatın anlaşılması, bireylerin sadece fiziksel ihtiyaçlarını değil, aynı zamanda

sosyal ilişkileri, kültürel bağlamı ve duygusal deneyimleri de dikkate alarak incelenmesini gerektirmektedir.

Çalışmanın Amacı ve Problemi

Bu araştırmanın en temel amacı, yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat pratiklerinin bir mekan üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde incelemek ve bu kavramlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi anlamaktır. Yere bağlılık, bireylerin belirli bir mekanla duygusal bir bağ kurma eğilimini ifade eder ve bu bağlılık, kişisel ve toplumsal kimlik oluşumunu etkileyebilmektedir. Kent kimliği ise bireylerin yaşadıkları kente dair hissettikleri aidiyet duygusu ve bu aidiyetin, kentin fiziksel ve kültürel özellikleriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu kapsamaktadır. Gündelik hayat pratikleri ise bireylerin günlük yaşamları içinde gerçekleştirdikleri alışkanlıkları, hareketleri ve yaşam tarzlarını içermektedir. Bu pratikler, bireylerin mekanla olan etkileşimini belirler ve mekânın günlük hayattaki rolünü şekillendirmektedir.

Araştırma, belirli bir mekânın kullanıcıları üzerinde yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat pratiklerinin birbirleriyle nasıl ilişkilendiğini ve mekan üzerinde nasıl bir etki yarattığını anlamayı amaçlamaktadır. Yüksek bir yere bağlılık duygusu olan bireylerin kent kimliği üzerinde nasıl bir etkisi olduğu, aynı zamanda günlük hayat pratiklerinin bu ilişkide nasıl bir rol oynadığı detaylı bir şekilde incelenecektir. Bu bağlamda, araştırma mekanın kullanıcılarının mekanla kurdukları bağın derinliğini anlamak, kentsel kimliğin günlük hayatın içinde nasıl şekillendiğini keşfetmek ve mekanın fiziksel değişiminin ve özelliklerinin bu ilişkiyi nasıl etkileyeceğine dair önemli perspektifler sunmayı hedeflemektedir.

Bu bağlamda, bu tez çalışması, mekan tasarımına dair yeni kavrayışlar sunmayı, uygulanabilir öneriler geliştirmeyi ve gelecekteki konut projeleri ve mekan tasarımları için rehberlik etmeyi hedeflemektedir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda yere bağlılık, kent kimliği ve günlük hayat pratikleri ve mekan arasındaki kompleks ilişkileri anlamak için çalışmanın problemleri belirlenmiştir. Bu çalışmanın problem edindiği sorular şunlardır;

-Mekân sakinlerinin yere bağlılık düzeyleri ile kent kimliği arasındaki ilişki nasıl açıklanabilir?

-Gündelik hayat pratikleri, mekan sakinlerinin yere bağlılık ve kent kimliği üzerinde ne tür etkiler yaratmaktadır?

-Belirli bir mekanda yaşayan bireylerin günlük hayat pratikleri, mekanla kurdukları bağlılığı ve kent kimliğini nasıl etkilemektedir?

-Yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat pratikleri arasındaki ilişkilerde demografik faktörlerin (yaş, cinsiyet, vb.) rolü nedir?

-Yapının iç mekanları yıllar içerisinde ne gibi değişimler geçirmiştir? Kullanıcı deneyimlerinin yapıya yansımaları nasıl olmuştur?

-İç mekânlardaki fiziksel değişimlerin bağlılık, kimlik ve gündelik hayat pratiklerine etkisi nedir?

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan kavramlar ve tanımlar ele alınacaktır. Öncelikle mekân kavramına değinilecek tezde bahsi geçen 'mekan' tanımı nedir buna değinilecektir. Ardından yere bağıllık kavramı ve bu kavram ile ilişkili yer kimliği kavramlarının farklı tanımları ve bu tanımlamaların literatürdeki tartışmalı durumundan bahsedilecektir. Daha sonra kent kimliği kavramına değinilecektir. Son olarak ise gündelik hayat kavramı ve tüm bu kavramların mekan ile ilişkisi incelenecektir.

1.1.Mekan Kavramı

Mekan en genel tanımıyla, ona katılan, anlamlandırılan ve anlamlandırılmayan, algılanan ve doğrudan deneyimlenen, pratik ve teorik akışlarla üretilir, ne salt bir soyutlama ve nesne, ne de sadece somut, fiziksel bir şeydir. Bütün boyutları ve biçimleriyle hem kavram hem de gerçekliktir. Bu yüzden, ilişkiler ve biçimler bütünüdür. Cansız, sabit, durağan değil canlı, değişken ve akışkandır. Sürekli diğer mekanlara uzanır ve geri döner, onlarla birleşir ya da çatışır. Bu akışlar, birleşmeler ve çatışmalar bir diğerinin ya da öncekinin üzerine yerleşir ve mevcut mekanı üretir (Arslan Avar, 2009, s. 8).

Mekan, tüm eylemlerin yer aldığı sahne, araç, gereç gibidir, varlıkların birbirine göre olan konumlarının kurduğu ilişkiler bütünüdür, çevrenin yaşanan, algılanan çok boyutlu bir görünümüdür, davranışların kuvvetli bir biçimde işaretlenmesidir ve yaşamı kapsar ve yaşamdan ayrı düşünülemez (Çubuk, Yüksel, & Karabey, 1978, s. 25-43). Bu bağlamda mekanın toplumsal değerlerin yansıtıcısı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Mekanda bırakılan izler ve işaretlerin önemine değinen Lefebvre göre mekan, toplumsal ilişkilerin varoluş biçimlerinden biri ve salt insanın biyolojik varlığının değil, toplumun da varoluşunun parçasıdır (2016, s. 61-62). Mekanlar, geleneklerin, alışkanlıkların ve toplumu oluşturan değerlerin biçimsel özelliklerine kodlandığı yaşam merkezleridir (Asiliskender, 2004, s. 84).

Lefebvre'ye göre, mekan, ne ideoloji veya politikadan ayrıştırılabilecek bilimsel bir nesne ne bir özne ne de sadece sosyal ilişkilerin ve eylemlerin basit bir sahnesi değildir. Mekan, bir şey değil ancak şeyler arasındaki ilişkinin bir kuruluşudur,

toplumsal olarak üretilir ve toplumsal faaliyetin ürünüdür (2016, s. 99). Hiçbir mekan toplumsal bakımdan tarafsız değildir, stratejik ve siyasi anlamlar taşıyan toplumsal bir üründür ve her üretim biçimi kendi mekanını üretmektedir. Lefebvre toplumsal mekanın, toplumsal yeniden üretim ilişkilerini (aile içi ilişkiler) ve üretim ilişkilerini yani hiyerarşik toplumsal işlevleri içerdiğini söyler (2016, s. 61- 62). Kısacası mekansal olanla ve toplumsal olanın birbirlerini üretmelerinde farklı güç ilişkileri olduğunu belirtir.

Görsel 1 : Lefebvre'in üçlü mekan diyalektiği (Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Lefebvre, toplumsallığın üç boyutuna; maddi, kavramsal ve sembolik boyutlarına dikkat çeker ve mekânı üçlü diyalektik tanımıyla, algılanan, tasarlanan ve yaşanan mekânlar olarak tanımlar: algılanan mekânları, mekânsal pratikler olarak; tasarlanan mekânları, mekân temsilleri olarak; yaşanan mekânları da temsil mekânlar olarak karşılık bulur. Algılanan mekân, yani mekânsal pratikler, yaşam tarzlarını, alışkanlıkları, iş, ev, ulaşım vb. gündelik hayatın akışı içerisinde mekân odaklı bireysel, bedensel pratikleri içerir. Mekân temsilleri, plancılar, mühendisler, mimarlar, yatırımcılar, coğrafyacılara ve şehir plancıları gibi profesyonellerin tasarladığı ve biçimlendirdiği mekânlardır. Tasarım sürecinin kendisinin yanı sıra, tasarım sürecinin içindeki ve dışındaki karmaşık ilişkilerini de içerir. Yaşanan mekân, yani temsil mekânlar, maddi pratiklerin ve tasarlanan mekânların bir aradalığını, zaman içinde üretimini ve dönüşümünü içerir; ideoloji ve iktidar ile eklemlenmiştir (Lefebvre, 2014).

Mekan aidiyeti, aynı bağlamda ele alınmaktadır ve mekan ile birey arasındaki iletişim, mekan aidiyetinin temelini oluşturmaktadır. Araştırmacılar bu kavrama birçok farklı isimle atıfta bulunsa da, tanımların hemen hemen hepsinde mekan aidiyeti, "mekanlarla insanların duygusal bağlarının tamamen ortaya konduğu durum" olarak nitelendirilmektedir. Mekanlara yüklenen duygusal anlam, insanlar arasında bağlar kurulmasına aracılık eder ve bu durum mekan aidiyetini tamamen etkiler. Aynı zamanda mekâna bağlılık ve mekân kimliği ile ilişkili olan aidiyet, bireyin mekân veya yerlere yüklediği anlam çeşitliliği hakkında bize fikir verir (Kyle ve diğerleri, 2004).

Mekan ve aidiyet arasındaki ilişki, özellikle çevre psikolojisi alanında yapılan ampirik çalışmalarda önemli bir konumda bulunmaktadır ve bu ilişki, yer kimliği, yere bağlılık, yer duygusu gibi kavramlar üzerinden açıklanmaktadır.

1.2.Yere Bağlılık Kavramı

Yere bağlılık kavramı, son yirmi yılda çevresel psikoloji literatüründe önemli bir yer edinmiştir. Ancak, araştırmacılar, yere bağlılık üzerine farklı perspektifleri özümsemek ve anlamak için çalışmalarını sürdürmektedir (Scannell & Gifford, 2010). Çevre psikolojisi alanında, bireylerin mekanlarla olan ilişkilerini veya mekana bağlılıklarını ifade eden ve kavramsal olarak farklılıkları konusunda henüz bir sözbirliğine varılamamış pek çok terim bulunmaktadır (Hidalgo & Hernandez, 2001). Bu literatürde geçen mekana bağlılık kavramları Tablo 1'de açıklanmıştır.

Yer Sevgisi (Topophilia) Tuan, 1974	Mekanlara duyulan derin sevgi ve bağıllığı ifade eder. Bireyin bir yerin özelliklerine, atmosferine duyduğu olumlu hissiyatı içerir.
İçerdelik (Insideness) Rowles, 1983	Mekanın bireyin iç dünyasında ne kadar derinlemesine yer aldığını ifade eder. Bireyin mekana aidiyet hissiyatını ve içselliğini temsil eder.
Yer Duygusu (Sense of Place) Hummon, 1992	Mekanın bireyin algısındaki anlamını ifade eder. Bireyin bir yerle olan duygusal, kültürel ve anlamsal bağlarını içerir.
Yer Kimliği (Place Identity) Proshansky, 1978	Bireyin kendini bir mekanla özdeşleştirmesini ve o mekanla bütünleşmesini ifade eder. Mekanın bireyin kimlik oluşumunda oynadığı rolü vurgular.
Yere Bağımlılık (Place Dependence) Stokols and Shumaker, 1981	Bireyin belirli bir mekana duyduğu ihtiyaç ve bağımlılığı ifade eder. Mekanın bireyin yaşamında önemli bir yer tuttuğunu gösterir.
Topluluk Bağıllığı (Community Attachment) Sarason, 1974	Bireyin bir topluluğa duyduğu bağıllık hissiyatını ifade eder. Topluluk içindeki ilişkilerin ve bağların önemini vurgular.
Topluluk Duygusu Sense of Community Sarason, 1974	Bireyin bir topluluğun bir parçası olarak hissettiği bağıllığı ve aidiyeti ifade eder. Topluluk içindeki dayanışma ve sosyal bağların önemini vurgular.
Komşuluk Bağıllığı (Neighborhood Attachment) Brown, Perkins Brown, 2003	Bireyin yaşadığı mahalleye duyduğu bağıllık hissiyatını ifade eder. Mahalle ile güçlü bir bağın varlığını temsil eder.
Köklülük (Rootedness) Tuan, 1980	Bireyin bir mekâna kök salmışlık hissiyatını ifade eder. Mekanın bireyin hayatında köklü bir öneme sahip olduğunu vurgular.
Yere Bağlılık (Place Attachment) Gerson ve ark., 1977; Altman & Low, 1992	Bireyin belirli bir mekâna duyduğu duygusal bağıllık ve aidiyet hissiyatını ifade eder. Mekanın bireyin yaşamında özel bir yer işgal ettiğini gösterir.

Tablo 1. Yere Bağlılık ile farklı araştırmacıların kullandığı kavramlar ve içerikleri.

Tablo 1’de yer alan bu kavramlar, mekan ve aidiyet üzerine yapılan araştırmalarda kullanılan farklı perspektifleri yansıtmaktadır. Araştırmacılar, bu kavramlar arasındaki ilişkileri daha iyi anlamak ve mekana bağlılığı daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmek amacıyla çeşitli yaklaşımlar geliştirmeye devam etmektedir.

Yere bağlılık, bireylerin mekânlarla etkileşimlerinde genellikle paylaştığı bir eğilimi ve mekâna duygusal bir bağlılık hissetme durumunu ifade eder. Yer kimliği ise, bireyin mekânla olan deneyiminde ve mekâna yönelik bağlılığının gelişiminde, aidiyet ve bireyselleşme sürecine işaret ederek, mekân ve mekâna dair anlamların bireyin kimliğiyle entegre olmasını ifade eder. Korpela (1989), “*yer kimliğinin oluşabilmesi için bir yere aidiyet hissinin yaşanmasının gerekli olduğunu belirtirken, bu hissin yer kimliğinin tek boyutu olmadığını*” da vurgular. Göregenli (2010) ise, “*yer kimliğinin kavramsallaştırılmasında bireysel boyutların ötesine geçildiğini, mekâna bağlılık ve aidiyet duygusu sadece bireysel bir oluşum değil; kişiler, kimlikler ve mekânlar arasındaki karşılıklı etkileşimi içerdiğini*” ifade etmektedir. Bu nedenle, kente olan aidiyet hissinin anlaşılması, sadece yaşanan mahalleye değil, aynı zamanda kent kimliği ve topluluğa olan bağlılık duygularının birlikte düşünülmesini zorunlu kılar.

Yer kimliği, bireyin öz kimliğinin temelini oluşturan bir kavramdır. Birey genellikle fiziksel çevresiyle ilgili anılarını, duygularını ve seçimlerini bilinçli bir şekilde fark etmeyebilir. Ancak, tüm bu unsurlar, bireyin fiziksel çevresine verdiği tepkileri etkiler. Örneğin, bir odadaki işığın türü veya mobilyaların düzeni genellikle bilinçaltında kodlanır. Bu farkında olmama ve bilinçaltının devreye girmesi durumu, bireyin belirli bir fiziksel mekandaki deneyimleri ve davranışları üzerinde önemli bir rol oynar. Bu nedenle, kişinin öz kimliği, yer kimliğinin oluşumuyla birlikte değerir ve yeniden şekillenir. Bu şekillenme, fiziksel ve sosyal çevrenin karşılıklı deneyimsel etkisi altında, bilinç ve bilinçaltı süreçler çerçevesinde geçmiş (hatırlama), şimdi (yorum ve hayaller) ve gelecek (planlama) zamanlar arasında gerçekleşir. Zamanın

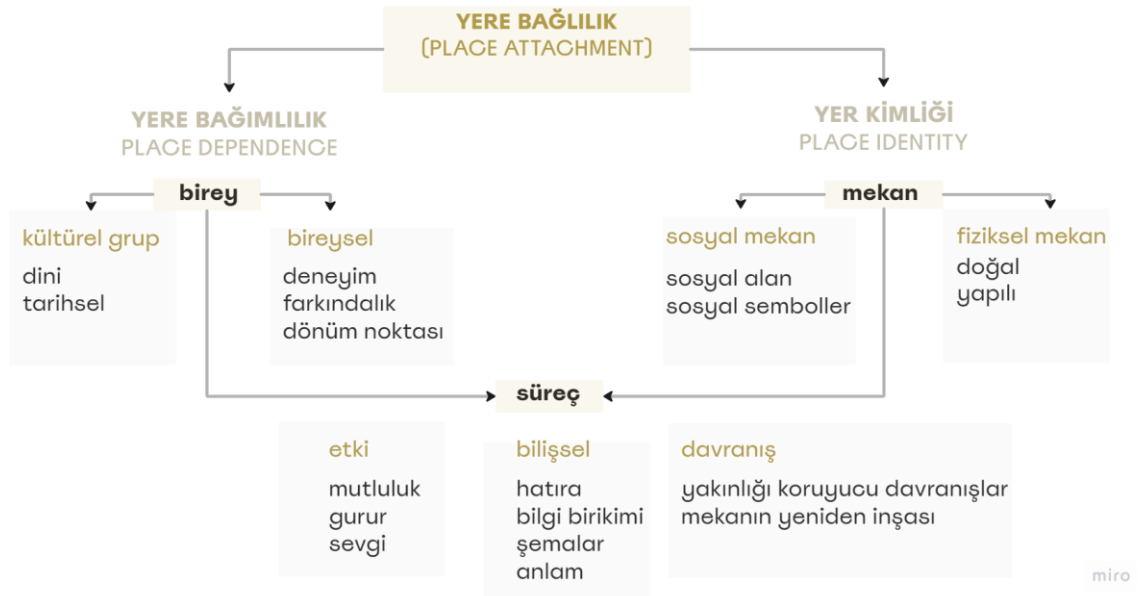
değişkenliği, sadece fiziksel mekanı değil, aynı zamanda depolanan anıları ve deneyimleri bilişsel olarak etkileyerek bireysel özü dönüştürür. Yer kimliği, duygusal bağlanmaların ötesine geçen ve belirli yerlere yönelik tutumları, değerleri, düşünce biçimlerini, inançları, anlamları ve davranış eğilimlerini içeren karmaşık bir bilişsel yapıdır (Proshansky, 1983).

Bu çerçevede, aidiyet ve mekan arasındaki dinamik ilişki, bireyin yaşadığı mekânla kurduğu bağın sadece kişisel düzeyde değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve toplumsal düzeylerde de etkileşim içinde olduğunu vurgular. Aidiyet duygusu, bireyin geçmiş deneyimleri, kültürel bağlam, toplumsal ilişkiler ve mekân içinde bıraktığı izlerin etkileşimiyle şekillenir. Bu noktada, mekanın bireyin kimlik oluşumunda ve toplumsal bağlamda kendine yer bulmasında oynadığı rol, Altman'ın (1992) öne sürdüğü bağlamsal perspektif çerçevesinde anlamlı bir şekilde ele alınabilir. Altman ve diğer uzmanlar tarafından öne sürülen bağlamsal perspektif, mekanın sadece fiziksel bir varlık olmanın ötesinde, aynı zamanda kişilerarası, toplumsal ve kültürel etkileşimlere sahne olan bir platform olduğunu vurgular. Bu çerçevede, mekan, bireyin kendini ifade ettiği, toplumsal kimliğini oluşturduğu ve aidiyet duygusunu pekiştirdiği bir alan olarak görülebilir.

Yere bağlılık kavramının etkileyen unsurlardan bir diğeri , zamanın rolüdür. Proshansky'ye (1983) göre, zamanın geçişi kaçınılmaz bir dönüşüm sürecini ifade eder. Zaman, sadece fiziksel mekanları değil, aynı zamanda bireyleri de kişisel olarak değiştirir. Altman (1992), bireylerin çocukluk, gençlik, erişkinlik ve yaşlılık dönemlerindeki mekan algısının ve dolayısıyla yere bağlılıklarının farklı olduğuna dikkat çeker. Altman (1992), geçmiş, şimdi ve gelecek zamanı hem lineer hem de döngüsel anlamda ayrıştırarak incelemektedir. Bireysel ve algısal değişimle birlikte, mekanlar da fiziksel olarak dönüşür. Tüm bu değişim ve bozulmaların etrafında, yere bağlılık ve mekânsal aidiyet sürekli olarak kendini yeniden kurgular.

Yere bağıllığının gelişimi belirli sosyodemografik özelliklere göre değişmektedir. Örneğin, kentsel ve yarı kırsal kesimde yaşayanlara kıyasla, kırsal kesimde yaşayanlar arasında yere bağıllık daha hızlı gelişebilir ve bu da yeşil alanların varlığı gibi çevrenin fiziksel özelliklerinden kaynaklanabilir (Turton, 2016). Yere bağıllığın gelişimini etkilediği düşünülen diğer faktörler arasında ikamet süresi, sosyal bağlar ve bir bölgenin mirasına ilişkin farkındalık yer almaktadır (Lewicka, 2011; Turton, 2016).

Kültür faktörü, yere bağıllık kavramını şekillendiren bir başka etkidir. Farklı kültürlerin, inançların, sosyal grupların ritüelleri ve toplumsal kabulleri, mekan kullanımı ve mekana yüklenen değerler konusunda farklılıklar ortaya koyar. Bu nedenle, yere bağlanma ölçütleri, dereceleri ve mekan aidiyeti, kültürel çeşitlilikle uyumlu bir şekilde farklılık gösterir (Altman, 1992).

Görsel 2. Üç basamaklı yere bağıllık modeli (Scannell ve Gifford, 2010)

Yere bağıllık, bireyin yaşadığı mekânda geçirdiği zamanla doğru orantılı olarak mekâna yüklediği anlamı ifade eder. Aynı zamanda bu bağlamda, mekânda kökleşme hissiyle de ilişkilidir, çünkü geçirilen zaman, aidiyet duygusunun

oluşmasında etkili bir rol oynar (Kyle ve diğerleri, 2004; Hidalgo ve Hernandez, 2001).

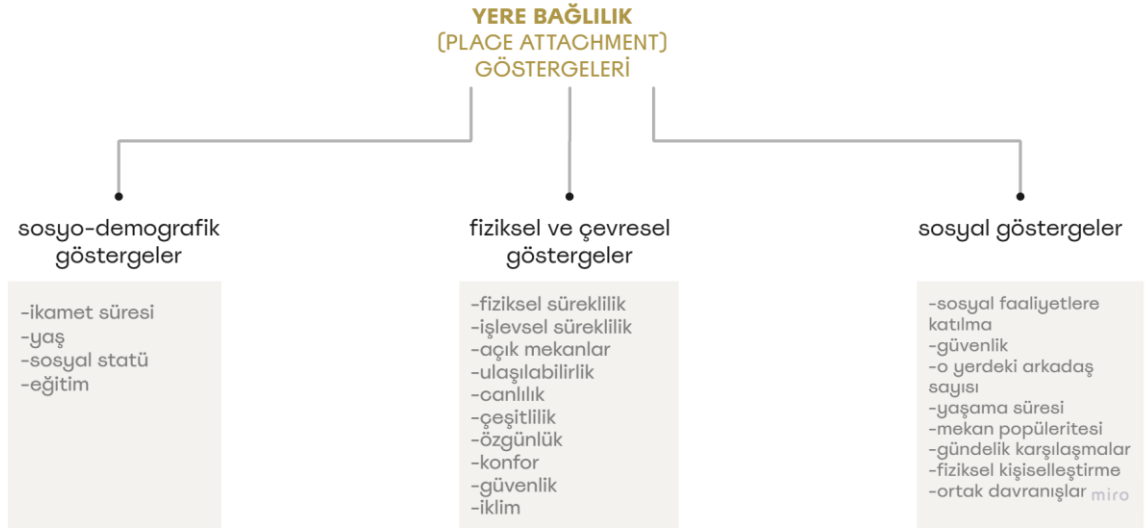
Yere bağlanmanın gelişimsel seyri, kişiler arası bağlanmaya kıyasla daha az anlaşılmalıdır. Yere bağlanma araştırmacıları kültür, siyasi, ekonomik ve diğer etkiler gibi sosyoekonomik sistemler arasındaki etkileri daha sık dikkate almışlardır. Buna rağmen, mali durum, eğitim, sosyal hareketlilik ve güvenli ve rahat yerlere erişimin rolü, yere bağlanmanın gelişimi ve devamlılığı üzerine yapılan çalışmalara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, aidiyet ve mekan arasındaki ilişki, bireylerin yaşadıkları mekânlara olan bağlılıklarının karmaşıklığını yansıtan geniş bir alanı kapsar. Bu kavramlar, bireylerin mekânda geçirdikleri zaman, kültürel kimlikleri ve toplumsal ilişkileri üzerinden anlam kazanır. Mekân, aynı zamanda bireylerin sosyal kimliklerini inşa ettiği bir platform olup, aidiyet duygusunu güçlendiren ve toplumsal bağlamda bir topluluğa ait olma hissini pekiştiren önemli bir araçtır. Bu bağlamda, aidiyet ve mekan arasındaki etkileşim, bireyin içsel dünyasından çıkarak toplumsal ve kültürel bir bağlamda daha geniş bir anlam taşır.

Özetlemek gerekirse, en genel tanımı ile yere bağlılık, insanların amaçlarını, beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılayan, kalıcı, rahat ve güvenli olmasını sağlayan belirli fiziksel ve sosyal çevrelerle kurdukları etkili bağ olarak tanımlayabiliriz (Hidalgo, 2001; Stedman, 2002; Scannel ve Gifford, 2010; Brown, Altman & Verner, 2012). İnsanların mekanla kurduğu bu bağ, ev, mahalle, açık alanlar, semt gibi küçük ölçeklerden (Bonaiuto, Fornara & Bonnes, 2006; Fried, 1982; Gustafson, 2009; Hidalgo & Hernandez, 2001; Lewicka, 2010), ülke ve dünya gibi büyük ölçeklerdeki (Gustafson, 2009; Laczko, 2005; Lewicka, 2005) yerlere yönelik olarak gelişebilmektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, yere bağlılığı etkileyen faktörlere odaklanarak, "yere bağlılığınızda önemli olan etken nedir?" sorusuna cevap aramıştır (Brehm et al., 2006; Hidalgo & Hernandez, 2001; Scannell & Gifford, 2010). Bu alışmalar, yere bağlılığın güçlölüğünün ve türünün, hem mekanların kendisiyle (ölçekleri, büyüklükleri, fiziksel ve sosyal özellikleri) hem de bireylerle (sosyal ve ekonomik durumları, ikamet süresi uzunlukları ve hareketlilik, yaş, güvenlik duygusu, belirli bir yerdeki sosyal ilişkiler, değer sistemleri vb.) ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Scannell & Gifford, 2010). Bu bağlamda, yere bağlılığı etkileyen çeşitli faktörlerin, bağlam (mekânsal) ve bireysel özelliklere bağlı olarak değişebileceği vurgulanmaktadır.

Görsel 3: Yere bağlılık Göstergeleri (Lewicka (2010)'dan geliştirilmiştir.)

1.2.1. Sosyo-demografik Göstergeler

Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde, sosyo-demografik göstergelerden, ikamet süresi uzunluğu (yaşama süresi uzunluğu), yaş, sosyal statü ve eğitim, ev sahibi olma, ocuk sahibi olma gibi kişisel değişkenlerle karşılaşılmıştır. Yapılan araştırmaların genelinde, uzun ikamet süresinin yere bağlılığın en güçlü ve tutarlı pozitif belirleyicisi olduğu bulgusuna sıkça rastlanmaktadır (Bonaiuto et al., 1999; Brown et al., 2003; 2004; Gustafson, 2009a; Kasarda & Janowitz, 1974; Lewicka, 2005; 2010; 2011). Bu bağlamda, uzun süre aynı yerde yaşayan bireylerin, o mekana daha derin ve güçlü bir bağlılık hissetme eğiliminde olduğu literatürde sıkça

vurgulanmıştır (Kasarda & Janowitz, 1974). Bu önemli bağlam, genellikle yaş değişkeni ile yakından ilişkilendirilmiş ve bazı çalışmalarda yere bağlılığın bağımsız bir pozitif belirleyicisi olarak ele alınmıştır (Shamai & Ilatov, 2005).

Ancak, sosyoekonomik statü değişkeninin yere bağlılık ile olan ilişkisi konusunda elde edilen veriler tutarsız bir tablo sunmaktadır (Fried, 2000; Lewicka, 2005; 2011). Bu bağlamda, bu çalışma, kullanıcıların yere bağlılıklarını anlamayı amaçlayarak sosyo-demografik değişkenler arasında uzun ikamet süresi, yaş ve sosyoekonomik statünün yere bağlılık duygusu üzerindeki etkilerini değerlendirecektir.

1.2.1.1.Sosyal Göstergeler

İkamet edilen ve ikamet yeri dışındaki mekanlarda gelişen "sosyal bağlar" ve "güvenlik hissi," yere bağlılık çalışmalarında sıkça vurgulanan önemli belirleyicilerdir (Lewicka, 2011). "Sosyal bağlar," kullanıcıların herhangi bir mekandaki sosyal ilişkilerini artıran planlı veya plansız sosyal olanaklar olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda, o yerdeki tanıdık kişi sayısı (arkadaş sayısı) , sosyal faaliyetlere katılım düzeyi, komşuluk ilişkilerinin sıklığı ve niteliği gibi çeşitli faktörler, sosyal bağların işlevselliğini belirleyen önemli unsurlardır. Bu faktörler, yapılan çalışmanın ölçeği (konut, mahalle, şehir, bölge vb.) ve ikamet yeri veya ikamet yeri dışındaki mekanlara göre tanımlanmaktadır, bu nedenle büyük bir çeşitlilik göstermektedir.

Sosyal bağlar literatürde genellikle yere bağlılığın pozitif belirleyicileri olarak kabul edilmiştir. Diğer bir önemli sosyal gösterge olan güvenlik duygusu ise, bireyin bir mekanla etkileşiminde, kendisini o mekanda ne ölçüde güvende hissettiği ile ilişkilidir. Bir kişinin kendini güvende hissettiği mekanlarla olan bağlılık duygusu, kendini güvende hissetmediği, çevresel tehdit hissettiği mekanlara göre daha yüksektir.

Yer bağıllığının genellikle incelenen sosyal belirleyicilerden biri, topluluk bağlarıdır. Bu bağlar, komşuluk bağlarının gücü ve yoğunluğu, aynı zamanda komşuluktaki enformel sosyal faaliyetlere katılım gibi çeşitli şekillerde işlevsel hale getirilmiştir (Bonaiuto et al., 1999, 2006; Brown et al., 2004; Kasarda & Janowitz, 1974; Lewicka, 2005; Mesch & Manor, 1998). İkamet süresinin yanı sıra, topluluk bağlarının gücünün de sürekli olarak yere bağıllığı olumlu yönde etkilediği gözlemlenmektedir. Lewicka (2010), komşularla kurulan yakın ilişkilerin sadece eve ve mahalleye değil, aynı zamanda şehre ve ilçeye de bağıllığı öngördüğünü göstermiştir. Bu ilişkinin nedensel yönü üzerinde düşünülebilir: ikamet yerindeki yakın sosyal bağlar, yeri daha anlamlı kılabilir ve böylece duygusal bağlara katkıda bulunabilir. Topluluk özelliklerinin ötesinde, güvenlik duygusu da sıklıkla yere bağıllığın bir yordayıcısı olarak araştırılmıştır ve incelenen değişkenler arasında yer bağıllığı ile tutarlı bir pozitif ilişki göstermiştir (Brown et al., 2003, 2004; Lewicka, 2010; Mesch & Manor, 1998).

1.2.1.2.Çevresel (Fiziksel) Göstergeler

Günümüzde yere bağıllığı, genellikle mekanın sunduğu çevresel özelliklere doğrudan bağlayan yeterli sayıda araştırma bulunmamakla birlikte, mevcut çalışmalar mekanın çevresel özelliklerinin bağıllığı arttırma eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur (Bonaiuto vd., 2006). Çevresel çalışmalar kapsamında, çevrenin fiziksel özellikleri iki ana yaklaşımla incelenmektedir. Birincisi, kullanıcıların buldukları yeri belirli ölçütler çerçevesinde değerlendirmeleridir (Bonaiuto vd., 2006). Diğer ise farklı boyut ve farklı fiziksel özelliklere sahip mekanları değerlendirerek bağıllıklarının karşılaştırılmasıdır (Lewicka, 2010). Belirli bir mekana bağıllık, hangi ölçekte olursa olsun, kişinin içinde bulunduğu mekanın sunduğu özelliklerden etkilenmektedir (Stedman, 2003; Williams vd., 1995).

Çalışmaların büyük bir kısmında konuta bağıllığın en belirgin belirleyicisi sosyal faktörler olarak ortaya çıksa da, fiziksel değişkenler de önemlidir ve bazen toplu olarak sosyal faktörlere kıyasla bağıllıktaki değişkenliğin daha büyük bir yüzdesini açıklamaktadır. Mahalleye bağıllığı etkilediği belirlenen çevresel özellikler arasında

sessiz alanlar, estetik açıdan hoş binaların varlığı, yeşil alanların varlığı (Bonaiuto et al., 1999) ve algılanan olumsuzlukların eksikliği (Brown et al., 2003) bulunmaktadır. Fried (1982)'in yaptığı, geniş kapsamlı bir araştırmada, konut memnuniyetini etkileyen faktörlerden en etkili olanının, sosyal faktörlerden ziyade fiziksel faktörler olduğunu ortaya çıkarmıştır . Doğaya erişim bu unsurlar arasında en önemlisidir, bunu konut ve mahalle kalitesi, güvenlik duygusu, ev sahipliği, belediye hizmetleri, mahalle ve topluluk duygusu ile hane halkı yoğunluğu izlemektedir. Lewicka(2010) da aynı şekilde yaptığı araştırmada nesnel özelliklerin bağlılığı açıklayan başlıca unsurlar olduğu sonucuna varmıştır.

Fiziksel özellikler, sosyal temasları kolaylaştırabilir ve bu sayede dolaylı olarak mekana bağlılığı etkileyebilir. Sugihara ve Evans (2000), sürekli bakım hizmeti alan emekli topluluklarının sakinleri arasında yere bağlılığın en iyi belirleyicilerinin merkezi etkinlik binasına yakın yürüme mesafesi, komşularla işlevsel mesafe ve ortak açık bahçeye erişim gibi fiziksel özellikler olduğunu göstermiştir. Bağlılığı hem doğrudan hem de sosyal bağları kolaylaştırarak dolaylı olarak etkileyebilecek bir diğer fiziksel özellik de binanın büyüklüğü ve konut tipidir. Lewicka (2010), binanın büyüklüğünün yaşam alanının bakımı ve kişiselleştirilmesi ile komşuluk bağlarının gücü üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu bulmuştur; her iki faktör de yere bağlanmayı etkilemektedir. Yapılan bu araştırmada tek aileli konutlar hem bağlılık hem de komşuluk ilişkileri açısından en yüksek puanları almıştır.

Yüksek binalarda yaşamanın (olumsuz) sonuçlarına ilişkin bir inceleme de Gifford (2007) tarafından yapılmıştır. Elde edilen bulgular, Newman'ın (1996) bina büyüklüğü ile sakinlerin kontrolü altındaki alanın büyüklüğünü ilişkilendiren teorisi ile uyumludur, bina ne kadar büyükse, kamusal alanın diğer üç bölgeye (özel, yarı özel ve yarı kamusal) oranı o kadar büyüktür ve yaşam alanı üzerindeki kontrol o kadar azdır. Sosyal ve fiziksel faktörlerin göreceli önemi bazen de ek faktörlere bağlıdır. Fried (1984) fiziksel ve sosyal faktörlerin göreceli öneminin bina sakinlerinin sosyoekonomik statüsüne bağlı olduğunu bulmuştur. Nesnel özelliklerin, sosyal

bağların güçlü olduğu alt sınıflarda, daha yüksek sınıflara göre bağlılığı daha çok etkilediği görülmüştür.

Lewicka'nın (2010) yaptığı araştırmaya göre, Orta Avrupa şehirlerinde (Polonya ve Ukrayna) sosyal faktörler, özellikle komşuluk bağları, bağlılığın en güçlü belirleyicisi olmasına rağmen, binanın büyüklüğü, bakımı, kişiselleştirme düzeyi, yeşil alanların varlığı ve konut tipi gibi fiziksel özellikler, binaya ve mahalleye olan bağlılığı, genel şehir bağlılığından daha fazla etkilemektedir. Hidalgo ve Hernandez (2001) ile Scannell ve Gifford'un (2010) yaptıkları araştırmalarda ise fiziksel faktörlerin şehre bağlılık için daha önemli nedenler olduğunu, ancak sosyal faktörlerin ev ve mahalle için daha önemli olduğunu gözlemlemiştir. Bu durum Beckley'in (2003) öne sürdüğü , mekan ölçeğinin kişinin sosyal ağlarının ötesine geçmesi halinde bağlılığın fiziksel faktörlerden daha fazla etkileneceği varsayımıyla örtüşmektedir.

Bu farklı sonuçlar, belirli çalışmalarda dikkate alınan fiziksel ölçütlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır ve bu nedenle kolaylıkla açıklanabilir. Örneğin, bina büyüklüğü ve bahçe temizliği, kentin tamamını etkilemez daha yakın çevremizde yer alan yere olan (komşu mahalleye) bağlılığı öngörmektedir. Buna karşın, kentin tarihi karakteri ve yeşil alanların miktarı gibi genel fiziksel özellikler, yakın çevremizden çok kente olan bağlılığı daha fazla etkilemektedir.

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, yere bağlılık duygusunun yerin sosyal özellikleri , fiziksel özellikleri (Stokols ve Schumaker, 1981) veya her iki özelliklerle (Riger ve Lavarkas, 1981) ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışma, yerin(mekanın) fiziksel ve sosyal özelliklerinin yere bağlılık duygusu üzerindeki etkilerini ayrıntılı bir şekilde inceleyecektir.

1.2.Kent Kimliği Kavramı

Kimlik, doğadaki herhangi bir varlığın diğer varlıklardan farklı özelliklerini belirten bir ifadedir ve bu durum, varlığın kendine özgü bir niteliğe sahip olmasını ifade eder. Bu özgünlük durumu, varlıklar arasındaki ilişkilerle anlaşılabilir, bu nedenle kimlik, ilişki kurma eylemiyle ortaya çıkan bir kavramdır. Kimlik, bir varlığın kendini ifade etme süreciyle ilgilidir, bu nedenle temsil özelliği taşır (Güvenç, 1995; Lynch, 1960; Proshansky, 1983).

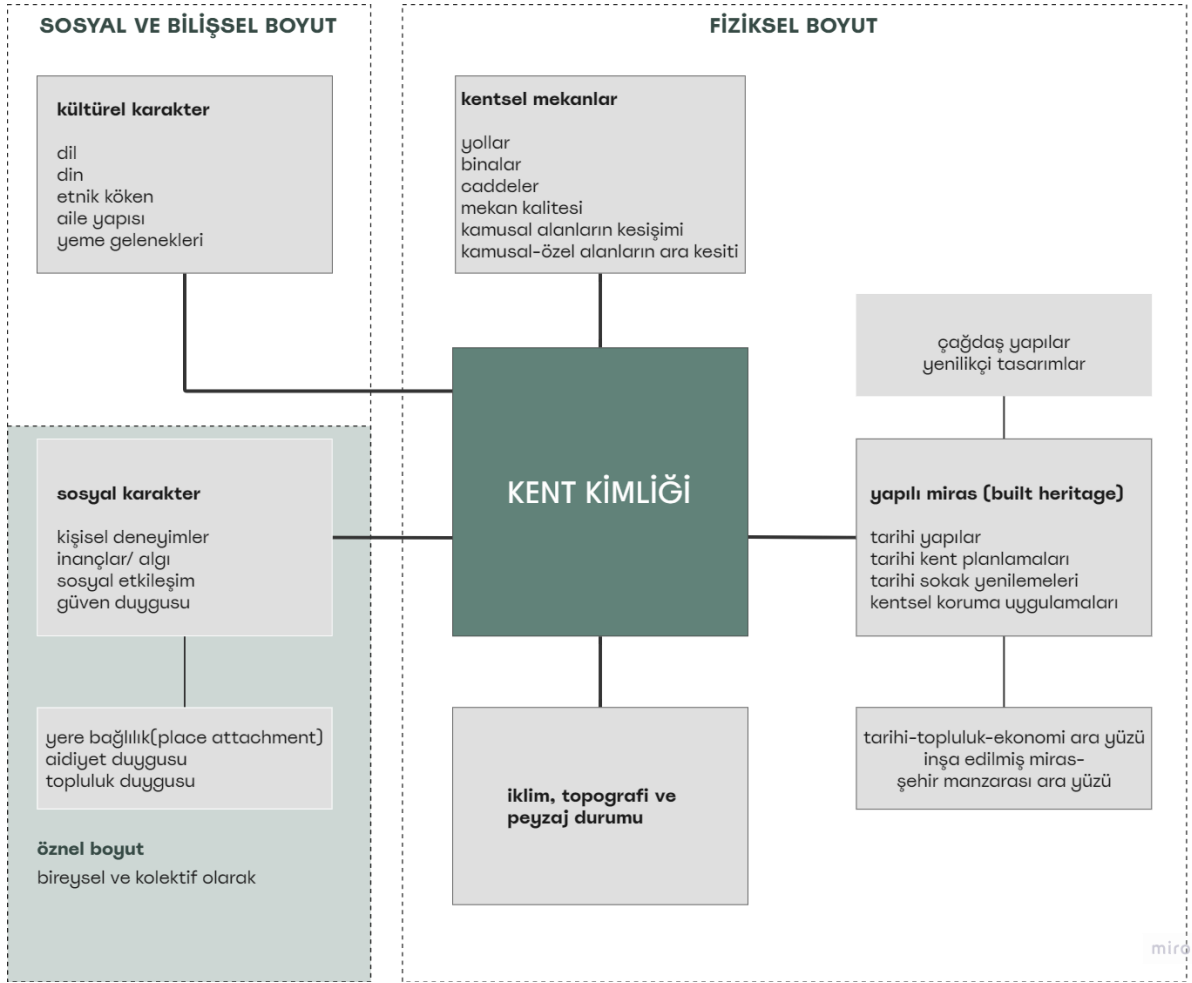
Kimlik, yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda çevrenin, toplumun ve kentlerin de kendi varlıklarını ifade etmek için kullandığı bir araçtır. Bu kavram, en küçük ölçekte bireysel ve grup kimliğinden başlayarak toplumsal ve ulusal kimliğe uzanan geniş bir perspektifi içerir. Bu perspektifin altında, çevresel kimlik yer alırken, çevresel kimliğin altında da mimari kimlik, mekânsal kimlik ve kentsel kimlik gibi farklı boyutlarda incelenebilecek pek çok katman bulunmaktadır.

Kent kimliği, bir kentin görsel temsilidir ve bu temsil uzun bir zaman diliminde şekillenir. Kent kimliğini oluşturan unsurlar arasında coğrafyası, tarihi geçmişi, kültürel zenginlikleri, mimarisi, ev sahipliği yaptığı uygarlıklar, yerel gelenekler, yaşam tarzı, mevcut nüfus ve kentin tarih boyunca geçirdiği evreler bulunmaktadır. Kente ait bu özelliklerin farklılaşması, her kente özgü bir karakter kazandırır. Kentsel kimlik, kentin diğerlerinden ayrılmasını sağlayan belirleyici öğelerin bir bütünüdür. Kent kimliğinin oluşumunda değişimlerin yanı sıra sabit ve değişmez unsurlar da etkilidir. Mekân ile birey arasındaki karşılıklı ve sürekli ilişki, kente yüklenen anlamların devamlılığını sağlar (Ocakçı, 1993).

Kent, dinamik bir yapıya sahip olup bu dinamizmi sadece zamanla değişen unsurlar ve süreçler değil, aynı zamanda insanın kentle kurduğu etkileşim ve ona yüklediği anlamlar tarafından da şekillenir. Bu bağlamda, bir kentin kimliğini sadece alt ölçekteki yapıların mimari değeri veya üst ölçekteki doğal ve yapay çevre ile sınırlamak yeterli değildir. Bu özellikler, ancak içinde yaşanan deneyimlerle ve

insanlarla etkileşime geçildiğinde anlam ve değer kazanır. Bu etkileşim, kentlerin fiziksel ve kültürel sürekliliğini sürdürmek ve kent sakininin belleğinde yer etmek açısından hayati öneme sahiptir.

Kent kimliğini oluşturan unsurların farklı ölçeklerde incelenmesi, kent kimliğine etki eden faktörlerin hem yerleşim ölçeğinde hem de bina ölçeğinde değerlendirilebileceğini göstermektedir. Lefebvre (2016), mekânın çeşitli üretimlerinin çeşitli toplumsal ve yaratıcı düzenlemeleri ifade ettiğini, bu çeşitliliklerin toplumların kendilerine özgü kimliklerini oluşturduğunu ve bu süreçte mekândaki üretim biçimlerinin değiştiğini vurgular. Bu durum, özgün bir form veya yerleşim düzenine sahip kentlerin ortaya çıkmasına olanak tanır. Bu nedenle, kentin yaşam tarzı ve kültürel yapısı, kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynar. Bu çerçeveden bakıldığında, bir kentin kimliğinin değerlendirilmesi için kentin doğal, sosyal, kültürel, ekonomik ve yapılaşmış çevresinin mekânsal unsurlarının bir bütün olarak ele alınması gerektiği sonucuna varılabilir. Bu doğrultuda, kent kimliğini oluşturan alt boyutları aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır (Görsel 4).

Görsel 4. Kent Kimliğinin Alt Boyutları (Anastasiou et.al., 2021'den çevrilmiştir.)

Kent kimliği, bir şehrin eşsiz ve tanınabilir özelliklerini, karakterini ve atmosferini ifade eden geniş bir kavramdır. Her şehir, geçmişinden ve kültürel mirasından beslenerek, mimari unsurları, kamusal mekanları, yeşil alanları ve şehir planlaması gibi faktörleri kullanarak kendine özgü bir kimlik geliştirir. Kent kimliği, bir şehrin tarihini, sakinlerinin günlük deneyimlerini ve gelecekteki hedeflerini yansıtarak, sadece fiziksel özelliklerini değil, aynı zamanda toplumsal, kültürel ve ekonomik dinamikleri de içerir.

Kent kimliği, kentin imgesini etkileyen; her şehirde farklı ölçeklerde ve yorumlarla kendine özgü nitelikler taşıyan; fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenen; sürekli evrim geçiren ve sürdürülebilir kent kavramını yaşatan, geçmişten geleceğe uzanan büyük bir sürecin ortaya çıkardığı anlam yüklü

bütünlüktür (Çöl, 1998). Aynı zamanda farklı kültür katmanlarının zaman içinde birikmesiyle oluşmuş, fiziksel, demografik, teknolojik gelişim, yasal ve yönetsel süreçler gibi nedenlerle değişime uğrayan dinamik bir süreçtir.

1.3. Gündelik Hayat Kavramı

Gündelik hayat kavramı 19. Yüzyılda sanayi devrimi sonrasında önem kazanmış ve bu dönemden sonra sadece felsefe alanında kalmamış sosyoloji, toplum bilim ve sanat gibi alanlara dahil olmuştur. Gündelik hayat felsefesi, sosyal bilimciler ve toplum bilimciler tarafından kültür, cinsiyet, beden, mekân ve zaman, kent gibi temalar çerçevesinde araştırmalara konu olmuştur.

Gündelik olma hali, tüm toplumlarda insanların temel ihtiyaçlarını (yeme, içme, barınma, uyuma, üretme, tüketme, güvenlik) karşılamak ve sürdürmek amacıyla geliştirdikleri toplumsal yaşamın içerisinde bulunan birçok işi barındırır. Certau'ya (2009) göre ise gündelik hayat, bireyin bireysel zamanı içerisinde bulunan hareket etme, alışveriş yapma, okuma gibi yaşam pratiklerinden oluşur. Blanchot (1987), gündelikliği "*keşfedilmesi en zor şeylerden biri*" olarak ifade eder. Lefebvre'ye göre ise gündelik olma hali,

"Tekrarlardan oluşur: işteki ve iş dışındaki tavırlar, mekanik hareketler (ellerin ve vücudun hareketleri, aynı zamanda parçaların ve tertibatların hareketleri, rotasyon veya gidiş gelişler). Saatler, günler, doğal zaman ve akılcı zaman vs. (Lefebvre,2019).

Gündelik hayat, insanoğlunun var olduğundan bu yana içinde barındırdığı tüm kültürel dinamikleriyle süregelen bir yapı olan günlük hayattan farklı şekilde, modern dönemle birlikte gelişen bir kavram olarak değerlendirilir. Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan kapitalist mantıkla oluşturulan piyasa ekonomisinin ortaya çıkışı sonucunda bir işçi sınıfı oluşmuştur. Kapitalist anlayışa göre, sadece çalışma koşullarının değil; çalışma hayatı dışında kalan boş zamanın da piyasa işleyişi tarafından düzenlenmesi gerekir. Buna göre, gündelik hayat kamusal hayattan ayrı bir kavram

olarak; özel hayatı kapsayan ve işleyişi kontrol altına alınması gereken bir nesne olarak görülmeye başlanmıştır (Lefebvre, 2015).

Yaşam biçimi kavramını günlük hayatta insanlar kimlik veya ilişkilerin altında yatan anlamları tanımlamak ve bu şekilde kendilerini çevrelerindeki insanlara tanıtmak için kullanırlar. Bireylerin toplum içerisindeki yaşam tarzlarını ise insanların gündelik hayatlarındaki birbirlerinden farklı davranış kalıpları oluşturur (Chaney, 1999). Chaney, bu davranış kalıplarını bireylerin ekonomik kapasitelerine göre biçimlenen tüketim odaklı bir yaklaşımla ele alır. Bir diğer deyişle, yaşam biçimlerini asıl etkileyen şey üretmekten çok üretilen şeylerin tüketim biçimleri olarak değerlendirir. Tüketim olgusu gündelik hayatta tek başına basit bir faaliyetken bireylerin nesnelere kullanım şekli ile tüketim, kültürel bir anlam kazanır. Sanayileşen toplumlarda ortaya çıkan kitle kültürü; nesne ve yaşam biçimlerini homojenleştirdiği gibi üretim ve tüketim faaliyetlerini de değiştirmiştir (Lefebvre, 2015). Modern toplumlarda kişilerin bireysel kimliklerini geleneksel toplumlardan farklı olarak mesleki ya da ekonomik değerler değil insanların tüketim ilişkileri belirlemektedir (Chaney, 1999). Gündelik yaşamı modernizmle eş zamanlı olarak ele alan Lefebvre gündelik hayatı mimarlıkla da birleştirir (Lefebvre,2015). Lefebvre gündelik hayat ile modernitenin eş zamanlı olarak ortaya çıktığını *Modern Dünyada Gündelik Hayat* (2016, ss. 35-36) isimli eserinde şöyle dile getirir:

[...] gündeliklik ve modernlik. Biri diğerini çevreler ve üstünü örter; ona ışık tutar ve onu gizler. Bunlar zamanın ruhunun iki yüzüdür. Gündeliklik, yani bu kavramla ifade edilen göstergesizlik kümesi, modernliğe, yani bu toplumun kendi kendisini ifade edip doğrulamasını sağlayan ve onun ideolojisinin parçası olan göstergeler kümesine cevap verir ve tekabül eder. [...] Bu iddia karşısında ileri sürdüğümüz şey, [...], gündelikliğin ve modernliğin eş zamanlı olarak ortaya çıktıklarıdır. [...] Bu andan itibaren önemli olan bunların eşzamanlılığının ve ilişkilerinin altını çizmektir. Gündelik hayat mütevazî ve sağlamdır, [...]. O, modernlik ile birleşen şeydir. Modernlik kelimesinden, yeni olanın ve yeniliğin işaretini taşıyan şeyi anlamak gerekir: Parlaklıktır, paradokstur, teknik veya dünyevilik tarafından damgalanmış olandır. [...] Gündeliklik ve modernlik karşılıklı olarak birbirini belirtir ve gizler, meşrulaştırır ve telafi eder.

Görüldüğü üzere, Lefebvre'nin deyişiyle yeni olan ve yeniliği karşılayan bir kavram olarak modernlik gündelik hayatla eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. Günümüz modern dünyasında gündelik hayat ve mekan birbiriyle ilişki içerisinde.

Görsel 5. Gündelik hayatın kavramsal çerçevesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Bireyin günlük hayatını şekillendiren, sokak, iş, ev, okul gibi mekânlar, kentlerdeki bireysel varoluş mücadelelerinin, karşılaşmaların, toplum olma bilincinin ortaya çıktığı yerlerdir.

Lefebvre (2014) mekânı toplumun ürünü olarak nitelendirmesine rağmen, üretilen modern zamanların, 'sıradan' insanların gündelik hayatlarını mekanize bir sistem içerisinde öğütmesi sonucu, bireyin var olmadığı yeni kent mekânları oluşmaktadır. Gündelik hayata dair araştırmaların değerini, bireylerin gündelik rutinleri hakkında bilgi sahibi olmanın toplumsal hayata ve buna bağlı olarak mekân kurgusuna ışık tutması üzerinden açıklamaktadır (Lefebvre, 2019). Bireylerin gündelik hayatlarındaki değişim ve aynı zamanda toplum içerisinde birbirleriyle olan etkileşimlerinde ortaya çıkan kırılmalar, kent içerisinde göz ardı edilen toplumlara araştırma nesnesi haline getirmektedir.

Gündelik hayat, belirli bir mekân ve o mekânın üzerinde işleyen belirli bir zamanın ruhu olmadan anlaşılabilir. Zaman ve mekân gündeliği oluşturan iki önemli ve aynı zamanda birbirine bağlı değişkendir (Lefebvre, 2014, s. 217). Özellikle gündelik hayatı eleştirel olarak ele aldığımızda, gündelik hayatı dönüştürebilmek için gündelik

olayların üzerinden akıp geçtiği gündelik mekânları dönüştürmek gerekliliği açığa çıkar (Lefebvre, 2015, s. 74). Gündelik hayat ve mekân kavramlarını birlikte düşündüğümüzde ilk olarak işaret edilmesi gereken; özel ve kamusal hayatın birbirinden ayrıştırılmasıyla açığa çıkan önemli bir ayrım olan kamusal alan ve özel alan ayrımıdır. Bu bağlamda, gündelik hayat eleştirisi özel alanın gündelik olanla eş anlamlı olarak değerlendirilmesini temel alarak işe başlamalıdır. Özel ve kamusal alan ikiliği, modern toplumda ortaya çıkan yapay bir ikiliktir.

Gündelik hayat ve mekân ilişkisinin ilk boyutu, kamusal ve özel alan ayrımıdır. İkinci olarak ise, mekânın nasıl tanımlandığı ve sınıflandırıldığını ele almak gerekmektedir. Mekânda gündelik deneyimle bağlantısına bakıldığında şehir plancılar, mimarlar ve mühendisler gibi uzmanların mekânı teknik bir planlama birimi olarak ele aldığını belirtmek gerekir. Oysa mekân, aynı zamanda toplumsal ilişkiler bütününe gönderme yapan bir birimdir. Gündelik ve toplumsal mücadelelerin tam orta yeridir; çünkü toplumsal çatışmalar bir mekân düzeyinde gerçekleşmektedir. Buna göre, mekânın bir politikası olmak zorundadır; çünkü mekân başlı başına politik bir olgudur (Elden, 2004, s. 183). Bu bağlamda, gündelik hayatın üzerinde akıp gittiği mekânla ilgili olarak ilk söylenmesi gereken şey, mekânın toplumsal ve politik bir üretim olduğudur.

Buradan hareketle, toplumsal niteliğiyle ele alınan mekânın temsillerine bakıldığında, bu temsillerin söylemler, semboller, göstergeler, gündelik içinde akıp giden diyaloglar, tanım ve ifadeler olarak belirdiği görülür. Bu bağlamda, mekânın sembolik bölümlenmesi ise; coğrafi ve fiziksel tüm ayrımları nitelemektedir. Örneğin binalar, meydanlar, anıtlar, bulvarlar gibi (Schmid, 2008, s. 36). Toplumsal mekânı tanımlamada, öznel bakış nesnel bakış eşlik eder. Toplumsal mekân, birçok ağdan oluşan sosyal bir dokudur. Toplumsal mekân, tek değildir; birden çok toplumsal mekân vardır ve bu mekânlar üretimle ilişkilendirilmelidir. Çünkü mekân son düzlükte üretilen bir şeydir. Buna göre, toplumsal mekân, toplumsal eylemi mümkün kılan bir ilişkiler bütününe imkân sağlamaktadır (Lefebvre, 2014, s. 99). Gündelik mekânı fiziksel, zihinsel ve toplumsal formların oluşturduğu bir bütünlük olarak

gör÷lmelidir. Buna göre, fiziksel form gerçekte var olan, üretilen ve kullanılan mekâna gönderme yapar.

Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan tüm bu kavramların (yere bağıllık, kent kimliği, gündelik hayat) mekan ile olan ilişkisi tezin kavramsal alt yapısını oluştururken diğeri bir yandan da yapılacak olan araştırmanın verilerini analiz ederken bir altlık oluşturacaktır. Araştırmanın sahası olarak seçilen Dikmen Yapı Kooperatifi'nin yapıldığı dönemin Türkiye'de modern hareketin başladığı yıllara denk gelmesi ve Ankara'nın başkent oluşuyla başlayan süreçte Ankara'nın Türkiye içerisinde farklı bir konumda oluşu, yere bağıllık, kent kimliği ve gündelik hayat kavramlarını bu seçilen yapı stoğundan üzerinden incelenecek olması elde edilecek verileri de daha anlamlı kılacağı düşünülmektedir. Diğeri bir yandan yapının bir kooperatif yapısı oluşu sebebiyle hem bireysel mekanların varlığı (ev) hem de toplu yaşamın geçtiği sokak ve yapı stoğuna dahil olan ortak kullanım alanları ve tüketim alanlarının varlığı, mekanın hem bireysel olanla ilişkisini (ev içi organizasyonlar, tüketim ürünleri , yaşam tarzı vb.) hem de toplumsal üretime dahil olan ortak yaşam alanlarındaki ilişkisini (ara mekanlar, toplu kullanıma açık olan mekanlar, bahçe, sokak v.b.) aynı zamanda kentle olan ilişkisini anlamak açısından seçilen yapı stoğunun araştırma için oldukça zengin bir kaynak olacağı düşünülmüştür.

2. BÖLÜM: YÖNTEM

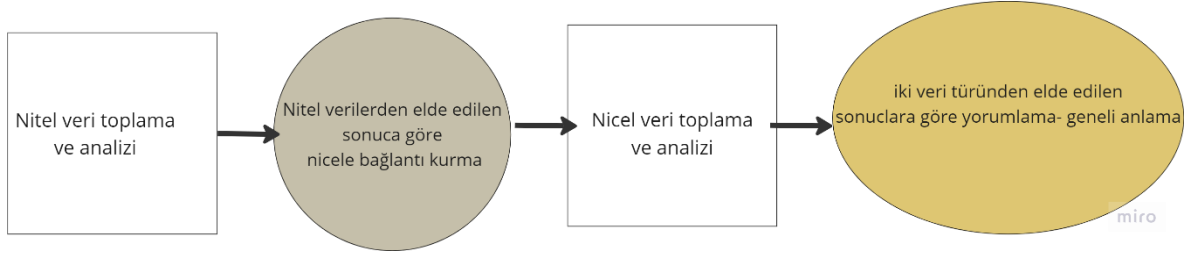
Çalışmada yere bağlılığın, kent kimliğinin ve gündelik hayat kavramlarını bir mekan üzerinden irdelemek, kent belleğinde yer etmiş bir yapı bloğu üzerinden bu okumanın yapılmasının nasıl mümkün olduğunu araştırmak bu kavramlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve bu noktada mekanın nerede konumlandığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla öncelikle ulusal ve uluslararası literatür (yapılmış araştırmalar, makaleler, kitaplar, tezler, internet kaynakları ve mimari çıktıları) taraması yapılmış mevcut alan yazın analizi yapılmıştır. Sonrasında ise çalışma şekillendirilmiş ilk başta sadece nitel bir araştırma kurgusu yapılmış fakat araştırma devam ederken elde edilen bulgular sonucu araştırmaya nicel araştırmanın da eklenmesiyle yapılan araştırma karma yöntem araştırmasına evrilmiştir.

2.1.Karma Yöntem

Karma yöntem, 1980-90'lı yıllarda İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da birbirinden bağımsız olarak yapılan araştırmalar sonucunda kavramsallaştırılmıştır. Hemşirelik (Morse, 1991), eğitim (Creswell, 1994), program değerlendirme (Greene ve ark., 1989), sosyoloji (Brewer & Hunter, 1989; Fielding & Fielding, 1986), sağlık (Crabtree & Miller, 1992) ve işletme (Bryman, 1988) gibi farklı alanlardaki araştırmacıların çalışmalarının birleşimiyle oluşan karma yöntemler araştırması, çok yönlü bir alan olarak ortaya çıkmıştır.

Karma yöntem araştırmaları, bir araştırmacının bir çalışma veya bir dizi çalışma içinde nitel ve nicel yöntemleri, yaklaşımları ve kavramları birleştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2003; Tashakkori ve Teddlie, 1998; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004). Karma yöntemle araştırma yapmak ise çeşitli yöntemleri kullanarak olayları bir çerçevede sunma, analiz etme ve bir araya getirme sürecini ifade etmektedir. Johnson ve Turner (2003), karma araştırmanın temel ilkesini "araştırmacının farklı strateji, yöntem ve yaklaşımları kullanarak çoklu veri toplaması gerektiği" olarak ifade etmektedir. Öte yandan, Creswell (2006), karma yaklaşımın temel önermesini "nicel ve nitel yaklaşımları bir arada kullanmak, her iki yaklaşımı tek başına kullanmaya kıyasla araştırma problemlerini daha iyi anlamamıza olanak tanır" şeklinde açıklamaktadır.

Karma yöntem araştırmasında üç adet temel desen önerilmektedir . Eş zamanlı / paralel(eş zamanlı nicel+nitel), Açıklayıcı sıralı (sıralı nicel → nitel) , Keşfedici sıralı/(sıralı nitel → nicel) karma yöntemler araştırması deseni (şekil x) (Creswell & Plano Clark, 2018; Plano Clark & Ivankova, 2016; Tashakkori ve ark., 2021). Araştırmada karma yöntem araştırma desenlerinden keşfedici sıralı/(sıralı nitel → nicel) karma yöntemler araştırması deseni (exploratory sequential mixed methods research design) kullanılmıştır. (NİTEL→nicel) Bu tasarımda önce nitel veriler toplanıp analiz edilir, bunu nicel veri takip eder. Nicel veri, nitel verileri çoğaltmak için kullanılır (Creswell & Plano Clark, 2018). Bu desenin temel amacı, bir ölçek, anket, dijital araç ya da nitel veriden yola çıkılarak belirlenen yeni değişkenlerin geliştirilmesi ve nicel olarak uygulanmasıdır (Creswell & Plano Clark, 2018). Verilerin analizi çoğunlukla verilerin yorumlaması ve tartışma bölümlerinde birleştirilir. Bu tasarım araştırma değişkenleri bilinmediğinde var olan ilişkileri araştırmada, bir teoriyi test etmede, yapılan nitel analize dayalı olarak yeni bir test ya da ölçme aracı geliştirmede ve nitel bulguları özel bir kitleye genelleştirmede yararlıdır.

Görsel 6. Keşfedici sıralı/(sıralı nitel → nicel) karma yöntemler araştırması deseni

Greene ve arkadaşları (1989) tarafından geliştirilen karma yöntemler araştırmasını kullanmanın gerekçeleri (rationale) beş çeşit olarak açıklanmıştır: veri çeşitilmesi (triangulation), tamamlayıcılık (complementarity), geliştirme (development), başlatma (initiation) ve genişletme (expansion). Yapılan araştırmada nitel araştırma kurgusuna nicel araştırmayı çalışmaya ekleyerek aslında karma yöntem yaklaşımlarından olan veri çeşitilmesi(triangulation) yaklaşımı benimsemiştir. Veri

çeşitlemesi (triangulation), nitel ve nicel verilerden elde edilen sonuçların doğrudan karşılaştırılmasını temel almaktadır (Greene ve ark., 1998). Bu yaklaşımın temelinde, bir konuyla ilgili benzerlik veya farklılıkları gösteren nitel ve nicel verilerin karşılaştırılması, daha güvenilir bir tartışmanın elde edilmesini sağlamaktadır (Greene ve ark., 1998; Plano Clark & Ivankova, 2016). Nitel ve nicel verilerden elde edilen sonuçlar benzerse, araştırmacılar bulguların tutarlılığını raporlayabilmektedirler (Plano Clark & Ivankova, 2016). Sonuçlarda farklılık olduğunda ise, araştırmacıların nitel ve nicel veriler arasındaki farklılıkları açıklamaları beklenmektedir (Plano Clark & Ivankova, 2016). Veri çeşitlemesi yaparken birden fazla nicel ve nitel veri toplama aracı kullanılabilir (Creswell & Plano Clark, 2018), ve veri çeşitlemesinin en yaygın ve güçlü karma yöntemler araştırması gerekçelerinden biri olduğu bilinmektedir (Greene ve ark., 1998; Mertens & Hesse-Biber, 2012).

Bryman (2006) karma yöntemler araştırmasının kullanmanın gerekçesinin belirlenmesinin dört soruya dayandığını belirtir:

1. Nitel ve nicel veriler eş zamanlı mı, yoksa sıralı olarak mı toplanmaktadır? (Morgan, 1998; Morse, 1991)
2. Hangi veri toplama yaklaşımı önceliklidir (ağırlık ya da önem olarak da literatürde geçer – priority/weight/importance)? Nitel veriler mi, nicel veriler mi? (Morgan, 1998; Morse, 1991).
3. Entegrasyonun (birleştirmenin) fonksiyonu nedir? Örneğin, veri çeşitlemesi (triangulation), açıklama (explanation) veya keşfetme (exploration) mi kullanılmıştır? (Creswell, 2003; Creswell ve ark., 2003; Greene ve ark., 1989).
4. Araştırma sürecinin hangi aşama(lar)ında çoklu strateji araştırma yaklaşımı gerçekleştirilmektedir? (Tashakkori & Teddlie, 1998) Araştırma sorularının oluşturulması, veri toplama, veri analizi veya verilerin yorumlanması aşamaları olabilir.

Bu yaklaşımdan yola çıkılarak çalışmada bu sorulara yanıt aranmıştır.

1. Yapılan araştırmada öncelikle nitel veriler toplanmış daha sonra nicel veriler toplanmıştır.
2. Bu araştırmada veri toplamada bir üstünlük söz konusu değildir. Nitel veriler de nicel veriler de eşit düzeyde öneme ve ağırlığa sahiptir.
3. Yapılan araştırmada nitel ve nicel verilerin birleştirmesinde asıl amaç verilerin çeşitlenmesidir. İkincil olarak da nitel verilerden aldığımız bulguları nicel verilerle desteklemek olarak açıklayabiliriz.
4. Araştırma sürecinde başta nitel araştırma olarak yola çıkan araştırma daha sonra karma yöntem araştırmasına evrilmiş ve nitel verilere nicel araştırmanın verileri de eklenmiştir. Veriler iki ayrı çalışma olarak toplanmış (nitel+ nicel), nitel veriler ayrı nicel veriler ayrı ayrı analiz edilmiş fakat veriler yorumlanırken birlikte irdelenmiştir.

2.2. Araştırma Alanı ve Örneklemi

Araştırma sahası olarak; Ankara içinde özgün kentsel kimliği olan, farklı yaşam sürelerine, farklı sosyo demografik özelliklere sahip kullanıcıların bir arada bulunduğu ve en önemlisi, korunması gereken bir sivil mimarlık örneği olması bakımından kentin tarihsel sürecine de tanıklık etmiş bir yapı olan İsrail evleri bir diğer adıyla Dikmen Yapı Kooperatifi (Görsel 6) çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Yaygın kullanımı İsrail evleri olduğu için tezde yapıdan İsrail evleri olarak bahsedilecektir.

Görsel 7. İsraillevlerinin haritada gösterimi ve caddenin bir görünümü (Google Maps ekran görüntüsü ve Yazarın kişisel arşivi)

İsraillevleri

Başkent ilan edilmesinin ardından Cumhuriyetin ilk yıllarında planlı bir şekilde hızla büyüyen Ankara kentleşme sürecinde en önemli dönemeçlerinden bir diğerini 1950'li yıllardan itibaren yaşamıştır. Cumhuriyet'in ilanının ardından eski şehrin eteklerinde, Ulus Meydanı ve çevresinde gelişen, 1924 Lörcher Planı, sonrasında Jansen Planı'na göre buradan güneye, Kızılay Meydanı'na doğru ilerleyen kent, 1955 Uybadin-Yücel Planı sonrasında güney ve batıya doğru hızla yayılmıştır (İmamoğlu & Ergut, 2007). Kamçıl ve Bediz ikilisinin 1950'li yıllarda tasarladıkları yapılar çoğunlukla kentin yeni imara açılan bu bölgelerine yerleşen ve hızlı artan nüfusun barındırılmasına yönelik konut yapılarıdır. Bu dönemde Kamçıl ve Bediz ikilisi Dikmen Yapı Kooperatifi (ya da İsraillevleri, 1954), Ankara Üniversitesi Öğretim Üyeleri Yapı Kooperatifi (ya da Üniversite Apartmanı, 1954), Milli Kütüphaneciler Kooperatifi (1955),Yeşiltepe Yapı Kooperatifi (1956),12 Fikir İşçileri Kooperatifi (1957), Mintrak Yapı Kooperatifi ve Maliyeciler Konut Kooperatifi gibi çok sayıda konut kooperatifi projesine imza atarlar (Ergut, 2015).Tasarlanan bu yapıların geniş alanlara yerleştiği ve dönemin 'bir arada ve ortaklaşa yaşam' anlayışını yansıttığı gözlemlenmektedir.

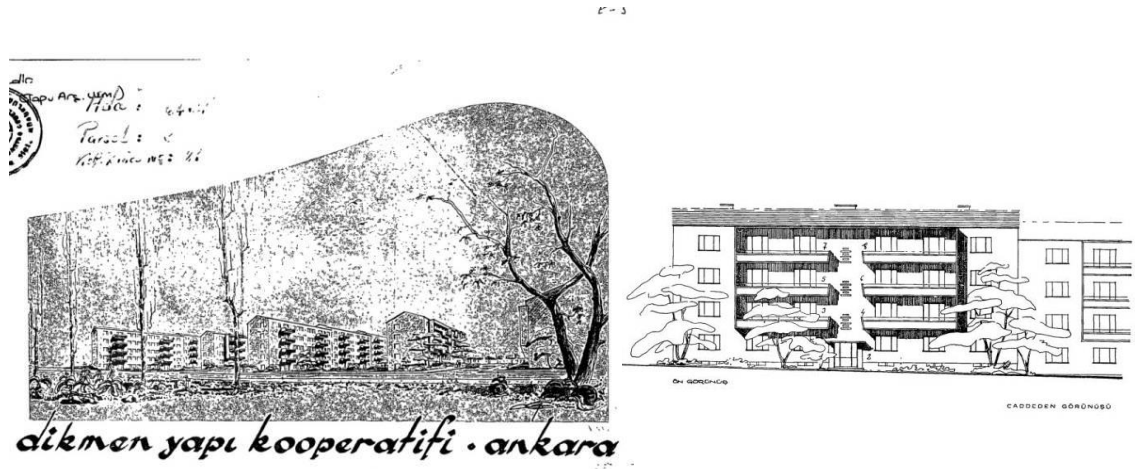
İsraillevleri Ankara'nın Emek mahallesinde Bişkek Caddesi, Kazakistan Caddesi, Doç.Dr. Bahriye Üçok Caddesi, 56.Sokak sınırları içerisinde yer alır. 1954 yılında ucuz ve sağlıklı evler yapmak amacıyla 260 üyeden oluşan Dikmen Yapı Kooperatifinin kurulmasına izin verilmiştir . Üyelerinin dönemin üst düzey memur ve milletvekillerinden oluştuğu arşivlerden elde edilen belgeler sayesinde bilinen kooperatife 1955 yılında imar izni verilmiş ve aynı yıl kooperatifin inşasına başlanmıştır. Kooperatif Yüksek Mimar Rahmi Bediz ve Yüksek Mimar Demirtaş Kamçıl tarafından projelendirilmiştir.

1955 yılında alınan bir karara göre, vaziyet planı önerisi, "modern şehir planı anlayışına uygun olarak parsellerin maksimum taban alanını kullanmaktan ziyade

daha fazla katın bulunduğu, dikey blokların tercih edildiği" bir düzeni içermektedir. Ayrıca, arazi üzerinde "okul, oyun alanı, kulüp evi ve mağazalar" gibi alanlar belirlenmiştir.

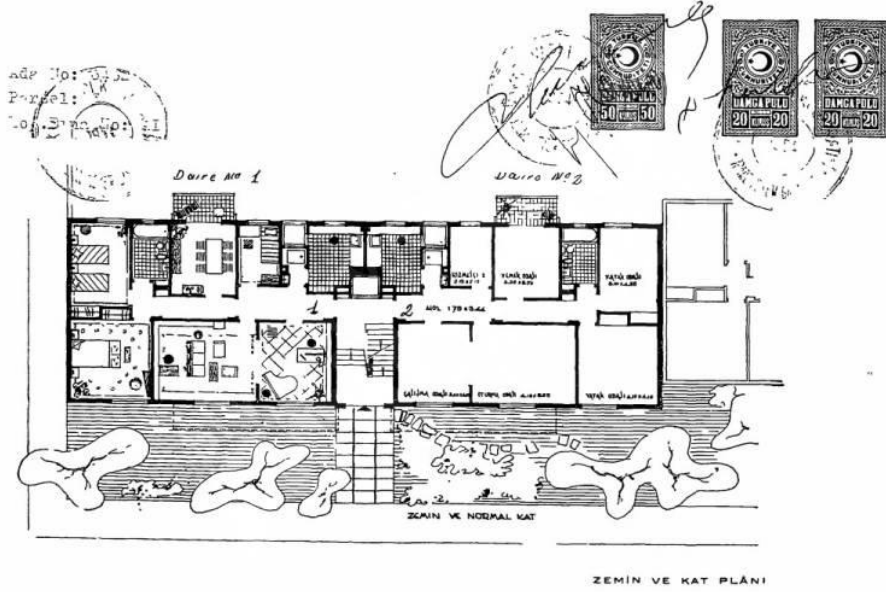
Dikmen Konut Kooperatifi, yedi adada yer alan blokların bitişik nizamda olacak şekilde düzenlenmesini ve aralarında 1,5 metre geri çekilerek yan yana üçlü veya dörtlü blok gruplarından oluşmaktadır. 1955 yılında alınan 7 sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile yapı yüksekliği 12,50 metre olarak belirlenmiştir. Toplamda 53 adet bloktan oluşan kooperatif o güne kadar yapılmış çok katlı apartman ölçeğinde yapılmış örneklerinin en büyüklerindedir.

Yerleşimin kuzeybatı ucunda, mahalle sakinlerinin günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak, kuaför, restoran, kırtasiye gibi dükkânları barındıran bir merkez küçük bir avlu etrafında toplanmıştır.

Görsel 8. İsrail evleri (Dikmen Yapı Kooperatifi) genel perspektif görünümü ve ön cephe görünüşü (Sivil Mimari Bellek Ankara: 1930-1980 Projesi Arşivi)

Dikmen Konut Kooperatifi'nin müteahhidi, İsrail merkezli inşaat firması Solel Boneh'tir, bu nedenle yerleşim "İsrail evleri" olarak bilinmektedir. Uygulama projesi Y. Mimar Tokun Sekder'e aittir. Dört katlı blokların her katında iki apartman dairesi bulunmaktadır. Her dairede, mutfak, tuvalet, hizmetli odaları ve yemek-oturma alanlarının açıldığı bir giriş holü bulunmaktadır.

Görsel 9. İsrail evleri (Dikmen Yapı Kooperatifi)kat planı (Sivil Mimari Bellek Ankara: 1930-1980 Projesi Arşivi)

Kooperatif yapılarının 10 metre x 30 metre uzunluğundaki 4 katlı lineer blokların, ufak kaymalarla birbiri ucuna eklenmesi ile yatay bir kurguda fakat insan ölçeğini koruyarak tasarlandıkları görülmektedir. Tuğla parapetlerle elde edilen balkonlar yapıya karakteristik bir görünüm kazandırmıştır. Ön cephede süreklilik göstererek yatay etkiyi güçlendiren balkonlar arka cephede tek tek elemanlara dönüşür. Balkonlar blok sınırlarında düşey tuğla duvarla sınırlanmış, ancak birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Bloklarda giriş saçakla vurgulanmış, sirkülasyon cepheye yansıtılmıştır. İsrail evleri yerleşiminde yer alan bloklarda kat planları ortada yer alan sirkülasyon çekirdeğinin iki yanında konumlanmış iki daireden oluşmaktadır. Daireler ön ve arka cepheli bir plan şemasına sahiptir. Ön cephede birlikte düşünülen çalışma ve oturma odaları ve bir oda yer alırken, arka cephede servis birimleri, ıslak mekânlar ve yine iki oda yer almaktadır. Dairelere bir giriş holünden girilmekte, giriş holü ise koridora dönüşerek ön ve arka cephede yer alan mekânları birbirine bağlamaktadır. Dikmen Konut Kooperatifi'nde dairelerde, girişin simetri aksında dolaşım koridoru bulunmaktadır. Giriş koridoru, sol tarafı tamamen salona ve ebeveyn yatak odasına ayıran bir düzenleme içerir. Salondan, kooperatifin karakteristik balkonuna çıkış sağlanmıştır. Ayrıca, salon, avan projeden anlaşılabilir üzere çalışma ve dinlenme odası olarak ikiye ayrılmıştır. Çalışma odasındaki piyano, dönemin yaşam kültürüne dair bir gönderme niteliği taşır. Girişteki koridorun sol tarafı ise sırasıyla yatak odası, banyo, yemek odası, hizmetçi

odası ve mutfak mekanlarına açılmaktadır. Hizmetçi odasının varlığı ve mutfak ile yemek alanının bölünmesi, dönemin sosyal sınıf yapısına ilişkin bilgiler sunmaktadır.

Görsel 10. İsraillevleri (Dikmen Yapı Kooperatifi) çarşısından genel bir görünüm, bahçelerden genel bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi)

Örneklem

Bu araştırma, İsraillevlerinde ikamet eden konut kullanıcılarıyla yapılan anket ve görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Tüm örneklem grubu, kartopu örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Bu yöntemde, çalışmanın odaklandığı bir referans birey seçilir ve bu birey aracılığıyla diğer katılımcılara ulaşılır (Biernacki,1981). Katılımcılar araştırmacıları yönlendirerek örneklemi genişletir. Bu nedenle, bu yaklaşım "kartopu etkisi" olarak adlandırılır. Bu örnekleme yöntemi, özellikle popülasyonun belirli bir özelliği veya durumu hakkında detaylı bilgi edinmek istendiğinde kullanılır.

Bu süreçte Bahçelievler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğine ilk olarak gidilmiş ve görüşme yapılabilecek en az 10 yıl İsraillevlerinde oturmuş veya hali hazırda oturan kişilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Dernek vasıtasıyla İsraillevlerinin ilk kullanıcılarından olan ve hala orada yaşayan ilk görüşmeciyile görüşülmüş ve bu görüşme sonrası görüşmecilerin yönlendirmesiyle örneklem grubu kar topu olarak genişletilmiştir. Araştırmanın nitel görüşmeleri kapsamında araştırmada 15 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmecilerin verdiği yanıtların tekrar etmesi ve araştırmanın doyuma ulaşması sebebiyle 15. kişide görüşmeler sonlandırılmıştır.

Araştırmanın ikinci ayağı olan nicel araştırmada ise İsrail evlerinde şu anda yaşayan kişiler belirli bir yıl orada bulunmasına bağlı olmadan araştırmanın kapsamına alınmış 47 konut kullanıcısına anket uygulaması yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan karma yöntem sebebiyle araştırma iki ayrı alan çalışmasından oluşmaktadır. İlk olarak araştırma yapılacak olan alan ile ilgili yazılı ve basılı kaynaklar incelenmiş, mimari projeleri temin edilmiş, iç mekanın fiziksel özelliklerini belgelemek için alanda fotoğraflar çekilmiş iç mekanlardaki değişimler kayıt altına alınmıştır. Sonrasında araştırmanın saha çalışmasının ilki için nitel araştırma metotlarından biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanılmıştır. Bu teknikte görüşmeler yapıldıkları yere ve görüşmenin niteliğine göre farklı şekillerde olabilir. Kişisel görüşme, telefon görüşmesi, internet görüşmesi gibi türler bunlardan bazılarıdır. Yüz yüze (kişisel) yapılan görüşmelerin nitel araştırmalarda önemli bir yeri vardır (Kozak,2001). Yapılan görüşmeler bu araştırmanın da önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Yüz yüze görüşmeler ise kendi aralarında en temelde üçe ayrılmaktadır. Bunlar yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmedir. Yapılandırılmamış görüşmede, görüşmeci herhangi bir soru formu kullanmadan katılımcılarına görüşmenin niteliğine ve akışına göre sorularını yöneltmektedir. Yapılandırılmış görüşmede ise, soruların sıralanışı ve niteliği sabit olup katılımcı bunların dışına çıkamamaktadır (Gürsakar, 2001). Son olarak, yarı-yapılandırılmış görüşmelerde, görüşme yapan kişi bir soru formuna sahip olmakla birlikte, görüşmenin akışına göre soruların sırasını değiştirebilir. Araştırmanın amacına uygun olarak, bazı ek sorular sorabilir.

Nitel araştırmada araştırmacı, araştırmanın aynı zamanda öznesidir. Araştırmacı, amaca uygun verileri toplamak için konu ile ilgili katılımcılardan “Nasıl” ve “Neden” sorularına cevap aramaları gerekmektedir. Araştırmacı, katılımcılara konu ya da soruna ilişkin algılarının nasıl olduğunu ve nasıl yorumladıklarını belirleyebilmek

amacıyla, iletişim becerilerini kullanarak onlarla görüşme gerçekleştirir. Nitel araştırma sürecinde elde edilen verilerin kaynağını katılımcıların kendisi oluşturmaktadır. Dolayısıyla katılımcılardan alınacak her türlü yanıt, görüş ve öneriler araştırmanın seyri açısından önemli görülmektedir. Araştırmacının katılımcılara sormuş olduğu sorular, olabildiğince esnek ve anlaşılabilir olmalı ve sınırlandırmamalıdır. Ayrıca araştırmacı, bireylerin içinde buldukları ortamda araştırdığı konu ya da sorunda nasıl etkilendiğini anlayabilmek, davranış ve tutumlarını gözleyebilmek ve nedenlerini belirleyebilmek amacıyla katılımcılara yakın olmalı ve mümkün olduğu kadar katılımcılarla aynı ortamı paylaşmalıdır (Miles ve Huberman, 1994).

Bu araştırmada, araştırmacıya daha fazla serbestlik tanıyan bir teknik olan yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada önceden hazırlanmış bir soru formu bulunmaktadır. Bu form hazır bulunmakla birlikte, sonda olarak adlandırılan teknik ile görüşmeler esnasında konuyu daha fazla açmak adına ek sorular sorulabilir ve/veya görüşmenin akışını bozmamak için soruların yerlerinin değiştirilmesi söz konusu olabilir.

Bu aşamada yarı yapılandırılmış soru kağıdı oluşturulurken yapılan literatür araştırması sırasında farklı kaynaklardan taramalar yapılmış ve mimarlık disiplinin yanı sıra psikoloji ve sosyoloji disiplinlerindeki çalışmalar da incelenmiştir. Oluşturulan soru kağıdında ilk olarak görüşmeciye ait demografik bilgiler yer alırken sorular temalara göre gruplandırılmıştır. İlk bölümde kent belleği/ kimliği ile ilgili sorular, ikinci bölümde gündelik hayat pratikleri hakkında sorular, üçüncü bölümünde mekansal aidiyet ve kolektif bellek ile ilgili sorular, dördüncü bölümde mekanın iç mekanlarındaki fiziksel özellikler ile ilgili sorular ve son olarak ise genel bir değerlendirme ile soru kağıdı sonlandırılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler 2022 yılının Nisan ayında başlamış 2023 yılının Mart ayında sonlandırılmıştır. Görüşmelerin uzun bir sürece yayılmasında tüm

dünyada etkili olan Covid-19 pandemisi etkili olmuştur. Pandemi sebebiyle görüşmeler daha çok açık havada iklim koşullarının el verdiği zamanlarda yapılmıştır. Görüşme yapılan kitlenin yaş ortalamasının yüksek olması ve Covid-19'un bu kitle üzerinde ağır etkilerinin olduğu düşünüldüğünde bu noktada pandemi koşulları çalışmanın sınırlılığı üzerinde etkili olmuştur. Görüşmeler tüm bu süreçte rağmen sosyal mesafeye dikkat edilerek yüz yüze yapılmış, görüşme öncesi görüşmeciye soru kağıdı hakkında bilgilendirme formu okunmuş ve gerekli izinler alınmıştır. Görüşme sırasında 10 görüşmeci görüşmenin ses kaydının alınmasına izin vermiştir. Beş görüşmeci ise ses kaydına izin vermemiştir. Bu görüşmecilerle yapılan görüşmeler soru kağıdının üzerine görüşmecilerin verdiği yanıtları not olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

Araştırmanın ikinci alan çalışması olan nicel çalışmada ise nitel çalışma sonucu öne çıkan kavramları irdelemek için anket çalışması yapılmıştır. Yapılan araştırmanın veri toplama aracı dört bölümden oluşmaktadır, araştırmanın ilk bölümde kullanıcıların demografik bilgileri, ikinci bölümde konutlara taşınma ve yaşama tercihi nedenleri, üçüncü bölümünde ise katılımcıların mekana (İsrailevlerine) olan bağlılıklarını belirlemek amacıyla Lewicka (2010) tarafından geliştirilen Aksel (2017) tarafından geçerlik güvenilirlik analizi ve faktör analizi yapılan yere bağlılık ölçeği kullanılmıştır. Toplam 12 madde olan bu ölçek 7'li likert tipinden oluşmaktadır. Ölçekte puanlama "1=Kesinlikle katılmıyorum", "2=Katılmıyorum", "3=Pek katılmıyorum", "4= Kararsızım", "5= Biraz katılıyorum", "6= Katılıyorum", "7=Kesinlikle katılıyorum" şeklinde yapılmıştır. Dördüncü ve son bölümde ise Lalli (1992)'nin geliştirdiği Göregenli ve Karakuş (2014) tarafından Türkçeye uyarlanmış kent kimliği ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipinden oluşmaktadır. Ölçek puanlaması yapılırken "1= Tamamen katılmıyorum", "2= Katılmıyorum", "3= Ne katılıyorum ne katılmıyorum", "4= Katılıyorum", "5= Kesinlikle katılıyorum" şeklinde puanlanmıştır. Ölçeğin beş adet alt ölçek boyutu vardır. Bunlar; Karşılaştırma (1,2,3,4), Bağlılık (5,6,7,8), Geçmiş (9,10,11,12), Aşinalık (13,14,15,20), Gelecek (16,17,18,19).

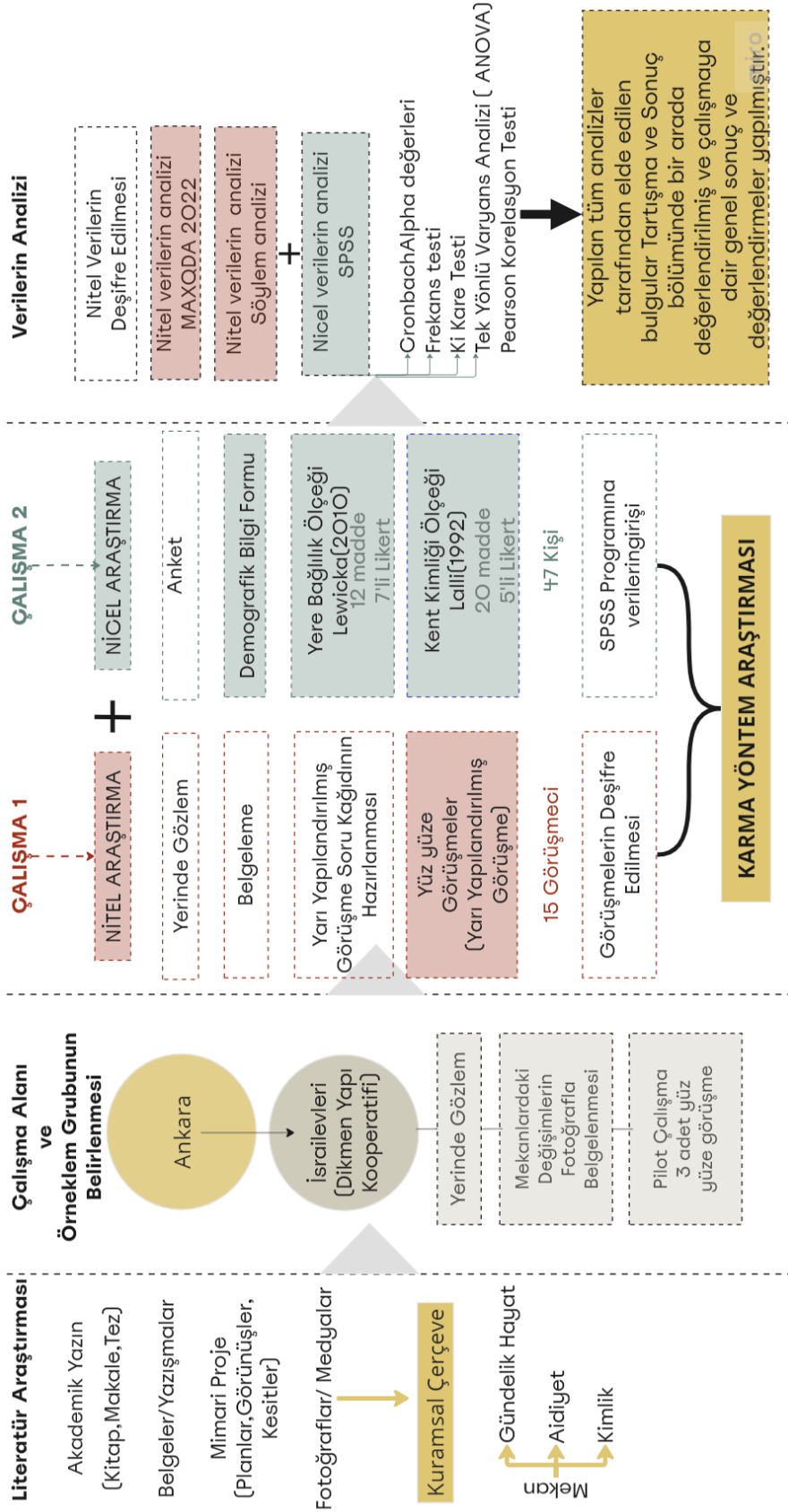
Kullanıcıların yaşadıkları mekana yönelik değerlendirmelerini ölçmek için hazırlanan anket soruları, 2023 yılının Haziran-Temmuz aylarında katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Her katılımcı ile anket formunun doldurulması yüz yüze uygulanmış olup, her bir anket yaklaşık yaklaşık 15-20 dakikada doldurulmuştur. Çalışmaya başlamadan önce katılımcılara çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir.

2.4.Verilerin Analizi

Verilerin analizi ayrı ayrı yapılmış nitel veriler kendi arasında analiz edilmiş, nicel veriler kendi içinde analiz edilmiştir.

Nitel veriler söylem analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiş. Başta belirlenen temalar altında görüşmecilerin söylemlerinden elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Nicel veriler ise IBM SPSS paket programı kullanılarak istatistiki olarak analiz edilmiştir. Yapılan analizde kullanıcıların konutlarına yönelik değerlendirmeleri bağımlı değişken, oturma süresi, cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi ise bağımsız değişken olarak tanımlanmıştır. İlk olarak oturma süresi ile konut yaşama tercih nedenleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Sonrasında ise ölçeklerin Cronbach alpha değerlerine bakılmıştır. Ardından ölçeklerin değişkenler ile etkisini belirlemek ve anlamlılıklarını ortaya koymak amacıyla frekans testi (Ortalama, standart sapma değerleri), ki kare ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Son olarak ise iki ölçek arasındaki ilişkiyi ölçmek için korelasyon analizi yapılmıştır.

Görsel 11. Araştırmanın süreçleri

3. BÖLÜM: BULGULAR

Bu bölümde iki ayrı metodolojide yapılan alan çalışmasının bulguları ayrı ayrı ele alınacaktır. İlki nitel bir araştırma olan çalışma 1'in yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulguları, ikincisi ise nicel bir çalışma olan çalışma 2'de yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bulgular. Nitel bulgular söylem analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Nicel bulgular ise IBM SPSS Statics programı kullanılarak analizleri yapılmıştır.

3.1. Çalışma 1- Nitel Bulgular

İsrailevlerinde yaşayan kişilerle kent kimliğini, gündelik hayat pratiklerini ve iç mekanlardaki değişim ve dönüşümü anlamak amacıyla Tablo 2.'de demografik bilgileri verilen 15 kullanıcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

	CİNSİYET	YAŞ	MESLEK
GÖRÜŞMECİ_1	kadın	95	ev hanımı
GÖRÜŞMECİ_2	erkek	60	apartman görevlisi
GÖRÜŞMECİ_3	kadın	43	akademisyen
GÖRÜŞMECİ_4	erkek	62	serbest meslek
GÖRÜŞMECİ_5	erkek	55	devlet memuru
GÖRÜŞMECİ_6	kadın	58	emekli memur
GÖRÜŞMECİ_7	erkek	75	terzi
GÖRÜŞMECİ_8	kadın	50	akademisyen
GÖRÜŞMECİ_9	kadın	45	hemşire
GÖRÜŞMECİ_10	kadın	78	doktor
GÖRÜŞMECİ_11	erkek	83	doktor
GÖRÜŞMECİ_12	erkek	47	eczacı
GÖRÜŞMECİ_13	kadın	52	avukat
GÖRÜŞMECİ_14	erkek	50	grafiker
GÖRÜŞMECİ_15	kadın	90	emekli öğretmen

Tablo 2. Görüşme yapılan görüşmecilerin demografik bilgileri

Bu görüşmeler deşifre edilmiş ve görüşmeler ışığında elde edilen veriler kent kimliği, gündelik hayat ve mekanların fiziksel değişimleri olmak üzere 3 ana tema altında incelenmiştir. Bununla birlikte kent kimliğine etki eden sosyal ve fiziksel unsurların irdelendiği 2 alt tema, iç mekanlarda yaşanan fiziksel değişimler ise salon, mutfak, banyo, sabit donatı ve mobilya olmak üzere 4 alt temada analiz edilmiştir.

3.1.1. Ankara'da Kent Kimliği: Sosyal Ve Mekansal Analizlerin Işığında Bir Değerlendirme

Bu çalışmada, kentlerin kimliğini oluşturan 2 temel unsur ortaya çıkmıştır. İlki Sosyal unsurlardır. Sosyal unsurlar, demografik yapı, sosyal ilişkiler ve toplumsal yapı, eğitim ve kültür, ekonomik yapı, toplumsal normlardır. Fiziksel Unsurlar ise; tarihsel yapılar, mimari yapılar, coğrafya, şehir planlaması, ulaşım/ yollar olarak karşımıza çıkar. Ankara, Türkiye'nin başkenti olmanın yanı sıra zengin tarihî, kültürel ve sosyal dokusuyla dikkat çekmektedir. Bu bölümde, Ankara'nın kent kimliğini anlamaya odaklanmak için gerçekleştirilen nitel görüşmelerin ayrıntılı bir analizi sunulmaktadır. Yapılan görüşmelerde, bireylerin Ankara'ya dair deneyimleri ve algıları açığa çıkarılmak istenmiştir. Söz konusu çalışma ile, Ankara'nın geçmişinden günümüze sosyal ve fiziksel değişimini daha iyi anlamak adına önemli bir katkı sağlanması hedeflenmektedir. Kentin geçmişi, kültürel dinamikleri ve sosyal değişimleri, bu çalışmanın odak noktalarını oluşturmaktadır.

Ankara'ya Genel Bir Bakış (Kent Kimliği)	Sosyal Boyut	Fiziksel Boyut
(Eğer görüşme yapılan kişi Ankara doğumlu değilse) Ankara'ya yerleşmeden önce, kent ile ilgili ilk izlenimleriniz. Ankara'ya yerleştikten sonra, kent ile ilgili izlenimleriniz nelerdir?	x	x
(Yaşadığınız dönemde) Ankara'nın merkezi denince akla neresi gelir? İsraillevleri merkezde bir yerleşke mi sayılırdı? (Yaşadığınız dönemde) Emek (Ankara) nerede başlar nerede biter?		x
(Dönemin)Ankara'sını simgeleyen veya anımsatan bir yapı/konut örnek vermeniz gerekirse nereyi örnek verirdiniz? Neden?		x
Akrabalarınız ve aile dostlarınız hangi semtlerde ikamet ediyorlardı? Hangi okullara gittiniz ve okullarınız neredeydi?	x	
Ankara'da en sık gittiğiniz/geçtiğiniz/gezdiğiniz yer/yerler nerede bulunuyordu? Kim/kimlerle gidiyordunuz?	x	x

Tablo 3. Ankara Kent Kimliğine İlişkin Yapılan Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları

3.1.1.1. Sosyal Unsurlar

Kentte yaşayan insanların kültürel, etnik ve demografik çeşitliliği kentin sosyal dokusunu belirler. Bu çeşitlilik, kentteki farklı grupların etkileşimi ve bir arada yaşama kültürü kent kimliğini oluşturmaktadır. Çalışmanın bulguları ışığında, Ankara'da 1950'li yıllarda kentte 'samimi' bir ortamın varlığına vurgu yapılmaktadır. Diğer taraftan arkadaşlarla geçirilen zaman ve akşam buluşmaları, sosyal bağların güçlü olduğunu göstermektedir.

O yıllarda (1950) Ankara tabii başkent çok güzeldi. Akşam yemek yer sokağa çıkardık. Sokakta otururduk gezinirdik oyun oynardık. Trafik bu kadar yoğun değildi. Büyük apartmanlar yoktu. Küçük iki katlı tek katlı evler vardı. Çok arkadaşımız vardı. Akşam yemeğinden sonra tüm arkadaşlarımızla buluşurduk dışarı çıkardık. Samimi bir ortam vardı. (Görüşmeci 10)

Ankara'nın başkent oluşu kent kimliği açısından da oldukça önemlidir. Ankara diğer şehirlerle kıyaslandığında Türkiye'de yaşayan kişiler arasında bilenen, aşina olunan bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan, şehre olan bağın aile bağları, iş ve yerleşim sebepleri üzerinden şekillendiğini görülmektedir. Ankara'ya yerleşme

sebebi olarak şehirdeki ekonomik dinamiklerin de etkili olduğu görülmüştür . Bu durum, Ankara'nın sadece bir yönetim merkezi olmanın ötesinde, iş imkanları ve ekonomik potansiyeli ile de ön plana çıktığını gösterir. Farklı illerden Ankara'ya gelen görüşmecilerin varlığı şehirdeki göç dinamiklerine de ışık tutar. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden gelen insanların şehre farklı yaşam öyküleriyle entegre olduğu ve kent kimliğini zenginleştirdiği söylenebilir. Bu da şehrin kozmopolit yapısını vurgular. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak Ankara'nın zengin ve çok katmanlı bir kent kimliğine sahip olduğu kanısına varabiliriz.

İslahiye'de doğdum ama Ankara'ya gelip gidiyorduk, gelmezden önce de bilirdik. Yani çok yabancı değildik. Babam en son Çamlıdere'de bölük komutanıydı. Yani halalarım falan buradaydı. Aşınaydım çok sıfırdan gelmedik. 1980'de de temelli geldik babamın işi sebebiyle (Görüşmeci 6)

Ankara'nın sadece büyüklüğü ile değil, aynı zamanda eğitim altyapısıyla da ön plana çıkan bir şehir olduğunu görmekteyiz. Ankara'ya göçün sebeplerinden biri de eğitimidir. Kentte yaşayan insanların eğitime verdikleri destek de kent kültüründe eğitime verilen öneme vurgu yapmaktadır. Tüm bunların Ankara'nın kimliğini şekillendiren önemli unsurlardan olduğunu söyleyebiliriz.

Ben İsraililerinde, Ankara'da doğmuşum ama babam ben doğduktan birkaç yıl sonra Sivasa geri dönmüş. Ben orada büyüdüm ama Ankara'ya gelir giderdik arada. Sonra evlendim çocuklarım oldu Sivas'ta eğitim olanakları çok yok. Kalktık tekrar Ankara'ya geldik 99'da. Sonra tanıdıklar şeyi ile burada (israilevlerinde) çalışmaya başladım. Çocuklar okusun diye geldik yani buraya burada eğitim imkanları üniversite falan daha iyi tabi. Buradaki insanlar çocuklarıma çok güzel yardımcı oldular, çocuklarım okudu, yani semt olarak çok temiz bi yer yani Milli Piyango desen hakkıdır bizim için burası. (Görüşmeci 2)

Görüşmecilerin gençlik dönemine dair anlatıları(1950'li yılların sonu 1960'ların başı), Ankara'daki renkli sinema, kafeler ve gece kulüpleri gibi sosyal etkinliklerin o dönemdeki canlılığını yansıtmaktadır. Kızılay'daki kafeler ve restoranlar, Ankara'nın o dönemdeki sosyal mekânlarını ve yaşam tarzını anlamak açısından önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkmaktadır. 80'lere gelindiğinde yine sosyalleşmenin merkezinin ulus ve kızılây çevresinde şekillendiğini görmekteyiz.90'lı yıllara

gelindiğinde kentte farklı cazibe noktalarının olduğu tespit edilmiştir (Bahçeli 7.Cadde ve Arjantin Caddesi gibi). Farklı yıllardaki kent kimliğine ait veriler zaman içindeki değişimlere dikkat çekmektedir, özellikle 90'lı yılların sonundan itibaren mekânsal ve sosyal değişimlerin yaşandığını işaret etmektedir. Bu veriler bize, Ankara'nın kent kimliğini daha geniş bir bağlamda değerlendirme imkânı sunmakta ve şehirdeki geçmiş, şu an ve gelecek perspektifini anlamamıza katkı sağlamaktadır.

Şişman pastanesi, renkli sinemaya giderdik. 4.caddenin üstündeydi şişman. Sinema eskiden vardı şimdi yıkıldı. Daha sonra Arı Sineması yapıldı. Renkli sinema o dönem çok önemliydi. Bir iki tane pastane vardı ama genelde sokaklarda olurduk. ....Lise son sınıfı bursla Amerika'da okudum. Amerika dönüşü 63 yılında Ankara Tıp fakültesini kazandım o zaman bahçeli 5. Sokakta cami durağının orada otururduk. Tabi tıp fakültesinin başladıktan sonra bütün hayatımız sabah 9 akşam 5 tüm hayatımız eğitimle geçti. Tıp fakültesinin eğitimi çok ağırdı. Hafta sonları renkli sinemaya giderdik. Kızılay'da çok güzel kafeler vardı. Ben Cebeci tıp fakültesinde okuyordum tıp fakültesi Cebecideydi işte o çevredeki restoranlar ama en önemlisi Kızılay'daki kafelerdi. İşte flamingo, ismini hatırlayamıyorum diğerlerinin hatta flamingo Selanik sokakta yeni bir yer açmış hala var. İntim diye bir gece klübü vardı oraya giderdik Goralı sandviç o dönem çok meşhurdur. Piknik çok meşhur kafelerden biriydi. O zaman televizyonda yoktu sohbet ederdik. Evlendikten sonra. Bizim öğrenciliğimizde cumartesi günleri saat 11'de Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasını konserleri olurdu biz oraya giderdik. Evlendikten sonra eşimde konsere meraklıydı cuma akşamları saat 8'de CSO'daki konserlere giderdik. Basket maçları olurdu ona giderdik. Piknik çok yapılırdı eskiden ona çok giderdik. Şimdi artık çok yapılmıyor. Şimdi öyle bir şey kalmadı. Bayındır barajının olduğu yerlere falan giderdik. Bir de gar gazinosu vardı çok güzeldi gar gazinosunun çok değişik güzel programları olurdu oraya yemeğe giderdik. O zaman çok daha iyi bir sosyal ortam vardı. (Görüşmeci 10)

Yani ben seksenden beri çalışıyorum esasen işte. Ulus diyelim ya opera, işim orada çünkü oyun için çalışırken (opera-bale) orada da sosyalleşiyorduk. Hafta sonları da vallahi arkadaşlarla buluşur, bir yerde olurduk, uzungil vardı, pastane oralarda oturduk. (Görüşmeci 6)

O dönemde (90'ların sonu) ya yedinci caddeye giderdik tabi. Çünkü yedinci cadde vardı o zaman ya da ben kendi kendime yedinci caddeye gidebilirdim. Üniversitede falan şeye giderdik, Arjantin. Arjantin, o yokuş olan Arjantin caddesi hangi yıllara tekabül ediyor? 97-2000'ler falan o aralık.(Görüşmeci 3)

3.1.1.2. Fiziksel Unsurlar

Cumhuriyet döneminde Alman mimar Jansen tarafından planlanan Bahçelievler, mimari özellikleriyle Ankara'nın kent kimliğinde önemli bir yer teşkil etmiştir. Bahçeli evlerin, iki katlı veya müstakil olarak tasarlanmış olması ve geniş bahçelerle çevrili olmaları, bölgenin estetik ve yaşam tarzı açısından dikkat çekici bir özelliğe sahiptir. Bahçelievler'deki mimari yapının Amerikan mimarisine uygun olduğu ve o dönemde Amerikalıların bu bölgede yaşadığı belirtilmektedir bu da, Türkiye'nin 1950'lerde Nato'ya girmesiyle başlayan süreçte Türkiye ve Amerika arasındaki siyasi ilişkinin mekânsal yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerikan mimarisine uygun evlerin, bahsedilen dönemde bölgeye özgü bir çekicilik sağladığı ifade edilmektedir. Bu evlerin bir kısmının günümüze kadar korunarak muhafaza edildiği belirtilmektedir. Görüşmeci, çocukluk yıllarında 4. Cadde'nin arkasında hiç yapı olmadığını, bu alanların buğday tarlalarıyla kaplı olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, bölgedeki çevresel değişimleri ve kentleşme sürecini yansıtmaktadır. İsrailievleri'nin ayrı bir yapı olduğu ve bu dönemde çevredeki diğer alanlardan farklılık gösterdiği belirtilmektedir. Bahçelievler'in özgün mimari yapısı ve Amerikan mimarisine uygun evlerin varlığı, Ankara'nın kent kimliğine dair önemli bilgiler sunmaktadır.

Bahçelievlerin o dönem şöyle bir özelliği vardı mimarisi çok önemlidir. Cumhuriyet döneminde bir Alman Mimar sanıyorum adı Jansen di o planlamış. Ve gerçekten bahçeli evlerdi. Hepsi bahçeli evlerden oluşurdu. İki katlı veya müstakil veya iki katlı altı ayrı daire üstü ayrı daire evler vardı çok geniş bahçeleri vardı hepsinin. . Benim çocukluk yıllarımda dada hep hatırlıyorum yazları teyzemin yanında geçirirdim. O zaman Amerikalılar otururdu burada. Bahçelievlerde Amerikalılar otururdu. Ben çok iyi hatırlıyorum Amerikalıların oturduğu bir evi hala koruyorlar muhafaza ediyorlar. Bu benim lise çağlarımda çok sayıda Amerikalı vardı o dönemde bu çevrede yani. Çünkü Amerikan mimarisine uygun bir yerd. Birkaç tane o dönemden ev hala var burada. Bizim iyice çocukluk yıllarımızda 4. Caddenin arkasında hiç yapı yoktu buğday tarlalarıydı buraları. Bir tek İsrailievleri ayrı bir yapıydı. (Görüşmeci 10)

İsrailievleri'nin konumu, 4. cadde, 8. Cadde, Gazi Tıp, 27. Sokak gibi caddelerin isimleri, o dönemdeki şehirleşme süreçlerini ve Ankara'nın kentsel yapısını yansıtmaktadır. Beşevler'in 1960'larda olduğunu ama aynı dönemde Gazi Tıp'ın binasının yerinde boş sazlık bir arazinin olduğu küçük bir su birikintisinin bulunduğu dikkat çekmişlerdir. O dönemde yine Konya yolunun olduğunu fakat

bu kadar geniş olmadığını ifade etmişlerdir. Bu da kentleşme süreçlerinde alt yapının da zaman içerisinde değişim ve dönüşüm geçirdiğini bize göstermektedir.

Gazi hastanesinin olduğu yerden de bahsetmek istiyorum. Oranın olduğu yerin yanından dere akardı. Konya yolunun altından dere akan yeşillik ağaçlık bir yerdin hatta tarafa falan vardı. Biz oraya çok gitmezdik ne var ne yok diye büyük bir alan altından su birikir. Gaziyede hala yağmur yağınca su basar.' (Görüşmeci 10)

Şu arkadaki Tusko blokları yoktu. Biz orada top oynardık. Gazi'ye dönen o taraflarda oralar sazlıktı. Gazi'nin girişi acili falan oralar hep şeydi. Yani böyle büyük otlar vardı. Çocukların topu kaybolurdu, bulamazdık yani o şekil ama sonradan tabi değişiklikler oldu o yollarda. Asfalta doğru tatlı bir rampa düzlük vardı. Konya yolu vardı ama öyle büyük bir geniş değil . İsrailileri dördüncü caddeyle, 8 o arada Gaziye doğru İsrail evleri bu tarafta da, 27 sokaktan aşağısı yerine şeyleri yoktu, henüz yoktu. Beşevler vardı da Gazi Tıp yoktu. (Görüşmeci 1)

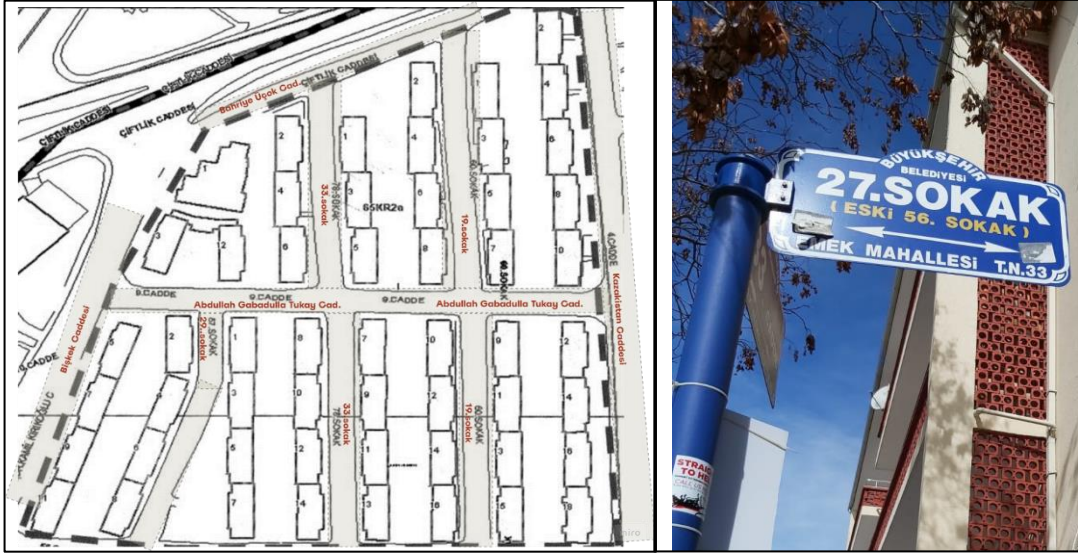
Burada dikkat çeken bir diğer unsur ise cadde/sokak isimlerinin değişimidir. Mekânın adlandırılması, mekâna ait belleğin insanlara aktarılmasına aracı olmaktadır. Zira gündelik hayatta adres tarifi, yer ve yön belirtme gibi ihtiyaçlarla sürekli kullanıp tekrar ettiğimiz mekân isimleri, belirli bir süre sonra insan zihninde kalıcı bir yer edinmektedir. Kamusal ölçekte kabul gören bu zihinsel tasarımların hayata geçirilerek süreklilik sağlayabilmesi için de isimlendirmeler kent kimliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Siyasi iktidarların Cumhuriyetten günümüze kentlerdeki sokak, cadde, meydan isimlerini ideolojileri çerçevesinde değiştirme eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir. Ankara'da da Cumhuriyetten günümüze kadar olan süreçte ideolojik olarak mekanların (cadde/sokak) isimlendirilmesinde zaman zaman değişime gidilmiş (Görsel 12, Görsel 13) fakat kent sakinlerinin ise bu durum karşısındaki memnuniyetsizliği yapılan görüşmelerde de görülmüştür. Ayrıca kent sakinlerinin yeni isimleri gündelik hayatlarında kullanmadığı eski alışlageldik isimleri ile kullanmaya devam ettikleri tespit edilmiştir.

...Şimdi tabi değişti sokak isimleri ben yenilerini bilemiyorum. Eski adlarını söyleyeceğim size siz yenilerine bakıp ona göre anlarsınız... (Görüşmeci 1)

..Ben 60. Sokak diyorum ama siz şimdi anlamıyor olabilirsiniz. Şimdi sanırım adı 19. Sokak olmuş biz tabi hala aramızda 60. Sokak diyoruz oraya. Kimse yeni isimlerini pek kullanmıyor. (Görüşmeci 4)

..Buraların adını hep değiştirdiler kızım bazılarının adını bile söyleyemiyoruz. Melih Gökçek zamanında değişti ama kimse kullanmıyor biz hala eski isimleriyle kullanıyoruz. Alışkanlık olmuş. (Görüşmeci 11)

...Geçen taksiye bindim gençten bir çocuk 4. Caddeye gidicem evladım dedim beni aldı başka bir yere götürdü. Dedim yanlış geldiniz 4. Cadde burası diyor. Evladım dedim benim yıllardır yaşadığım yeri benden iyi mi bileceksin neyse bir şekilde derdimi anlatabildim meğerse adı değişmiş neydi şimdi yine unuttum bak. (Kazakistan Caddesi) Böyle bir günde değiştirmekle değişmiyor ki yılların 4. Caddesi orası.” (Görüşmeci 15)

Görsel 12. İsrailcilerini Kapsayan Caddelerin Eski ve Yeni İsimleri (Yazar tarafından üretilmiştir)

Görsel 13. Caddede Bulunan Bir Yönlendirme Tabelası (Yazarın Kişisel Arşivi)

Ankara'nın kent kimliği ile özdeşleşmiş yapılar genellikle şehrin merkezi kabul edilen Kızılay, Ulus aksında bulunmaktadır. Kentin tarihi dokusunun da çok iyi okunabildiği bu aks üzerinde çeşitli yapıların ön plana çıktığı görülür. Bunda yapıların mimari değerlerinin yanı sıra kent içindeki zaman içerisinde oluşmuş anlamlarının da etkisi büyüktür. Ulustaki Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları ve Opera Binası ön plana çıkarken Kızılay'da 50'li-60'lı yıllarda yapılan Emek İşhanı binası ve YKM binası ön plana çıkmaktadır. Bu yapılar aynı zamanda şehrin simge değeri kazanan kent sakinlerinin belleklerinde yer etmiş yapılar haline gelmiştir. Buluşma, adres tarif etme gibi durumlarda bu yapılar referans verilir duruma gelmiştir. Anıtkabir ise

Atatürk'e duyulan sevginin ve saygının nişanesi olarak şehrin silüetinin ve manevi değerinin bir başka simgesidir. Zaman içerisinde farklı merkezler ve odak noktaları oluşsa da kentin kimliği ile bu denli özdeşleşmiş yapılar değerlerinden bir şey kaybetmemişlerdir.

Bulvar çok hoşuma giderdi. Kızılay'da şu saçma alışveriş merkezi yapıldı ya onun karşısında tam böyle köşede bir yapı var. Yapı Kredi değil, öbür karşısında öbür karşı Emek İşhanı evet o binayı çok severdim. Çok farklı gelirdi cephesi. Niye böyle yapmışlar ki falan diye düşünürdüm. (Görüşmeci 3)

Anıtkabir'in yeri benim için ayrıydı. Küçükken evden çıkıp gezeceksem direk aklıma Anıtkabir gelirdi. Kaç sefer Anıtkabir'e gidiyordum bilmiyorum. Ben hastaydım oraya gitmeye yürüyerek giderdim. Ağaçlıklıydı o yollar o zaman. Ankara'ya her geleni de götürürdük. Hem manevi yönü kuvvetlidir oranın hem de Ankara'nın her yerini görür manzarası da çok güzeldir. (Görüşmeci 2)

Ulustaki binalar hep çok dikkatimi çekerdi işe giderken o eski yapılar falan. Zaten içinde çalıştığımız Opera Binası çok güzeldir. Emeklilikten sonra hala özlerim orayı. Bir ruhu vardı o binanın. (Görüşmeci 6)

Ankara'da yaşayan herkes için sanırım YKM binası bir simgedir. Ankara'ya sonradan geldik ama ben bile öğrendim Kızılay'da birisiyle buluşulacaksa YKM'nin önünde diyoruz. Hiç içine girmişliğim yok bu arada ama hep onun önünde buluşuyoruz. Şu an fark ettim bir dahaki sefere içine de gireceğim. (Görüşmeci 9)

Ankara'da yollar ve toplu taşıma da zamanla değişim ve dönüşüm geçirmiştir. 1960'lı yıllarda elektrikli trolleybüs denilen ulaşım araçları sıklıkla kullanılırken, daha sonraları sarı dolmuş taksiler ve dolmuşlar yaygınlaşmış. İlerleyen süreçte otobüsler ve metro devreye girmiştir. 1996 yılında Bahçelievler Metrosunun (Ankaray) devreye girmesiyle kent içi ulaşım pratikleri değişmiş kent içi dolaşım hattının gelişmesiyle kent içi hareketlilik de artmıştır. Özellikle İsrailievlerine metro'nun bu denli yakın olması hem kişilerin günümüzde İsrailievlerini tercih sebeplerinden biri olmuş hem de şehir içi ulaşımında bireysel araç kullanımından çok toplu taşıma kullanımına pozitif bir etkisi olmuştur.

Şimdi onu siz de bilmezsiniz. Bahçelievler son duraktan başlayan dikimevine kadar trolleybüs var. Ben tıp fakültesinde okurken okula trolleybüsle giderdim. Siz bilmezsiniz muayenehanede benim resmim var önünde fotoğraf çekilmişim o dönemde. Tepelerinde anten gibi şeyleri vardı arada onlar çıkardı o zaman duruyodu sonra şöför takip yola devam ediyordu. Takılırdık hatta boynuzları çıktı diye. Ve şey vardı Bahçelievler'de dolmuşlar vardı. Yani şeyden yedinci caddeden geçerd. Bir de Cebeci fakültesinde çok büyük sarı arabalar vardı. Taksi dolmuş. Cebeci'den Kızılay'a götürüyordu.(Görüşmeci 10)

O zaman sarı sarı şeyler vardı, dolmuşlar mı yok taksi doğmuşlar böyle. Hani büyük eski arabalar vardı ya 6 kişi binerdi, Kızılay'a gidilirdi o benim için çok şey uzun bir yolmuş gibi gelirdi bana o öyle. Ben lisedeyken ortaokuldayken mi ne bir kere Or-an'a gittik, sanki Polatlı'ya gitmiş gibi hissettim. Şimdi her gün neredeyse gidiyoruz o kadar yolu. (Görüşmeci 3)

90'ların sonuydu, sanırım 98'di yanlış da olabilir çok geçti üstünden, metro o zaman geldi buraya işte yanlış hatırlamıyorsam çok büyük olay olmuştu bizim için. İlk zaman bir hevesle neredeyse her gün Kızılay'a gider olmuştuk. (Görüşmeci 5)

Biz genelde Ulus Kızılay tarafına gideceksek metroyla gidiyoruz. Arabamız var ama park yeri falan sorun biliyorsunuz. Metroyla yakın hem de trafiğe girmiyorsunuz. Burada tabi çok avantaj bu şu an. (Görüşmeci 6)

Ankara'da sıklıkla ziyaret edilen kafeler, sinemalar ve restoranlar gibi sosyal mekanlar, kentin gündelik hayat pratikleri ve kent kimliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu mekanlar, zaman içinde kentte benzersiz bir sosyal yaşam kültürü oluşturmuş ve gündelik hayatta deneyimlenen sosyal aktiviteler, kentin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ayrıca, Ankara'da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası gibi önemli kültürel kurumların varlığı, Devlet Tiyatrosu çatısı altında faaliyet gösteren bir dizi tiyatronun mevcudiyeti, Cumhuriyet döneminde kentin batılı anlamda modernleşmesine yönelik atılan adımların sonucunda günümüze kadar etkisini sürdüren önemi yapı taşlarındandır. Bu unsurların bir araya gelmesi ile, Ankara'nın kent kimliğinin zaman içerisindeki sosyal ve fiziksel değişimini anlamak mümkündür. Kent kimliği, sosyal etkileşim, kültürel etkinlikler, mimari yapılar ve ulaşım gibi faktörlerin etkileşimi, Ankara'nın karakteristik kent kimliği özelliklerini şekillendirmektedir.

Kızılaydaki kafeler çok popülerdi. İşte 'Flamingo', ismini hatırlayamıyorum diğerlerinin hatta Filamingo Selanik sokakta yeni bir yer açmış hala var

yani. 'İntim' diye bir gece kulübü vardı oraya giderdik. Goralı sandviç o dönem çok meşhurdu. 'Piknik' çok meşhur kafelerden biriydi. O zaman televizyonda yoktu sohbet ederdik. Bizim öğrenciliğimizde cumartesi günleri saat 11'de 'Cumhur başkanlığı Senfoni Orkestrası'nın konserleri olurdu biz oraya giderdik. Evlendikten sonra eşimde konsere meraklıydı Cuma akşamları saat 8'de CSO'daki konserlere giderdik. Basket maçları olurdu ona giderdik. Piknik çok yapılırdı eskiden ona çok giderdik. Şimdi artık çok yapılmıyor. Şimdi öyle bir şey kalmadı. Bayındır barajının olduğu yerlere falan giderdik. Bir de 'Gar Gazinosu' çok güzeldi , çok değişik güzel programları olurdu oraya yemeğe giderdik. O zaman çok daha iyi bir sosyal ortam vardı.(Görüşmeci 10)

Bizim zamanımızda Karum yeni açılmıştı Karum'a çok giderdik. Tiyatroya çok giderdik arkadaşlarımızla. Ankara'da bir kültürdür zaten tiyatro hatırladığım hep vardı yani. Hala çok severim şimdi zor bilet bulunuyor ama hala fırsat buldukça giderim. (Görüşmeci 13)

3.1.2.Gündelik Hayatın İzinde: İsrailvleri Deneyimi

İsrailvleri'nde yaşayan bireylerin günlük hayatlarını ve bu mekânın sosyal dokusunu anlamaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma, İsrailvleri'nde geçen günlük yaşamın detaylı bir analizi üzerinden, bireyler arası ilişkilerin, topluluk dayanışmasının, kültürel etkileşimlerin ve mekânın sosyal yapısının derinlemesine incelenmesini amaçlamaktadır. İsrailvleri'nin sunduğu benzersiz deneyimler, bu tez kapsamında ele alınarak, bireylerin günlük yaşamlarının ötesinde, bir topluluğun ortak hafızasının nasıl şekillendiğini anlamaya yönelik kapsamlı bir perspektif sunma amacı taşımaktadır.

Gündelik Hayat (İsrailvleri)

Çalışma saatleriniz ve günleriniz nasıldı? İş yeriniz nerede bulunuyordu? (Ücretli bir çalışan değilse) Bir gününüzü nasıl geçirirdiniz?

Hafta sonlarında ve boş zamanlarınızda nasıl vakit geçirirdiniz. İsrailvleri çevresinde mi sosyalleşirdiniz farklı bir çevreye mi gitmeyi mi tercih ederdiniz?

İsrailvleri çevresinde sık uğradığınız dükkânlar nelerdir? İsrailvleri çevresinde sık vakit geçirdiğiniz mekânlar (sinema, kafe, restoran vb.)nelerdir?

Yaşadığınız dönemde İsrailvlerine ulaşım nasıl sağlanırdı? Kendinize ait bir aracınız var mıydı?

Size belirtilen dönemki gündelik hayat alışkanlıklarıyla ilgili size ilginç gelen/ aklınıza yer etmiş bir şey var mı?

Bugüne kadar hangi yıllarda ve hangi sokak/ caddede ikamet ettiniz?

İsrailevlerinde hangi yıl ikamet etmeye başladınız? İkamet etmek için neden İsrailevlerini seçtiniz?

İsrailevlerinin inşa edildiği tarihi ve mimarı biliyor musunuz?

İsrailevlerinde toplu yaşamın (kooperatif) size kazandırdığı şeyler nelerdi? Komşuluk ilişkileriniz nasıldı? Komşularınızla ortak alanları (bahçe, ara mekanlar, gibi) aktif şekilde kullanır mıydınız?

Tablo 4. Gündelik Hayat ile ilgili görüşmecilere yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları

İsrailevleri, Ankara'nın Emek mahallesinde, Bişkek Caddesi, Kazakistan Caddesi, Doç. Dr. Bahriye Üçok Caddesi ve 56. Sokak sınırları içinde konumlanmıştır. Yapılan araştırmada, incelenen yapı bloğunun, 1954 yılında milletvekillerinin konut edinmek amacıyla kurduğu bir yapı kooperatifi olduğu ve kent içinde önemli bir konuma sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak, 1961 yılındaki hükümet darbesinin etkisiyle, milletvekili değişikliklerinin yaşanmasıyla birlikte, bu yapı kooperatifinin sosyal dokusu hızla değişime uğramıştır. Dönemin yaşantısının izlerinin görüldüğü konutlarda gündelik hayatın izi sürülmüştür.

Gündelik hayatın izini sürerken kaynaklardan edinilen bilgiler kadar yaşamı deneyimleyen kişilerin, yani yaşamın öznesi durumundaki kişilerin, bireysel tanıklıkları ve deneyimleri oldukça önemsenmiştir. İsrailevlerinin ilk dönemde üst düzey devlet memurlarına (milletvekilleri) yapıldığı bilinmektedir. Yapıda daha sonraları daha kozmopolit bir yapı oluşsa da orta üst diyebileceğimiz bir kitleye uzun süreler hitap etmiştir. Görüşmecilere neden burayı tercih ettikleri sorulduğunda önceleri konut stoğunun sınırlı olması sebebiyle tercih ettikleri görülse de zaman içerisinde buradaki yaşamı deneyimleyen kişilerin buradan vazgeçemediği ve burası ile ilgili güçlü bir aidiyet bağı kurdukları görülmüştür.

69 yılında evlendim, okulu bitirdik. Okulu bitirdikten bir ay sonra evlendim işte 60 sokağa taşındık. Kayınvalidemde o sokaktaydı. Evi de 60 sokakta hemen şu bloğun başında en üst katına taşındık. Bahsettiğim işte Namık Gedik'in (Eski İçleri Bakanı) evinde kiracı olarak oturduk. Tahmin ediyorum 23 sene orda oturduk. Daha sonra dördüncü caddede karşıımızdaki daireyi sırtına aldık. Buraya geçtik. Genel olarak hep böyle bürokratların olduğu bir yer burası. Sadece şey değil tabi Menderes'in partisinin Demokrat Partinin milletvekili değil galiba. Halk partinin milleti, valiler, bürokratlar.

Tamamen bürokratların şeyi yani burası. Cumhuriyetin ilk toplu konutları da denilirdi o zaman. Bir de Saraçoğlu, Saraçoğludan farkı oraları lojmanlık. Burada doğan çok kişi vardır. Hala burada yaşıyorlar. Bırakın biz 63. Kaçta? 69'da evlendim işte 69 yılından beri buradayız burası İsrailvelerindeki üçüncü evim buradan kopamıyoruz. Bilkentte ev aldık gidemedik. Or-an'dan ev aldık gidemedik. Kızlar gitti oralara bu saatten sonra da gidemeyiz artık alışkınız biz buraya. (Görüşmeci 10)

Biz Ankara'ya geldik ev yok amcan milletvekili o zaman otellerde kalıyor ama evi taşıdık çocuklar falan var otelle olacak iş değil. Bize ev lazım ama o zaman da böyle ev falan yok hep buralar bile yeni yeni oluyor. Burayı tutmuş aman allah buraya bir geldik geniş geniş ev Denizli'de böylesini görmemişiz. Hep milletvekiliydi burada üst katımızda Mardin milletvekili vardı onlarla pek bi görüşürdük. Tabi o zamanlar böyle ev olunca bizim ev otel gibi Ankara'ya gelen bize geliyor direk. O zaman bu zaman işte buralardayız. Çok değişti tabi buralar eskiden bir tek burası vardı. Şimdi her yer ev ama buradan kopamayız biz etrafımız(çevremiz) hep burada. (Görüşmeci 1)

Biz evi Lütfi Kırdar'ın oğlundan almışız. Belgesi var size gösteririm. Apartmanda milletvekilleri vardı ama hangi partiden hangi ilden onları bilmiyorum küçüktüm ben onlar annemlerden de yaşlıydı o zaman. Emin Yargıcu'da (İnşaat yüksek mühendisi) anneannelerinin evini aldığımız kişi onu da biliyoruz çünkü hala elektrik onun üstünde. (Görüşmeci 3)

Ben küçüktüm tabi o zaman işte babam apartmanlara bakıyor yeni, hep önemli insanlar gelirdi. Böyle o dönem Amerikan arabaları meşhur onları görmek için babamın peşinden ayrılmazdım.(Görüşmeci 2)

Burada eskiden devlet adamları var diyolar gerçi şimdide yine eğitilmiş, kalburüstü diyebileceğimiz insanlar yaşıyor tabi bir de öğrenciler. Gazi Tıp'ta okuyan çok öğrenci var. Ama genel olarak eğitim seviyesi yüksek entelektüel olarak donanımlı insanlar hepsi. İsteseler aslında başka yerlere de taşınabilirler ama burayı bırakamıyorlar sanırım. Burada böyle bir kitle vardır yani. (Görüşmeci 5)

Görsel 14. İsraillevlerinin arka cephelerinde bulunan bahçelerden bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi)

Görsel 15. İsraillevlerinin arka cephelerinde bulunan bahçelerden bir görünüm (Yazarın kişisel arşivi)

İsraillevlerinde deneyimlenen gündelik hayatı biraz daha derinlemesine irdelediğimizde yaşayanların neden buradan vazgeçemediğini şüphesiz ki daha iyi anlayacağız. İlk etapta yaşayanların mekan ile kurdukları aidiyet dikkat çekici bulunmuştur. Yapılan görüşmelerde, görüşmecilerden buradaki günlük hayatlarını kısaca anlatmaları istendiğinde, genellikle günlük pratiklerinin İsraillevleri ve yakın çevresinde geçtiği görülmüştür. Bu da yapının konumu çevresiyle ilişkisinin de oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Burada kent içinde bir mahalle kültüründen bahsetmek mümkündür. Yıllar içerisinde mekanlar değişmiş dönüşmüş fakat insanların gündelik hayat pratikleri büyük oranda aynı kalmıştır. Aidiyet de tüm bunlardan doğrudan etkilenmiştir. Bir dönem İsraillevlerinde yaşamış fakat sonradan başka yerlerde de yaşamı deneyimleyen kişilerin anlatılarında da bu sık sık dile getirilmiştir.

Sim dondurmacısı vardır. Hala var. Arkadaşlarımızla da bu çevrede buluşurduk. Şimdi Bahçeli çevresine işte mebus evleri falan var ya biraz ileride Tandoğan da oturanlar falan olurdu. Tam böyle beşevlerde hala da vardır benzinlik var benzin içinde burger king vardı, orda buluşurduk. Daha sonra ben evlenip buradan taşınınca gittiğimiz yerde böyle bir ortam yok bana çok tuhaf gelmişti, çünkü burada bütün mahalleliyi tanırsın işte turşucusu var, hala Azeri turşusu vardır işte ne bileyim, bir köşe de bakkal vardır ya para vermezsin falan hani bir ara verirsın öyle bir anlayış var. Bunlar böyle düşününce çoğu yerde yok. O açıdan da çok kıymetli oradaki yaşam. (Görüşmeci 3)

Burada çok tanıdık esnaf, dükkan var. Tabi benim işimden dolayı da hepsini tanımam ama herkes bilir genelde. Yalçınsoy Kasabı vardı meşhur, havuzlu çarşıdaki hırdavat dükkanı var Kumaşoğlu onlarda yıllardır burada çok iyi de bi esnaftır. Eczane var orası da ilk günden bugüne var. Hani ne bileyim buradan çıkmadan yaşarsınız burada. Şimdi ilerde kafeler, restoranlar var her yere yürüyerek gidersiniz. Öyle bir yer burası. (Görüşmeci 2)

Tabi, burada her şey elimizin altında. Şu çarşıya geliyoruz işte bak iki dakikada gelip her şeyi halledabiliyorsun. Bilmem neydi her şey var yani burada. Sabahtan çıkarım hem yürüyüşümü yaparım hem o günlük ihtiyacım neyse artık onu alırım geçerim eve. Her şey var burada. Canınız mı sıkıldı hemen şurda bi kahve içersiniz. (Görüşmeci 13)

İsrailevleri bir yandan da kullanıcıların toplu bir yaşamı deneyimledikleri de bir yapı bloğu. İlk olarak bir kooperatif olarak kurulan belirli bir meslek grubuna mensup kişilerden oluşan yapı bloğu zaman içerisinde değişim göstermiştir. Fakat toplu yaşamın getirdikleri günümüze kadar etkili olmuştur. Topluluğa ait olma, topluluğa mensup olmanın doğal sonucu olarak kurulan ilişkinin hala devam ettiğini söyleyebiliriz. Komşuluk ilişkilerinin varlığı bunun en net kanıtı. Yapının da buna olanak tanıdığı açıktır. Apartmanların arka cephelerinde bulunan yarı özel bahçeler bu ilişkilerin gelişmesine ve devam etmesine alan tanımaktadır. Yapının inşa edildiği ilk yıllarda bahçeler kamusal alan olan yollar ile hiçbir sınırı olmadan açık bir şekilde konumlandırılrsa da zaman içerisinde toplumsal yapının da değişmesiyle güvenlik sebebiyle teller ile kamusal alandan ayrılmıştır. Kent içerisinde bu denli büyük yeşil alana sahip olan kullanıcılar kendilerini şanslı olarak görmektedirler. Bu alanda zaman zaman toplandıklarını veya çocuklarının oynadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca dikkat çekilen bir diğer nokta ise yardımlaşma kültürünün ve topluluk dayanışmasının İsrailevleri'nde mevcut olduğudur. İsrailevleri'nde sadece insanlar arasındaki yardımlaşma değil, aynı zamanda hayvanlara yönelik duyarlılığın da ön

planda olduğu görülmüştür. Bu bulguların ışığında, mahalledeki dayanışma ve topluluk bağlarının güçlü olduğunu söyleyebiliriz.

Apartmanda da herkes birbirini tanır, ne bileyim işte bir şey oldu mu? Bütün apartman gezilir falan öyle bir mantığı vardı tabi bu yeni sitede öyle bir şey yok, o bir garip gelmişti bana bir de neyi nereden alacağım bilmiyordum. (Görüşmeci 3)

Apartman komşuluklarımız var. Ayrıca simayı bir tanıyorsun mesela ben şimdi bir şey kursa başlıyorum oradaki kişilerin adını bilmesem de bütün sima olarak tanıyorsun. Apartmanda bir yandan mesela çok eskilerden bir komşumuz falan da var. Aralarda bahçede falan oturuyoruz evlere çok gitmeyiz ama bahçede falan görüşüyoruz. (Görüşmeci 6)

Aslında hala sosyal şeyler korunuyor bir anlamda. Bir sabah günaydınımız akşam iyi akşamlarımız var, görünce herkes merhabalaşıyor. Yani hani bir sıkıntı olduğunda mesela babamın vefatında tüm apartman komşularım baş sağlığına geldi. Bir şey var yani hani aslında birlikte yaşamının getirdiği şeyler hala bir ölçüde devam ediyor. Bizim apartmanda şu var genel olarak yani herkes aynı şeyi söylüyor. Aslında bir birlik var ve herkes birbirini yakından uzaktan tanıyor. Akşam yazın daha iyi görüşüyor mesela. Bir kahve içmeye iniyoruz. Bir şeyler yapıyoruz, bir çay içiyoruz. Bahçeler aslında kullanılıyor bu anlamda. Bahçede komşularla oturuyoruz, kültür devam ediyor burada. Hani bahçeye geliyor işte bir muhabbet ediyoruz. Ne var ne yok biliyoruz. Yani kopukluk yok, o da bir şey samimiyet ortamı yaratıyor. (Görüşmeci 13)

Genelde israilevleri'nde oturanlar çoğunlukla birbirlerini tanırlar. Ben tabi bazısını iş dolayısıyla tanıyorum ama çocukluktan bile arkadaşım var burada. (Görüşmeci 10)

Ya bahçeler çok güzel. Bahçeye az inmeme rağmen bahçeler böyle çok geniş ve şeydi. Mesela şunu hatırlıyorum pazar günleri bizim karşımızda. Yani biz dördüncü caddedeyiz. Bizim arkamız da israilevleri ya arkamızda çok büyük bahçe var. Arkamızdaki apartmanda biri piyano çalardı, pazar günü çalışırdı. Ay böyle bütün gün camları açarsın, bir daha bir sürü böyle ağaç hışırtısı işte oradan böyle güzel bir şey, kokulu bir şey geliyor, böyle hava gelir bir de bütün gün, çok hoşuma giderdi.(Görüşmeci 8)

Çok iyi, çok güzel yardımlaşma vardı ben çocuklarıma üniversiteye başlayana kadar ben onlara bir tane çorap almış değilim. Hep apartmandan almışlar kadınlar özellikle. Gidip şeyden okulun formalarını öğrenip hemen hazırlıyorlardı. Yani o şekil çok yardımseverler okuyanlara çok destekler. Çok yani iyi insanlar vardı. Tabii ki durumları yerlerinde vardır yani. Hukukçulardır, doktor mu yani öğretmendi yani iyilerdi

durumlar. Onun için çocuklarıma da yardımcı oldular. Sağ olsunlar. Yani kültürlü insanlar ha böyle şeyleri de var, hayvan severleri de çok. Yani olsun içeride beslemesi olsun, hani dışarda beslenmesi olsun yani bi hayvan bulsal bi şeyler almadan geçmezler yani o şekil diyeyim yani. Hatta sokaklarımızda böyle dağıtıyo bir tane bayan var, o da şeyde ODTÜ'de öğretim görevlisi. O her sabah kalkar o rutin o sokaklara tabak tabak mama dağıtır o şekil yani.(Görüşmeci 2)

Şehrin içindesin ama mesela arkadaşımda aynısını söylüyor, şehrin içindesiniz ama sakinsiniz. Özellikle o arka bahçeleri falan. Biraz korunmuş alanlar gibi.(Görüşmeci 9)

3.1.3. Kullanıcılarının Perspektifinden İsrailveleri'nin İç Mekanlarının Değişimi ve Dönüşümü

İsrailvelerinin mimari özellikleri ve konumu hakkında daha önce detaylı bilgi verildiği için bu başlık altında sadece iç mekanlarının geçirdiği değişimler ve özellikler üzerinde durulacaktır.

İsrailveleri konutları, geçmişten günümüze uzanan zengin bir yaşam hikayesine sahiptir. Bu konutlar, içerdikleri detaylarla sadece fiziksel mekanları değil, aynı zamanda içinde yaşayanların deneyimlerini ve toplumsal değişimlere adaptasyonlarını da yansıtmaktadır. Mekanlar özellikle de konut iç mekanları, kullanıcılarının ihtiyaçlarına, yaşam tarzlarına ve dönemin sosyal dinamiklerine bağlı olarak zaman içinde değişim göstermiştir. Bu değişim, sadece fiziksel değişiklikleri kapsamaz, aynı zamanda mekanların işlevselliğini ve anlamının da zaman içerisinde değiştiğini görmekteyiz. Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin ifadeleri, konut iç mekanlarının geçmişten günümüze olan geçirdiği değişimleri ve bu değişimin arkasındaki faktörleri anlamamızda yol gösterici olmuştur.

İsrailveleri'nin İç Mekan Özellikleri

Apartman ilk yapıldığında orijinal halinde hangileri mevcuttur?(Asansör/Otopark/Kalorifer/Kapıcı Dairesi/Depo.Bodrum)

Şu an yaşadığınız konutun ev iç mekân planlamasını aktarabilir misiniz?

Evin düzeninde orijinalinden dönüştürdüğünüz/ değiştirdiğiniz mekânlar / donatılar nelerdir?

Evinizdeki sabit donatıları ne zaman ve kime yaptırdınız? Yaptırmaktaki amacınız neydi (ihtiyaç, popüler kültür,.. gibi) ?

Evinizin iç mekân planında hareketli donatıları hangi yıllarda nerelerden satın aldınız markası neydi? Mobilyaları seçerken neye dikkat ederdiniz? Mobilyaları bir statü göstergesi olarak görür müydünüz?

Yemek yemek için ayrı bir yemek odanız var mıydı? Yemek masanız nerede dururdu?

Salonun ev içerisinde nasıl bir konumu ve önemi vardı?

Yaşadığınız dönemde banyolar nasıldı? Düzeninden ve içerisinde bulunan donatılardan (klozet, küvet, lavabo, .. gibi) kısaca bahseder misiniz

---

Yaşadığınız dönemde mutfaklar nasıldı? Düzeninden ve içerisinde bulunan donatılardan (tezgah, mutfak dolapları, ..gibi) kısaca bahseder misiniz?

Tablo 5. İç Mekanların Fiziksel Değişimi Hakkında Yapılan Görüşme Soruları

Bu başlık altındaki bulgular mekanların konumlarına göre ayrı ayrı verilecektir. En son ise genel bir değerlendirme ile bitirilecektir. Sırasıyla Salon, Mutfak, Banyo, Sabit Donatı ve Mobilya başlıklarında analiz edilecektir.

	Mekan Adı	Var/ Yok
İsrailevleri Blokları	Asansör	yok
	Otopark	yok
	Kalorifer	var
	Kapıcı Dairesi	var
	Depo /Bodrum	var

Tablo 6. Konutların genel özellikleri

Konutların genel özellikleri Tablo 6'da verilmiştir. Buna göre konutlarda belirli bir otopark alanı yoktur. Fakat konutların ön kısımlarında yer alan boş alanlar otopark olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda özellikle artan otomobil sayısı sebebiyle otopark sorunun olduğu gözlemlenmiştir. Apartmanlarda yapıldığı ilk dönemde asansör yapılması planlanmış fakat net olarak bilinmeyen bir sebeple asansör için ayrılan yer boşluk olarak kalmış asansör yapılamamıştır. Yaşayanların büyük bir

çoğunluğunu yaşça büyük kişilerin oluşturduğu konutlarda bu ciddi bir problem olmuştur. Yaşça büyük olan birçok görüşmeci yardım olmadan merdivenlerden inememektedir. Buradan ayrılmak istemeyen fakat sırf asansörü olmadığı için taşınmak zorunda olan insanların olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Yapılarda kalorifer, kapıcı dairesi ve depoların ilk günden bugüne kadar hep var olduğu bu anlamda kullanıcıların da bu durumdan memnuniyet duyduğu gözlemlenmiştir.

İsrailevlerin'de ara sokaklar çok geniş. Bazıları belki bu dördüncü caddeden bile geniştir. O taraftakilerin çoğunun sorunu yoktur. Buranın otopark sorunu şöyle başladı, galeriler buraya doluştu. Yıllarca galerilerden otopark sorunu yaşadık daha sonra galerilerin birçoğu ayrı bir iş yerine geçti şu havayolu üzerindeki. Ama bir kısmı kaldı. Şu karşıımızda mesela bir galeri var kızım, sonra köşede var. Şu karşııda var. Halen galeri arabaları da bizim kapının önünde, işte buranın en büyük sorunu park sorunu bir de asansör sorunu. Mesela en üst bizim en üst katımızda ki komşumuz çok hoştu. Çok yıllarca beraber olduğumuz bir komşumuzdu. Sırf bu şeylerden güzel evini kiraya verdi, asansörlü diye Yeşiltepe'ye taşındı. Karşı dairelerin üst katı onlardan çok eski, çok iyi dostlarımızdı yaşlandılar. Dolayısıyla asansör şey nedeni ile başka bir daire aldılar, oraya gittiler. Bu evlerin en büyük dezavantajı asansörün olmaması. Bir de park sorunu. (Görüşmeci 10)

Gençken anlamadık da şimdi keşke asansör olsa diyoruz tabi. Ben önceden üst katta oturuyordum. Sonra burası boşalınca çocuklar anne burası düz ayak artık yaşlandın zor oluyor burayı alalım dediler. E tabi yürüyemiyorum bile artık neredeyse öyle buraya taşındım o zaman. İyi ki öyle yapmışız asansörsüz zor oluyor burayı bırakamadım ben ama işte böyle bir çözüm bulduk biz o zaman. (Görüşmeci 1)

Otopark çok sorun olmuyor bizim bu sokak (19.sokak) geniş baya ama gündüz öğlen saati ve akşam iş dönüşü o saatlerde arabayı çıkardıysanız yer bulmak zor aslında bu evlerin önündeki alan bizim ama dışarıdan da insanlar park ediyor engel olamıyorsunuz. Bu biraz sorun evet. (Görüşmeci 6)

Burada hep kalorifer vardı. Doğalgaz sonradan geldi ama kalorifer hep vardı. Depolarımız var hala kullanıyoruz tabi çok kullanışlı. (Görüşmeci 3)

Her apartmanda depoların olduğu bölümde önde iki daire var onlar biraz daha küçük diğerlerinden. Ön cepheye bakan odası yok. Bahçeye bakar hepsi çoğu apartmanda onların birinde apartman görevlisi oturuyor. Ben mesela birkaç bloğa birden bakıyorum o yüzden o bloklardaki dairelerde normal kiracılar oturuyor. Bu şekil olanlar var biliyorum. (Görüşmeci 2)

Görsel 16. İsrail evlerinde bloklar arasındaki caddelere park etmiş araçlar. (Yazarın kişisel arşivi)

Görsel 17. İsrail evlerinde bloklar arasındaki caddelere park etmiş araçlar. (Yazarın kişisel arşivi)

3.1.3.1.Salon

Konut mekanlarının kullanıcıları için taşıdığı anlam ve önem, zaman içindeki değişimlere bağlı olarak şekillenir. Görüşmeciler ifadeleri, özellikle salona atfedilen önem ve salonun ev içerisindeki konumu konusunda dikkat çekici ayrıntılar içermektedir. Salonun ev içindeki konumu ve öneminin zaman içinde nasıl evrildiği görülmüştür. Bu değişim hem fiziksel değişimi beraberinde getirmiş fakat sadece fiziksel değişimle sınırlı kalmamış mekânın zaman içerisinde işlevi ve kullanıcı açısından anlamının değiştiği görülmüştür. Fiziksel olarak en belirgin değişim malzemelerde gözlenirken, yapının genel kurgusuna müdahaleye rastlanmamıştır. Zeminlerin ve kapı/ pencerelerin malzemelerinin değiştiği gözlemlenmiştir. Başta kurgulanan ayrı yemek odası birimi ile girişte piyano konulması ön görülen mekanlar işlevsel olarak değişime uğramıştır. Girişte ön karşılama ve dönemin entelektüel simgelerinden biri olan kuyruklu piyano ön görüşü genellikle karşılık bulmamış, ön salon mekânı yemek masası ve büfe mobilyalarının konumlandırıldığı bir alan olmuştur.

'Salon başta taştı. Sonraları parke yapıldı. Ama ben kapı pencere değişmedim hiç olduğu gibi duruyor benimki camları bile orijinaldi geçen yıllarda kırılınca değiştik.' (Görüşmeci 1)

Burası tek girişli kocaman bir Salon yemek odası olsun diye biz yandaki ikinci kapıyı diğer evde kaldırdık fakat o zaman annem burda otururken o kalsın o ikinci kapı dedi istemedi. Aslında çok iyiymiş. Buranın mimarisi çok iyi düşünülmüş. Çünkü şu kapıyı açtığım zaman karşıdaki pencereyi açtığım zaman çok güzel bir hava dolaşımı oluyor. Yani iyi düşünülerek yapılmış bu evler. Biz orayı kapatınca tabi salonun bir tek giriş kapısından bir şey oldu. Dolayısıyla bu bakın bu kapılar bile orijinal 70 senelik kapılar bunlar. Beni onları da değiştirmedim masif hepsi. Çünkü yeni kapılar böyle sıkıştırmış Amerikan kapısı sevmiyorum onları. 70 senelik bunları değiştirmedim ama dış cephedekileri değiştirdim. Çift camdı bunlar, yani 70 sene önce çift cam düşünüp yapılmış ve hepsi tabi yağlı boya istiyor. Bir süre şimdi yağlı boya yapılıyor. Gece kapatamıyorsunuz, kapatsanız yapışıyor. Açık bıraksanız hırsız girer. Evet işte boyatamadığımız için değiştirdik. Hepsini böyle pimapen yaptık ama o zaman daha iyiydi. Mesela yazın 12 ay gittiğim zaman evin içi böyle buharlı gibi olmazdı. Şimdi hava almıyor resmen, banyonun vasistasını açık bırakıp gidiyoruz yazlığa.(Görüşmeci 10)

Bu salonun ortasında bir kapı gibi ama kapı da denmez bir bölme gibi bir şey vardı yemek odamızla salonu ayırırdı. Sonradan onu çoğu kişi yıktırdı salon daha genişledi. Ben ellemedim. Ama zaten kocaman bir salon o varken bile. Şimdi bakın çoğu evde yok böyle salon.(Görüşmeci 4)

Görsel 18. Orijinal hali korunmuş bir dairenin salonu (Yazarın kişisel arşivi)

Görsel 19. Zemin döşemesini parkeyle değiştiren bir dairenin salonu ve yemek odası (Yazarın kişisel arşivi)

Salon mekanı yapının inşa edildiği ilk yıllar yani 1960'lı yıllarda konut içerisinde önemli bir mekan olarak karşımıza çıkmaktadır. İsrailvleri'nde özellikle vurgulanan geniş salonların, milletvekilleri ve önemli insanların davetlerine ev sahipliği yaptığını belirtmektedir. Bu durum, salonun sadece fiziksel bir mekan olmanın ötesinde, toplumsal etkileşimlere ve prestijli davetlere ev sahipliği yapan sembolik bir alan olduğunu göstermektedir.

'İsrailvleri zamanın gözde yerlerindendi. Çok geniş bir salonu vardır, eski dönemlerde milletvekilleri önemli insanlar davetlere gelirdi. Büyük davetler verilirdi küçüktüm ama hatırlıyorum çok iyi giyimli insanlar gelirdi oradan bilirdik önemli birileri olduğunu. O denli büyüktür yani salonu. Ortadaki bölme hep vardı diye hatırlıyorum. Ama salonun büyüklüğü çocukluğumda zihnimde yer etmiş. Şimdiki zamanda normal gelebilir ama o dönem için çok geniştir.' (Görüşmecı 2)

Eskiden evlerde hafta sonları davetler olurdu. Biz de genciz tabi çocuklar falan olmadan evde bizde yapardık. O zaman buraya her gelen bayılırdı nasıl böyle geniş bir salon diye. Tavan da yüksektir burada o yüzden kocaman gelir insana girince. Salon önemliydi anlayacağın. Şimdi de yine burada oturuyorum oturma odam yok.

Günümüzde ise özellikle küresel olarak yaşanan pandemi döneminde salonun işlevini kaybettiği yönünde görüşmecilerin ifadelerine rastlanmıştır. Bu da, ev sahiplerinin yaşam tarzlarındaki değişimlerin mekanda nasıl yanıt verdiğini

göstermektedir. Oturma odasının, salonun işlevini devralması, mekânın kullanıcısı için anlamını ve önemini değiştirmiştir.

'Salonun şu an fonksiyonu yok. Pandemiyle salon işlevini yitirdi diyebilirim. Oturma odamız var, o bize yetiyor.'(Görüşmeci 5)

Yemek odası olarak planlanan mekanı görüşmecilerin hiçbirisinin yemek odası olarak kullanmadığı o odayı farklı amaçlar için (çalışma odası, oturma odası vs.) kullandıkları tespit edilmiştir. Mimarlar ve iç mimarlar tasarım ve planlama aşamasında bir anlamda tasarladığımız mekanlarda bir yaşam kurgusu önermekteyiz fakat bu örnekte olduğu gibi mekanların kullanıcılarının tercihleri, ihtiyaçları ve yaşam tarzlarıyla nasıl değişime uğradığı görülmektedir . Böylelikle, ev içindeki mekanların çok yönlülüğünü etkileyen en önemli belirleyicinin de kullanıcı olduğu ortaya çıkmaktadır.

'Yemek odası olarak planlanmış ama apartmanda çoğu kişi ben dahil orayı oturma odası olarak kullanıyoruz. Yemek masamız salonda ilk giriş kısmında duruyor.' (Görüşmeci 6)

Orayı daha önceleri yemek odası olarak kullandılar mı bilmiyorum ama hatırladığım zamandan beri çalışma odası orası. Küçük tatlı da bir balkonu var. Güzel bir çalışma alanı.' (Görüşmeci 3)

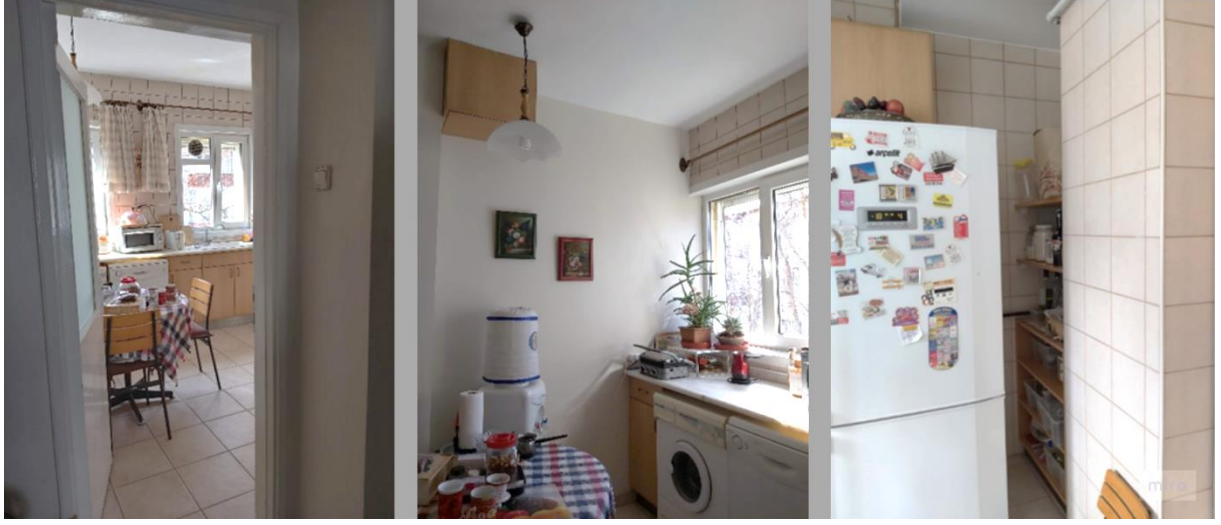
Ev içerisindeki mekanların zaman içindeki değişimleri ve kullanıcıların bu mekanlara atfettikleri anlamlar yapılan araştırma ile anlaşılmaya çalışılmıştır. Mekanın fiziksel özelliklerinin yanı sıra, ev sahiplerinin duygusal bağları, sosyal etkileşimleri ve kültürel referansları, ev içindeki mekanların evrimini şekillendiren önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 20. Salon ve yemek odası ilişkisi (Yazar tarafından üretilmiştir.)

3.1.3.2.Mutfak

Mekanların fiziksel durumları ve değişimleri incelenirken en fazla değiştirilen mekân mutfak olarak tespit edildi. Bu durumun nedenlerine bakıldığında, ilk olarak mutfak kültüründeki değişimler ve teknolojik ilerlemeler ana etkenler olarak dikkat çekmektedir. Fakat İsrailvleri özelinde baktığımızda bir takım mekânsal referansların zaman içerisinde değişimi ilk dikkat çeken unsurdur. Yapıda bölümün başında da belirtildiği gibi asansör boşlukları tanımlanmış fakat asansör hiç yapılmamıştır. Bu asansör boşlukları seneler içinde mutfak mekanına eklenmiş ve mutfağın formu böylelikle değişmeye başlamıştır. Asansör boşluğunu içeri almayan az da olsa dairenin bulunduğu tespit edilmiştir.

Görsel 21. Kiler ve wc 'nin mutfakta eklendiği bir mutfak örneği (Yazarın kişisel arşivi)

Gelişen teknoloji ve artan mutfak eşyaları sebebiyle kullanıcılar alternatif çözümler aramışlardır. Bu sebeple salon hacminin aksine mutfak hacimlerinde yapısal birçok farklı uygulama mevcuttur. Asansör boşluğunu içeri eklenmesinden sonra en sık yapılan değişiklik mutfak girişinde bulunan wc ve kiler hacimlerinin de yıkılıp mutfakta eklenmesidir. Mekân kurgusunun değişmesiyle tesisatta olan değişimler de onu takip etmektedir. Bu tip kurgusal değişimlerin yanı sıra zaman içerisinde gelişen ve değişen malzeme kullanımı da bu mekânda ön plana çıkmaktadır. Tezgâh üstü malzemeler, mutfak dolapları, zemin döşemeleri gibi bir çok donatının hem tasarımı hem de malzemesinde değişikliğe gidildiği gözlemlenmiştir.

Mutfakta içeri eklenen yer belli bakın. Apartmanda çoğusu kileri mutfakta katıp küçük tuvaleti iptal etti. Böyle daha kullanışlı oldu eskiden bu kadar beyaz eşya yoktu şimdi mecbur.' (Görüşmeci 6)

İlk geldik İsrailvelerine sene 1957 mutfakta çivi çakılacak tek bir yer yok. Mutfak dediğin şimdiki gibi dolap falan değil. Mozaik döküm bir tezgah var altına ip gerilmiş kumaş perdeyle kapatılmış. O zaman öyleydi tabi.' (Görüşmeci 1)

Asansör boşluğu yapılırken planlanmış ama bir şekilde yıllarca yapılmamış sonradan insanlar o boşlukları mutfağa katıp genişlettiler mutfağı. Çoğu dairede bu şekilde görebilirsiniz. '(Görüşmeci 2)

Annem çok kongreye gider gelirdi yurt dışına. İlk küçük fırını Almanya'dan getirmişti. Ya Çamaşır, bulaşık makinesinin , onların gelebilmesi için eve tesisat döşenmesi gerekti . Bir de yok banyoya girmiyor. Yani banyoya bir şekilde uğraşılsa girer heralde ama bu sefer banyo çok sıkışık olacağı için mutfağa koymuştuk kiler kısmına. Hatta kilerde böyle şey vardı, açık gider falan vardı. Oraya böyle bir sürü tesisat yapıldı falan işte hatırlıyorum. Sonra toprak hat çekildi tabi bunlar gelince toprak hat gerekti falan. (Görüşmeci 3)

Biz mutfağa işte tuvaleti iptal ettik, kirleri iptal ettik, orayı büyüttük. Fakat daha sonra gelenler herkes mutfağı açtı, büyüttü. Çünkü burada asansör yapılamadı. Niye yapılamadı? Asansörün sifıra indiği zamanki bir yer yok. Arka bahçeye açılan kapı var yani asansör yapılacak olsa şu anda herkes yaptırır. Mutfakta sonra benim oturduğum evde hep dolap vardı ama kayınvalidemin tezgâh mermeri var ya onun altında korniş vardı oranın örtüleri vardı. Yıkayıp ütöleyip kolalanırdı onlar. Sonra orayı da değiştik hepsi ahşap mutfak dolabı oldu şimdi. Bizim bir de tesisat maceramız oldu ustalarla sağ olsunlar. Benim diğer evin mutfağı girişten 5 cm yüksek adam sen tesisatı zeminden yapmış üstüne de bir güzel beton dökmüş imkânı yok kırdırmanın orası kaldı öyle. (Görüşmeci 10)

Görsel 22. Kiler ve wc'nin mutfağa eklendiği diğer bir mutfak (Yazarın kişisel arşivi)

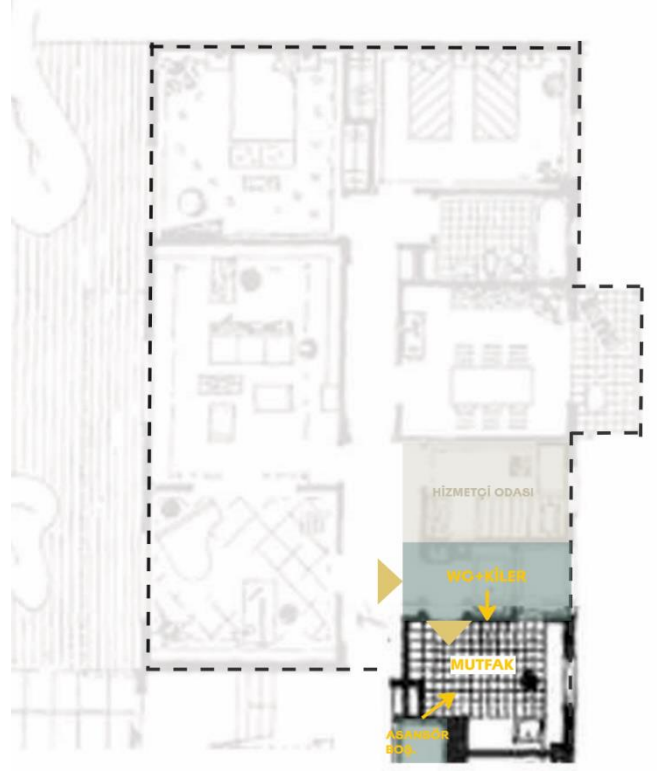
Mutfak yemek hazırlama mekânı olmasının yanı sıra yemeğin sunulduğu yemek yenilen de bir mekan haline gelmiştir zamanla. Mutfağa konulan yemek masaları bunun en belirgin göstergesidir.

Yemeği mutfakta yiyoruz. Çünkü mutfak büyük. Bayağı böyle 6 kişilik yemek masası var şuan. (Görüşmeci 13)

Görsel 23. Kiler ve wc'nin orijinal halinin korunduğu bir mutfak (Yazarın kişisel arşivi)

Yapının kurgusunda başta hizmetçi odası, wc+kiler ve mutfaktan oluşan bir üçleme mevcut bulunmaktadır. Yapının planından okuyabildiğimiz bu kurgu gerçek hayatta hiç karşılık bulamamış hizmetçi için planlanan oda kullanıcının ihtiyaçlarına göre zaman zaman çalışma odası, zaman zaman dikiş odası, çamaşır odası gibi farklı amaçlarla kullanılmıştır.

Görsel 24. Mutfakın dönüşüm şeması (Yazar tarafından üretilmiştir.)

3.1.3.3. Banyo

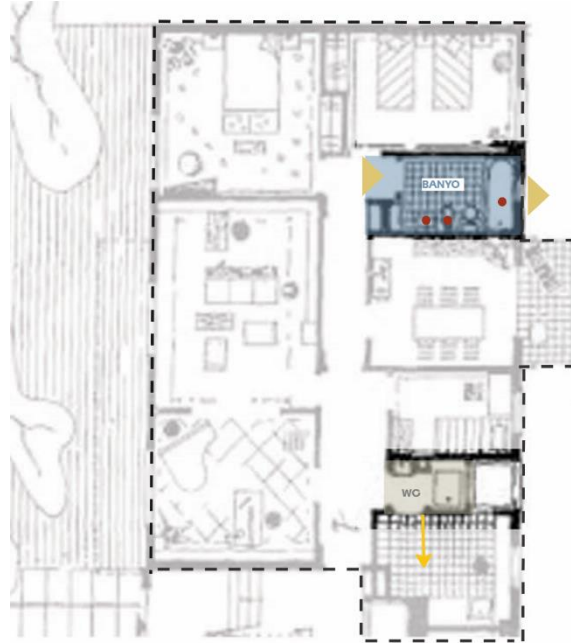
İsrailevleri'nde banyo, mutfaktan sonra en çok değişim geçiren mekandır. Dairelerin iç planlamasında banyolar genellikle belirli bir bölgeye tahsis edilir ve bu, banyoya diğer odalardan ayrı bir mahremiyet sağlar. Banyo, genellikle yatak odalarına yakın bir konumda bulunurken, mutfak ve oturma alanlarına belirli bir mesafede konumlanmıştır. Bu düzenleme ile, kullanıcıların banyo alanına kolay erişimini ve aynı zamanda diğer yaşam alanlarından bir miktar izolasyonu sağlamayı amaçlanmaktadır. Banyolarda tesisatın getirdiği sınırlamalardan dolayı plan şemasında çok fazla değişim tespit edilmemiştir. Yapıda orijinal halinde küvet, alafranga tuvalet, lavabo bulunurken günümüzde küvet yerini duşakabine lavabo ise dolaplı birtakım ünitelerin içerisinde yer almaya (hilton lavabo) başlamıştır. 1960'lı yıllarda küvetin sembolik de bir anlamı vardır. Belirli bir statü göstergesi olan küvet ilk dönem kullanıcıları tarafından oldukça ilgi görmüştür. Yıllar içerisinde vitrifiye ürün gamının artması, daha ulaşılabilir olması sebebiyle ilk dönemlerdeki

popülaritesini koruyamamıştır. Günümüzde duşakabin tipi yıkanma ünitelerinin kullanımının daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Dönemin koşullarına göre mekanların kullanım amaçlarının değiştiğini sık su kesintisi olan bir dönemde banyo kurgusuna deponun da dahil edildiğini görmekteyiz. Bu durum, banyoların ev içindeki konumunu ve günlük yaşamda önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

Buraya haftada üç gün sıcak su verilirdi. Kendi kuyusu vardı oradan bedavadan verilerdi. O zaman evlerde su mu vardı.' (Görüşmeci 15)

O dönemde banyonun tavanına su deposu yaptırmıştık. Plastikten musluklu . Üç gün yeterdi bana. Tabi küveti kaldırdım. Komşum vardı, küveti nasıl kaldırırısın küvetsiz ev mi olur dedi. Oluverir dedim susuz olmasından iyidir. Ben böyle rahat ettim. Mesela su çok kesilirdi mutfağa da ayrı depo almıştım. Banyonun şeyi mutfağa taşınmaz çünkü. (Görüşmeci 1)

Banyonun güzelliği çok büyük camı vardı şimdi herkes onu küçültüyor anlamıyorum niye küçültüyor. Büyüktür yani aydınlatır, hem aydınlık hem havalandırmaya yarar. Benim tanıdığım herkes o küveti söktü. Sebebi de anneannem, babaannem hepsi çünkü içine giremiyorlar. Yani onun için ama anneannem sökülünce yine küvet istedi gittik Vitra'da bulduk alçak küvetler var oturmalı ama alçak onu almıştık, hatırlıyorum. (Görüşmeci 3)

Görsel 25. Banyo'nun konut içerisindeki konumu (Yazar tarafından üretilmiştir.)

3.1.3.4.Sabit Donatı Ve Mobilya

İsrailevleri'ndeki evlerde depolama alanları planlı bir şekilde tasarlanmıştır. Hala kullanışlı olan koridorlardaki depolama alanları, ev sakinleri tarafından değerlendirilmekte ve kullanılmaktadır. Görüşmeci, mobilyaları değiştirmiş olsalar da, önceki depolama alanlarını kaldırmadıklarını, sadece yeni mobilyalar yaptırarak bu alanları kullanmaya devam ettiklerini ifade etmektedir. Bu durum, İsrailevleri'nin fonksiyonelliği ve yaşam alanlarının optimize edilmiş düzenlemeleri ile dikkat çeken bir konut tasarımına sahip olduğunu göstermektedir. Depolama alanlarının işlevselliği kullanıcılar tarafından da olumlu bulunmuştur. Yapıdaki orijinal depolama elemanlarını incelediğimizde ise malzeme ve detay çözümleri dikkat çekmektedir. Gövdesi metal bir çerçeveden oluşan koridor depolama alanının kapakları masif ahşap üzeri yağlı boyadan oluşmaktadır. Orta kapağın olduğu kısım kirli sepeti olarak tasarlanmış bu sebeple yukarı doğru açılan bir düşer kapak kullanılmıştır.

Ev tabi hala çok kullanışlı koridorlarda bile depolama alanı düşünülmüş. Onları kaldırmadık biz mobilyasını değiştik tabi ama eskisinin yerine yenisini yaptırıp kullanmaya devam ettik. (Görüşmeci 6)

Görsel 26. Kolidorda bulunan sabit depolama alanının orijinal örneği (Yazarın kişisel arşivi)

Görsel 27. Kolidorda bulunan sabit depolamaya daha sonra yapılan eklenti (Yazarın kişisel arşivi)

Yatak odalarında yapının orijinalinde duvara gömme sırt sırta iki dolap bulunmaktadır. Kullanıcılar bu gömme dolapların yerine, sırt sırta iki dolap yaptırmış ve bu dolapları duvardan duvara boydan boya olacak şekilde konumlanmışlardır. Yapının orijinal tasarımında iki cephe olarak planlanmış depolama çözümü zamanla yetersiz kalmıştır. Kullanıcıların bu sorunu kendi yöntemleriyle çözmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu özelleştirilmiş depolama alanları, hem odanın düzenli görünmesine katkı sağlar hem de fazladan eşyaların düzenli bir şekilde saklanmasını mümkün kılmaktadır.

Arkadaki iki büyük yatak odasının dolaplarını, bir yarısı bir odada bir yarısı diğer odadaydı. Ben onları tamamen yıktırdım. Odanın biri tam duvar oldu, diğer tarafta boydan boya iki duvarda dolap oldu. Oda daraldı ama başka türlü sığamıyorduk. (Görüşmeci 10)

Yatak odalarına olan dolabın yerine sırt sırta iki dolap yaptırdım. Boydan boya duvara. Duvar boşluğunu kaldırdım boyadan boya dolaba çevirdim. O zaman bana gelen misafir çok, çok yatağım var başka türlü nereye koyacağım onları. (Görüşmeci 1)

Görsel 28. Yatak odalarında yapının orijinalinde bulunan gömme dolaplar (Yazarın kişisel arşivi)

Hareketli mobilya seçimleri çeşitlilik göstermekle birlikte masif mobilyanın yaygın olarak kullanılması en dikkat çekici tespitlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma yapılan bölgenin Ankara ili içerisinde olmasının bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Yapının yapıldığı dönemle neredeyse eş zamanlı olarak kurulan (1960) Siteler de Ankara ve Türkiye’de mobilya üretiminde öncü uygulamalara imza atılmıştır. Kullanıcıların Sitelerde bulunan butik üreticilerden satın aldıkları el emeği ürünlerinden oluşan mobilyalar uzun süreler kullanılmış hatta bir sonraki kuşağa aktarılabilmiştir. Yapılan görüşmelerde satın alınan masif mobilyaların zaman içerisinde üst yüzey işlemlerinde farklılıklara gidildiği (renk değişimi) belirtilmektedir. Mobilyalarında popüler tasarım öğelerinden olan aslan ayakların kullanıldığı, duvardan duvara büfelerin, büyük yemek masalarının bulunduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda ise mobilya sektöründeki gelişmelerin yansıması olarak seri üretim yapan firmaların kaplamalı veya lake boyalı ürünlerinin sıklıkla tercih edildiği saptanmıştır.

Sitelerde Demir Usta vardı, anneler Sitelerden, Demir Ustanı aldı. Bütün malzemeleri yani ahşap hepsi. Annelerin o kullandıkları çeyiz hatta o kadar iyiydi ki demir ustanın oğlu ufuk şey yaptı işi devraldı. Ufuk Tasarım diye yine sitelerde yani devam ettirdi onu ben onlara o mobilyaları boyattım. Şimdi ben kullanıyorum çünkü öyle sağlamlar. (Görüşmeci 3)

O dönem çok özenip bir yemek masası almıştık. Hani şu aslan ayaklı falan bir şey. Çünkü modern de çok yoktu ki şimdiki gibi her şey dümdüz değildi. Sitelerden almıştık küçük bir yerdi ama el işçiliği yapıyordu adamcağız. (Görüşmeci 1)

Sedir galiba adı, Sitelerde o zaman çok güzel mobilyacılar vardı. Benim evlendiğim zaman mesela mobilyalarımı yaptılar, marangoz da değil mobilyacılar. Misafir salonum, yemek salonunu filan hepsini o mobilyacılar yapmıştı. Ve hala kullanılıyor onlar dışbudaktan yapılmış. Masif ahşap şeyler. Zamanına göre iyi para vermiştik diye hatırlıyorum. Sonra biz değiştirmek istedik eskimedi ama sıkıldım ben yıllarca kullanınca. Kızlarım hemen talip oldu büyük kızım anne ben masayı alayım dedim dedi. Küçüğü büfesini aldı ve çok ilginç çok modern mobilyalardı onlar. Tabi gayet modern, Sedir de özel olarak modern şekilde yaptırmışız. (Görüşmeci 10)

Mobilyalarımızı normal her yerde şubesi olan bir mağazadan aldık. Eşyalar eskisi gibi uzun yıllar kullanılmıyor artık 5-10 yılda bir değişiyor zaten. Modaya göre hanımlar değiştirmek istiyor. (Görüşmeci 4)

Görsel 29. Plan şemasında sabit donatıların konumu (Yazar tarafından üretilmiştir.)

3.2.Çalışma 2- Nicel Bulgular

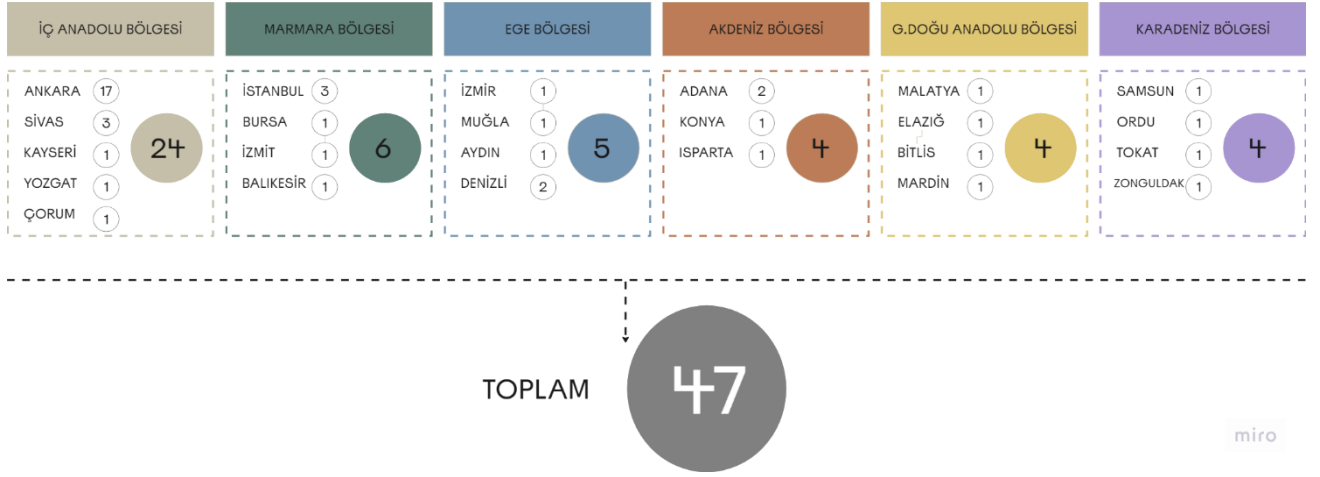
3.2.1.Katılımcılar

Araştırmaya katılan kullanıcıların sosyo-demografik bilgileri Tablo 7’de verilmiştir.

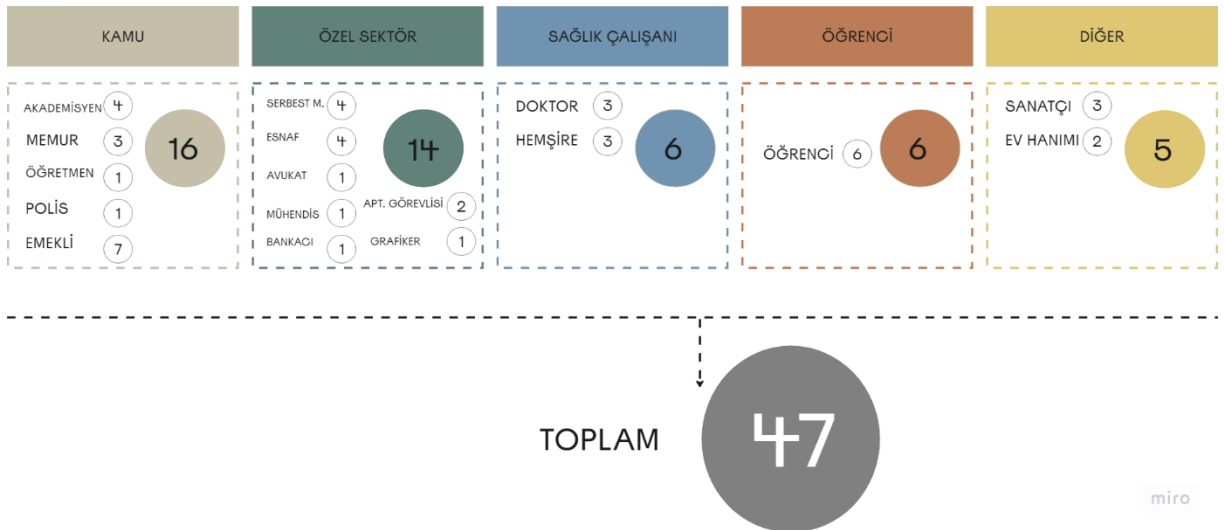
Kullanıcı Bilgileri	f	%	Toplam		
			N	%	
Cinsiyet	Kadın	23	48,9	47	100
	Erkek	24	51,1		
Yaş	18-25	7	14,9	47	100
	26-35	4	8,5		
	36-45	8	17		
	46-55	8	17		
	56 ve üzeri	20	42,6		
Eğitim	Ortaöğretim	10	21,2	47	100
	Önlisans	4	8,5		
	Lisans	23	48,9		
	Lisansüstü	10	21,3		
Meslek	Kamu	16	34,05	47	100
	Özel	14	29,78		
	Sağlık	6	12,77		
	Öğrenci	6	12,77		
	Diğer	5	10,63		
Doğum Yeri	İç Anadolu	24	51,07	47	100
	Marmara	6	12,77		
	Ege	5	10,63		
	Akdeniz	4	8,5		
	G.Doğu Anadolu	4	8,5		
	Karadeniz	4	8,5		

Tablo 7. Kullanıcıların sosyo-demografik bilgileri

Tablo 7’de, araştırmaya katılan kullanıcıların %48,9’unun kadın, %51,1’inin erkek, %42,6’sının 56 yaş ve üzeri ve %48,9’unun ise lisans mezunu olduğu, %34,05’ini kamu sektöründe çalışanlar, %29,78’ini özel sektörde çalışanların oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında %51,07’lik bir kısım yani katılımcıların yarısından fazlasının İç Anadolu Bölgesinden ve hatta Ankara (Görsel 30) doğumlu olduğu görülmektedir.

Görsel 30. Katılımcıların illere ve bölgelere göre doğum yeri dağılımı (Yazar tarafından üretilmiştir)

Görsel 31. Katılımcıların sektörlere ve mesleklere göre dağılımı (Yazar tarafından üretilmiştir.)

3.2.2. Oturma Süresi ve Tercih İlişkisi Bulguları

Araştırmaya katılan kullanıcıların İsrail evlerinde oturma sürelerinin, orada yaşamayı tercih etme nedenleri üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki farklılıklar istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen verilerin yüzdelerle değerlendirilmesi ile Ki Kare testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

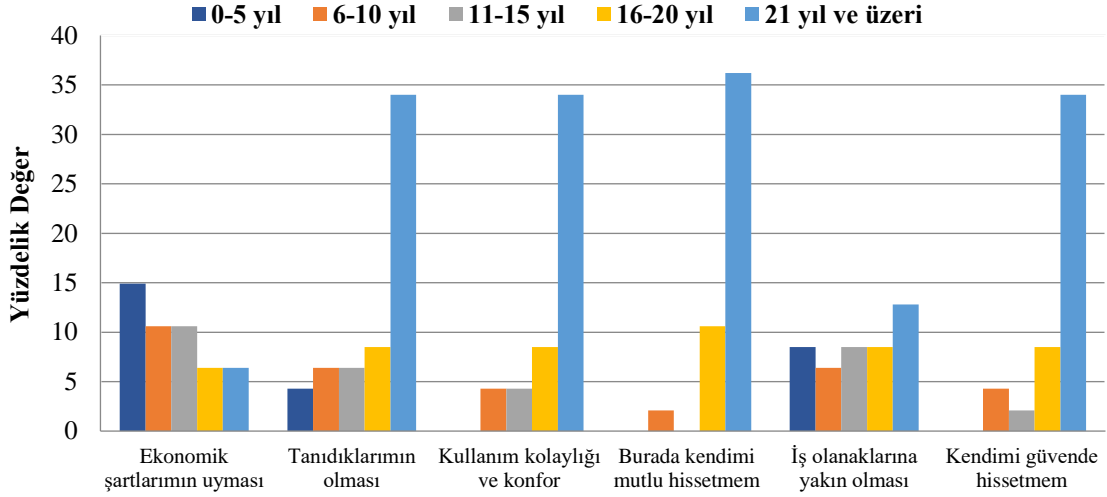
Yaşama Tercihi	Oturma Süresi										Ki Kare Testi		
	0-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri		X2	df	Sig.
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Ekonomik şartlarının uyması	7	14,9	5	10,6	5	10,6	3	6,4	3	6,4	15,200	4	0,004*
Tanıdıklarının olması	2	4,3	3	6,4	3	6,4	4	8,5	16	34	12,065	4	0,017*
Kullanım kolaylığı ve konfor	-	-	2	4,3	2	4,3	4	8,5	16	34	21,592	4	0,000*
Burada kendimi mutlu hissetmem	-	-	1	2,1	-	-	5	10,6	17	36,2	34,074	4	0,000*
İş olanaklarına yakın olması	4	8,5	3	6,4	4	8,5	4	8,5	6	12,8	1,918	4	0,751 ^S
Kendimi güvende hissetmem	-	-	2	4,3	1	2,1	4	8,5	16	34	23,878	4	0,000*

“Not: * $p < 0,05$ düzeyinde önemlidir. ^S: $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

f: Frekans sayısı, %: Yüzdelerle değerlendirilmesi, X2: Ki Kare Değeri, df: Serbestlik Derecesi.”

Tablo 8. Oturma süresinin yaşama tercihi üzerindeki etkisi

Tablo 8’de, kullanıcıların oturma sürelerinin İsrail konutlarına taşınma ve burada yaşamayı tercih etme nedenleri üzerindeki etkilerine ilişkin değerlendirmeleri arasında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. Ki Kare testine göre, katılımcıların değerlendirmeleri arasında $p < 0,05$ düzeyinde bir değişken dışında (İş olanaklarına yakın olması) diğer tüm bağımlı değişkenleri için istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 32’de verilmiştir.

Görsel 32. Oturma süresinin yaşama tercihi üzerindeki etkisi

Görsel 32'deki sonuçlara bakıldığında, oturma süresi 0-5 yıl arasında olan kullanıcıların ekonomik şartlar nedeniyle, 21 yıl ve üzeri olan katılımcıların ise tanıdıklarının olması, konutun kullanım kolaylığı ve konforu, orada kendini mutlu ve güvende hissetmesi nedeniyle İsrailcilerine taşındığı ve burada yaşamayı tercih ettiği görülmektedir. Bu sonuçlar, kullanıcıların İsrailcilerinde oturma süresinin yaşama tercihleri üzerinde önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, H1'de öne sürülen "Kullanıcıların İsrailcilerinde oturma süresinin yaşama tercihleri üzerinde etkisi vardır." hipotezi genel itibarıyla desteklenmiştir.

3.2.3.Yere Bağlılık Ölçeği Bulguları

Araştırmaya katılan kullanıcıların İsrailcilerine yönelik "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirmelerinden elde edilen verilerin güvenilirlik testleri Cronbach alfa ile yapılmıştır. Buna göre, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,792 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği oluşturan tüm bağımlı değişkenlerin ve ölçeğin güvenilirlik katsayısı Tablo 9'de verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler		Bağımlı Değişken Güvenilirliği	Ölçek Güvenilirliği
Y1	Bu yeri çok iyi biliyorum.	0,757	
Y2	Birisi bu yeri eleştirdiğinde savunurum.	0,729	
Y3	Uzakta olduğumda burayı özleyorum.	0,741	
Y4	Burada güvende hissediyorum.	0,863	
Y5	Bu yeri seviyorum.	0,760	
Y6	Bu yer ile kıvanç duyuyorum.	0,749	
Y7	Bu yeri bir parçam olarak görüyorum.	0,740	0,792
Y8	Bu yerle ilgili olaylar üzerinde hiç etkim yok.	0,824	
Y9	Burada olup bitenlerle ilgilenmek isterim.	0,769	
Y10	Buradan ayrılınca mutlu olurum.	0,870	
Y11	Buradan taşınmak istemem.	0,741	
Y12	Köklerimin burada olduğunu hissediyorum.	0,719	

Tablo 9. Yere bağlılık ölçeğinin güvenilirlik analizi sonuçları

Tablo 9’da, on iki bağımlı değişkenden oluşan ana ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,792’dir. Daha önce Cronbach (1951) tarafından yapılan çalışmada, her bir bağımlı değişken ve ölçeğin alfa güvenilirlik katsayısı 0,70’in üzerinde çıktığında güvenilir bulunabileceği bildirilmiştir. Tabloda tüm bağımlı değişkenlerin güvenilirlik katsayısının 0,70’in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Kadın ve erkeklerin İsrailiye’lerine yönelik “yere bağlılık” sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 10’da verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet						Test Sonuçları		
	Kadın		Erkek		Toplam		F	df	Sig.
	M ^a	SD	M	SD	M	SD			
Y1	5,91	1,41	5,63	1,56	5,77	1,48	0,441	1	0,510 ^{is}
Y2	4,83	1,90	4,38	1,88	4,60	1,88	0,668	1	0,418 ^{is}
Y3	5,09	1,86	4,50	1,82	4,79	1,84	1,199	1	0,279 ^{is}
Y4	2,09	1,12	2,79	1,22	2,45	1,21	4,248	1	0,045*
Y5	5,35	1,23	5,08	1,35	5,21	1,28	0,493	1	0,486 ^{is}
Y6	4,78	1,48	4,04	1,40	4,40	1,47	3,124	1	0,084**
Y7	4,91	1,70	4,46	1,35	4,68	1,53	1,033	1	0,315 ^{is}
Y8	3,70	1,02	4,25	1,07	3,98	1,07	3,290	1	0,076**
Y9	4,83	1,15	4,29	1,37	4,55	1,28	2,089	1	0,155 ^{is}
Y10	2,48	1,53	3,04	1,20	2,77	1,39	1,981	1	0,166 ^{is}
Y11	4,35	2,25	3,71	1,76	4,02	2,02	1,186	1	0,282 ^{is}
Y12	4,52	2,25	4,00	1,98	4,26	2,11	0,713	1	0,403 ^{is}

Not: * $p < 0,05$ ve ** $p < 0,10$ düzeylerinde önemlidir. ^{is}: $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

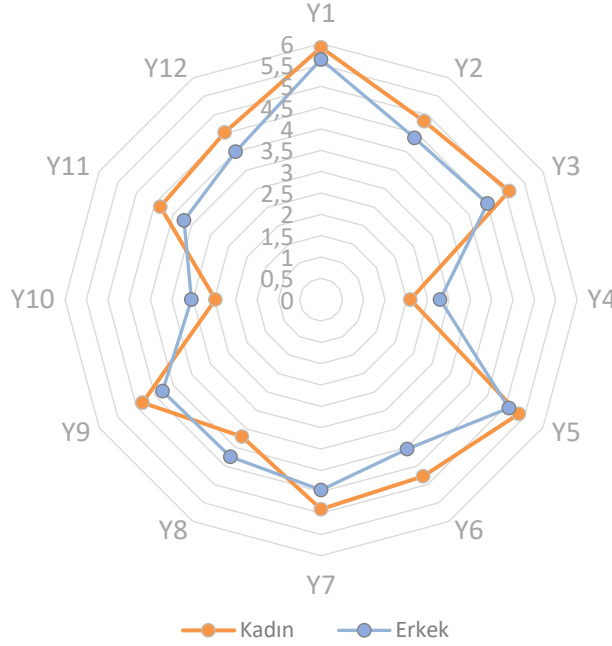
M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum)."

Tablo 10. Cinsiyetin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 10'da, kadın ve erkeklerin İsrailvelerine yönelik "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. İstatistiki test sonuçlarına göre, kullanıcıların cinsiyetine göre değerlendirmeleri arasında $p < 0,05/p < 0,10$ düzeylerinde üç bağımlı değişken için istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık bulunmuştur. Fakat diğer değişkenler için anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 33'te verilmiştir.

Not: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Görsel 33. Cinsiyetin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 33'de, kadın ve erkeklerin "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirme sonuçlarının genel itibarıyla birbirinden farklı olduğu görünmektedir. Buna göre Y4 (*Burada güvende hissediyorum.*), Y6 (*Bu yer ile kıvanç duyuyorum.*) ve Y8 (*Bu yerle ilgili olaylar üzerinde hiç etkim yok.*) tutum cümleleri anlamlı farklılıkların olduğu saptanmıştır. Ancak diğer bağımlı değişkenler için önemli farklılıklar bulunamamıştır. Bu sonuçlar, kadınların Y4, Y8 ve Y10 unsurları için yere bağlılık ölçeğine göre tutumlarının daha yüksek olduğu, ancak diğer unsurlar için ise erkeklerin tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, H2'de öne sürülen "Kadın ve erkeklerin İsrailcilerine yönelik "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında farklılıklar vardır." hipotezi genel itibarıyla desteklenmemiştir.

18-25 yaş, 26-35 yaş, 36-45 yaş, 46-55 yaş ve 56 yaş ve üzeri kullanıcıların İsraillevlerine yönelik “yere bağlılık” sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 11’de verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Yaş										ANOVA		Testi
	18-25		26-35		36-45		46-55		56 ve üzeri		Sonuçları		
	M ^a	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F	df	Sig.
Y1	3,71	1,25	4,25	0,96	5,50	1,20	6,13	1,36	6,75	0,55	15,34 3	4	0,000*
Y2	2,43	0,98	2,50	0,58	4,13	1,55	4,63	1,92	5,95	1,15	12,54 5	4	0,000*
Y3	2,86	1,57	3,50	1,29	4,13	1,55	4,50	2,20	6,10	0,85	8,861	4	0,000*
Y4	3,43	1,27	3,50	0,58	2,63	0,92	3,13	1,36	1,55	0,60	8,997	4	0,000*
Y5	3,86	0,69	4,75	0,96	5,25	1,16	4,50	1,51	6,05	0,83	7,582	4	0,000*
Y6	3,29	0,95	3,25	0,96	3,75	1,39	3,88	1,13	5,50	1,15	8,272	4	0,000*
Y7	3,00	1,00	4,00	0,00	4,13	1,55	4,00	1,31	5,90	0,91	11,92 2	4	0,000*
Y8	4,29	0,49	3,50	1,29	4,00	0,76	4,38	0,74	3,80	1,36	0,737	4	0,572 ^{is}
Y9	4,29	0,76	3,00	0,82	4,38	1,41	3,63	1,19	5,40	0,88	7,554	4	0,000*
Y10	4,14	1,46	3,50	0,58	3,13	0,99	3,25	1,04	1,80	1,11	7,552	4	0,000*
Y11	1,71	0,76	3,00	1,15	3,13	1,64	3,13	1,13	5,75	1,41	16,42 1	4	0,000*
Y12	1,71	0,76	2,50	1,00	3,25	1,98	3,63	1,41	6,15	0,93	22,93 8	4	0,000*

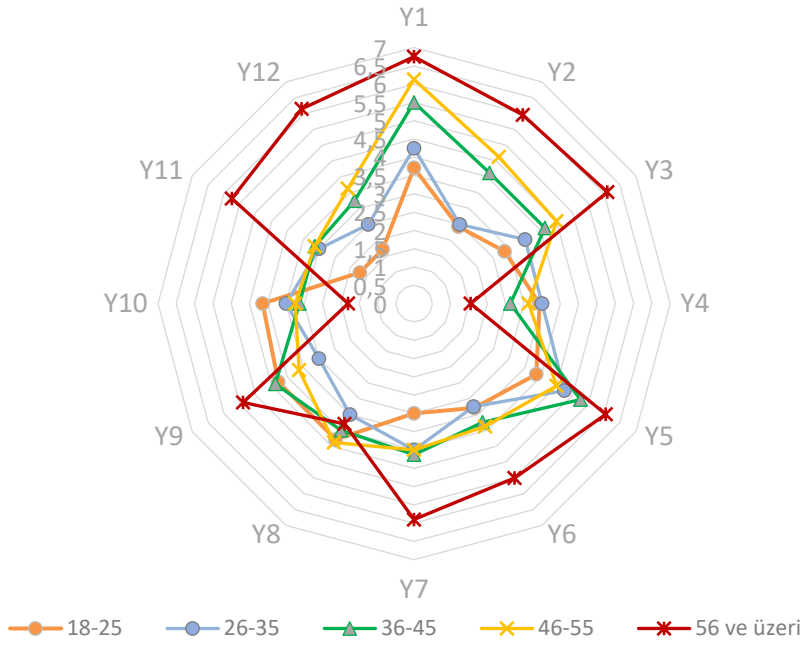
Not: * $p < 0,01$ düzeyinde önemlidir. is^s : $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Tablo 11. Yaşın yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 11'de, farklı yaş grubu kullanıcıların İsraillevlerine yönelik “yere bağlılık” sorularına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. ANOVA testine göre, kullanıcıların yaşına göre değerlendirmeleri arasında $p < 0,01$ düzeyinde bir bağımlı değişken dışında diğer tüm değişkenler için istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 34'te verilmiştir.

“Not: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).”

Görsel 34. Yaşın yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 34'te, farklı yaş grubu kullanıcıların “yere bağlılık” sorularına ilişkin değerlendirme sonuçlarının genel itibariyle birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Buna göre Y1 (“Bu yeri çok iyi biliyorum.”), Y2 (“Birisi bu yeri eleştirdiğinde savunurum.”), Y3 (“Uzakta olduğumda burayı özleyorum.”), Y4 (“Burada güvende hissediyorum.”), Y5 (“Bu yeri seviyorum.”), Y6 (“Bu yer ile kıvanç duyuyorum.”), Y7 (“Bu yeri bir parçam olarak görüyorum.”), Y9 (“Burada olup bitenlerle ilgilenmek isterim.”), Y10 (“Buradan ayrılınca mutlu olurum.”), Y11 (“Buradan taşınmak

istemem.”), Y12 (“Köklerimin burada olduğunu hissediyorum.”) değişkenleri için önemli farklılıkların olduğu görünmektedir. Ancak Y8 (“Bu yerle ilgili olaylar üzerinde hiç etkim yok.”) değişkeni için önemli bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar, 56 yaş ve üzeri kullanıcıların Y4, Y8 ve Y10 unsurları için yere bağlılık ölçeğine göre tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara genel olarak bakıldığında, yaş artışının yere bağlılık düzeyini arttırdığı söylenebilir. Bu sonuçlara göre, H3’de öne sürülen “Kullanıcıların yaş farklılıklarının İsrailielerine yönelik “yere bağlılık” sorularına ilişkin değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etkisi vardır.” hipotezi genel itibariyle desteklenmiştir.

Ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim mezunu kullanıcıların İsrailielerine yönelik “yere bağlılık” sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 12’de verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Eğitim								ANOVA		Testi
	Ortaöğretim		Ön lisans		Lisans		Lisansüstü		Sonuçları		
	M ^a	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F	df	Sig.
Y1	6,60	0,52	5,75	1,89	5,17	1,56	6,30	1,34	3,103	3	0,036*
Y2	5,70	1,16	4,25	2,22	4,04	1,82	4,90	2,18	2,070	3	0,118 ^{is}
Y3	5,40	1,58	4,25	2,22	4,39	1,85	5,30	1,89	1,104	3	0,358 ^{is}
Y4	2,10	1,29	2,75	1,71	2,61	1,20	2,30	1,06	0,525	3	0,668 ^{is}
Y5	5,70	1,34	5,50	1,73	4,96	1,19	5,20	1,32	0,843	3	0,478 ^{is}
Y6	5,00	1,33	3,75	1,50	4,35	1,34	4,20	1,87	0,881	3	0,458 ^{is}
Y7	5,30	1,25	4,25	1,50	4,35	1,64	5,00	1,49	1,167	3	0,333 ^{is}
Y8	4,50	1,08	3,50	0,58	4,04	1,02	3,50	1,18	1,838	3	0,155 ^{is}
Y9	4,70	1,42	4,00	0,82	4,70	1,18	4,30	1,57	0,500	3	0,684 ^{is}
Y10	2,10	0,99	3,25	1,26	3,13	1,58	2,40	1,07	1,780	3	0,178 ^{is}
Y11	5,00	1,63	3,25	2,22	3,52	2,04	4,50	2,01	1,716	3	0,182 ^{is}
Y12	5,30	1,57	3,75	2,63	3,65	2,10	4,80	2,15	1,836	3	0,155 ^{is}

Not: * $p < 0,05$ düzeyinde önemlidir. ^{is}: $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

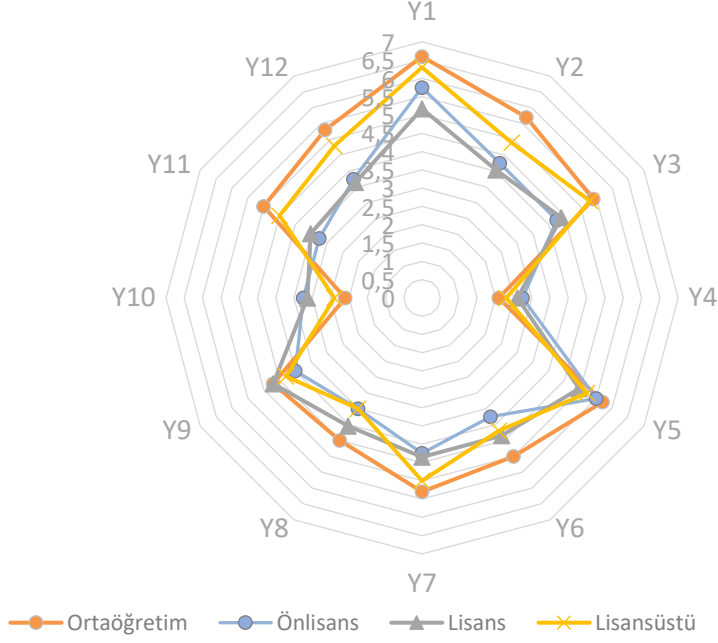
M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Tablo 12. Eğitimin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 12'de, farklı eğitim grubu kullanıcıların İsrailvlerine yönelik "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir kısım farklılıkların olduğu görülmektedir. ANOVA testine göre, kullanıcıların eğitimine göre değerlendirmeleri

arasında $p < 0,05$ düzeyinde bir bağımlı değişken dışında diğer tüm değişkenler için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 35'te verilmiştir.

Not: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Görsel 35. Eğitimin yere bağlılık değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 35'de, farklı eğitim grubu kullanıcıların "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirme sonuçlarının kısmen birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Buna göre Y1 (Bu yeri çok iyi biliyorum.) değişkeni için önemli bir farklılığın olduğu görülmektedir. Ancak diğer tüm değişkenler için önemli bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar, ortaöğretim mezunu kullanıcıların Y4 ve Y8 unsurları dışındaki değişkenler için yere bağlılık ölçeğine göre tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, H4'de öne sürülen "Kullanıcıların eğitim düzeyinin İsraillevlerine yönelik "yere bağlılık" sorularına ilişkin değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etkisi vardır." hipotezi desteklenmemiştir.

3.2.4. Kent Kimliği Ölçeği Bulguları

Araştırmaya katılan kullanıcıların İsraillevlerine yönelik “kent kimliği” sorularına ilişkin değerlendirmelerinden elde edilen verilerin güvenilirlik testleri Cronbach alfa ile yapılmıştır. Buna göre, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,975 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği oluşturan bağımlı değişkenlerin ve ölçeğin güvenilirlik katsayısı Tablo 13’te verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Bağımlı Değişken Güvenilirliği	Ölçek Güvenilirliği
K1 Ankara, diğer illerde yaşayanlar tarafından itibarlı, saygın bir kent görülür.	0,975	
K2 Diğer illerle kıyaslandığında Ankara pek çok avantaja sahiptir.	0,975	
K3 Ankara Turistlere tavsiye edilebilecek bir kenttir.	0,974	
K4 Bu şehir diğer şehirlerin imrendiği, özendiği özelliklere sahiptir.	0,975	
K5 Ankara’yı memleketim olarak görüyorum.	0,973	
K6 Kendimi Ankara’lı olarak görüyorum.	0,973	
K7 Ankara’da kendimi evimdeymiş gibi hissediyorum.	0,972	
K8 Bu şehir benim bir parçam.	0,972	
K9 Bu şehirdeki pek çok şey bana geçmişimi hatırlatıyor.	0,972	0,975
K10 Başka bir şehirde yaşayabileceğimi düşünmüyorum.	0,973	
K11 Bu şehre içten bir bağlılık hissediyorum.	0,972	
K12 Bu kenti o kadar tanıyorum ki eski bir fotoğrafını bile görsem tanırım.	0,972	
K13 Ankara’da her dolaştığımda kendimi bu kente ait hissediyorum.	0,972	
K14 Bu şehir bana gerçekten çok tanıdık geliyor.	0,972	
K15 Bu şehri her gün çok yoğun duygularla yaşarım.	0,972	
K16 Kesinlikle Ankara’da kalmak isterim.	0,973	
K17 Ankara’nın geleceğini merak ediyorum, nasıl olacağını görmek isterim.	0,975	

K18	Ankara benim gelecekle ilgili planlamamda çok önemli bir yer tutar.	0,973
K19	Kişisel geleceğimde Ankara'nın önemli bir yeri var.	0,973
K20	Bu şehir günlük yaşamımda çok önemli bir yer tutar.	0,973

Tablo 13. Kent kimliği değişkenlerinin güvenilirlik analizi sonuçları

Tablo 13'de, yirmi unsurdan oluşan ana ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,975'dir. Daha önce Cronbach (1951) tarafından yapılan çalışmada, her bir bağımlı değişken ve ölçeğin alfa güvenilirlik katsayısı 0,70'in üzerinde çıktığında güvenilir bulunabileceği bildirilmiştir. Tabloda tüm bağımlı değişkenlerin güvenilirlik katsayısının 0,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç, verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Kadın ve erkeklerin İsrailielerine yönelik "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 14'de verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet						ANOVA Sonuçları		
	Kadın		Erkek		Toplam		F	df	Sig.
	M ^a	SD	M	SD	M	SD			
K1	4,43	0,51	4,46	0,51	4,45	0,50	0,025	1	0,874 ^{is}
K2	4,43	0,51	4,25	0,53	4,34	0,52	1,485	1	0,229 ^{is}
K3	3,83	1,03	3,38	1,06	3,60	1,06	2,198	1	0,145 ^{is}
K4	4,13	0,87	4,04	0,55	4,09	0,72	0,177	1	0,676 ^{is}
K5	3,74	1,36	3,38	1,38	3,55	1,36	0,834	1	0,366 ^{is}
K6	3,78	1,38	3,38	1,38	3,57	1,38	1,027	1	0,316 ^{is}
K7	3,78	1,35	3,54	1,06	3,66	1,20	0,466	1	0,498 ^{is}
K8	3,65	1,34	3,17	1,01	3,40	1,19	1,992	1	0,165 ^{is}
K9	3,91	1,24	3,54	1,10	3,72	1,17	1,180	1	0,283 ^{is}
K10	3,65	1,19	3,50	1,06	3,57	1,12	0,214	1	0,646 ^{is}
K11	3,91	1,24	3,50	1,02	3,70	1,14	1,559	1	0,218 ^{is}
K12	3,83	1,40	3,54	0,98	3,68	1,20	0,655	1	0,423 ^{is}
K13	3,74	1,25	3,46	0,98	3,60	1,12	0,739	1	0,395 ^{is}
K14	3,83	1,23	3,75	0,79	3,79	1,02	0,064	1	0,801 ^{is}
K15	3,65	1,27	3,42	0,97	3,53	1,12	0,514	1	0,477 ^{is}
K16	3,91	1,08	3,67	0,76	3,79	0,93	0,819	1	0,370 ^{is}
K17	4,26	0,81	4,17	0,38	4,21	0,62	0,264	1	0,610 ^{is}
K18	3,91	1,08	3,88	0,74	3,89	0,91	0,020	1	0,888 ^{is}
K19	3,91	1,16	3,83	0,70	3,87	0,95	0,082	1	0,776 ^{is}
K20	4,17	0,89	4,04	0,46	4,11	0,70	0,415	1	0,523 ^{is}

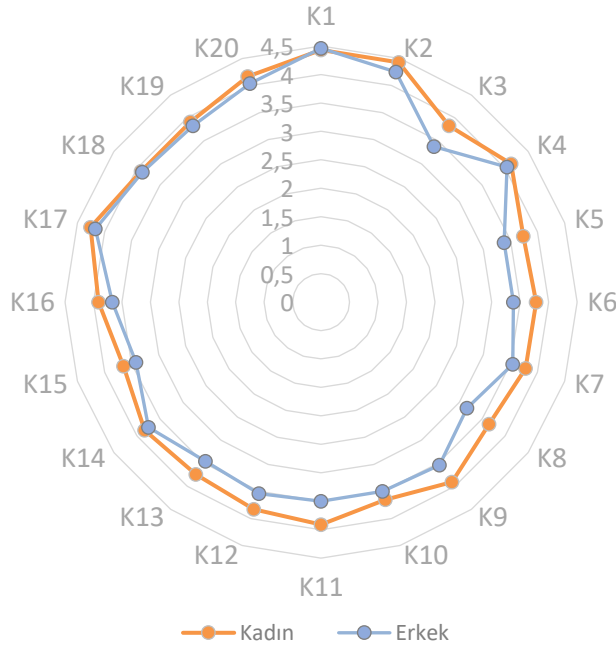
Not: ^{is}: $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum).

Tablo 14. Cinsiyetin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 14'de, kadın ve erkeklerin İsrailcilerinin "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir kısım farklılıkların olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre, katılımcıların cinsiyetlerine göre değerlendirmeleri arasında $p < 0,05$ düzeyinde tüm bağımlı değişken için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 36'da verilmiştir.

Not: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Görsel 36. Cinsiyetin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 36'da, kadın ve erkeklerin değerlendirme sonuçlarının genel itibariyle birbirine yakın olduğu görünmektedir. Bu sonuçlar, genel itibariyle kadınların ve erkeklerin İsrailcilerine yönelik "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında önemli farklılıkların olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, kadınların kent kimliği ölçeğine göre tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, ancak istatistiksel açıdan önemli bir anlam ifade etmediğini göstermektedir. Bu sonuçlara göre, H5'te öne sürülen "Kadın ve erkeklerin İsrailcilerine yönelik "kent kimliği"

sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında farklılıklar vardır.” hipotezi desteklenmemiştir.

18-25 yaş, 26-35 yaş, 36-45 yaş, 46-55 yaş ve 56 yaş ve üzeri kullanıcıların İsrailvlerine yönelik “kent kimliği” sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 15’da verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Yaş										ANOVA Testi Sonuçları		
	18-25		26-35		36-45		46-55		56 ve üzeri		F	df	Sig.
	M ^a	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD			
K1	4,00	0,00	4,25	0,50	4,25	0,46	4,63	0,52	4,65	0,49	3,561	4	0,014*
K2	4,00	0,00	4,25	0,50	4,00	0,00	4,38	0,74	4,60	0,50	3,485	4	0,015*
K3	2,71	0,76	3,00	1,15	2,88	1,25	3,75	0,89	4,25	0,64	6,577	4	0,000*
K4	3,71	0,49	3,75	0,50	3,50	0,93	4,38	0,74	4,40	0,50	4,240	4	0,006*
K5	1,71	0,49	3,00	1,15	3,50	1,07	3,88	1,55	4,20	1,06	6,955	4	0,000*
K6	1,71	0,49	3,00	1,15	3,38	1,30	3,88	1,55	4,30	0,92	7,735	4	0,000*
K7	1,86	0,38	3,00	1,15	3,25	1,28	4,38	0,74	4,30	0,66	14,078	4	0,000*
K8	1,86	0,38	3,00	1,15	2,88	1,13	3,50	1,07	4,20	0,77	10,326	4	0,572 ^{is}
K9	1,86	0,38	3,00	1,15	3,38	0,92	4,25	1,04	4,45	0,51	18,218	4	0,000*
K10	2,29	0,95	3,25	0,96	3,38	1,06	3,50	0,93	4,20	0,89	5,704	4	0,001*
K11	2,14	0,90	3,25	0,96	3,13	0,99	3,88	0,99	4,50	0,51	13,335	4	0,000*
K12	1,71	0,49	3,50	1,00	3,25	1,16	3,88	0,83	4,50	0,51	18,707	4	0,000*
K13	2,43	0,98	3,00	1,15	3,13	1,13	3,38	0,74	4,40	0,68	8,750	4	0,000*
K14	2,57	1,13	3,25	0,96	3,38	1,06	3,75	0,46	4,50	0,51	9,736	4	0,000*
K15	2,57	0,98	2,75	0,96	3,00	1,07	3,38	0,92	4,30	0,80	7,042	4	0,000*
K16	3,14	0,69	3,75	0,96	3,25	1,04	3,25	0,71	4,45	0,60	7,272	4	0,000*
K17	3,57	0,79	4,25	0,50	4,00	0,53	4,25	0,46	4,50	0,51	3,975	4	0,008*
K18	3,00	0,82	3,75	0,96	3,63	0,74	3,63	0,92	4,45	0,69	5,371	4	0,001*
K19	2,86	0,90	3,75	0,96	3,63	0,74	3,63	0,92	4,45	0,69	5,958	4	0,001*
K20	3,29	0,76	4,00	0,82	3,75	0,46	4,13	0,35	4,55	0,51	7,998	4	0,000*

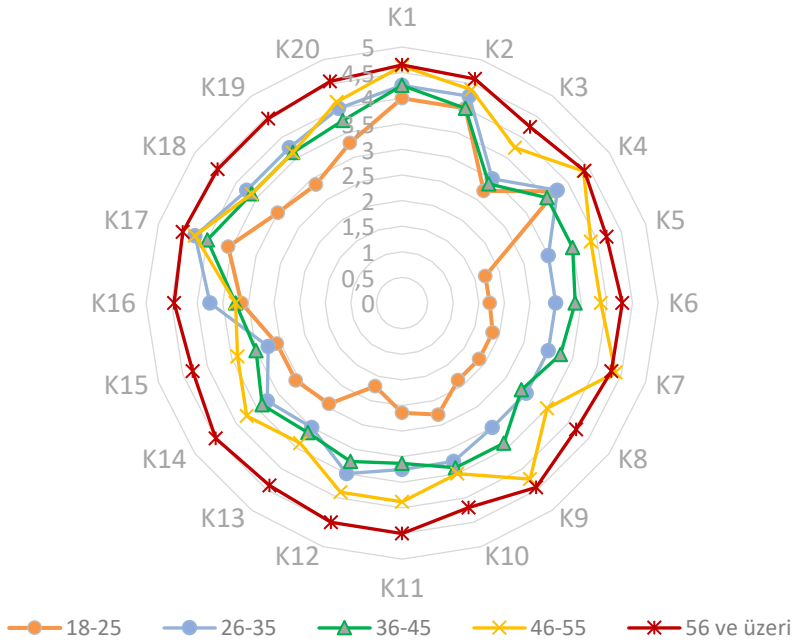
Not: * $p < 0,01$ düzeyinde önemlidir. is^s : $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum).

Tablo 15. Yaşın kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 15'de, farklı yaş grubu kullanıcıların İsraillevlerine yönelik "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir. ANOVA testine göre, kullanıcıların yaşına göre değerlendirmeleri arasında $p < 0,01$ düzeyinde tüm bağımlı değişkenler için istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 36'de verilmiştir.

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum).

Görsel 36. Yaşın kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 36'da, farklı yaş grubu kullanıcıların "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirme sonuçlarının genel itibariyle birbirinden farklı olduğu görünmektedir. Buna göre K1 ("Ankara, diğer illerde yaşayanlar tarafından itibarlı, saygın bir kent görülür."), K2 ("Diğer illerle kıyaslandığında Ankara pek çok avantaja sahiptir."), K3 ("Ankara Turistlere tavsiye edilebilecek bir kenttir."), K4 ("Bu şehir diğer şehirlerin

imrendiği, özendiği özelliklere sahiptir.”), K5 (“Ankara’yı memleketim olarak görüyorum.”), K6 (“Kendimi Ankaralı olarak görüyorum.”), K7 (“Ankara’da kendimi evimdeymiş gibi hissediyorum.”), K8 (“Bu şehir benim bir parçam.”), K9 (“Bu şehirdeki pek çok şey bana geçmişimi hatırlatıyor.”), K10 (Başka bir şehirde yaşayabileceğimi düşünmüyorum.), K11 (Bu şehre içten bir bağlılık hissediyorum.”), K12 (“Bu kenti o kadar tanıyorum ki eski bir fotoğrafını bile görsem tanırım.”), K13 (“Ankara’da her dolaştığımda kendimi bu kente ait hissediyorum.”), K14 (“Bu şehir bana gerçekten çok tanıdık geliyor.”), K15 (“Bu şehri her gün çok yoğun duygularla yaşarım.”), K16 (“Kesinlikle Ankara’da kalmak isterim.”), K17 (“Ankara’nın geleceğini merak ediyorum, nasıl olacağını görmek isterim.”), K18 (“Ankara benim gelecekle ilgili planlamamda çok önemli bir yer tutar.”), K19 (“Kişisel geleceğimde Ankara’nın önemli bir yeri var.”), K20 (“Bu şehir günlük yaşamımda çok önemli bir yer tutar.”) değişkenleri için önemli farklılıkların olduğu görünmektedir. Bu sonuçlar, 56 yaş ve üzeri kullanıcıların tüm unsurlar için kent kimliği ölçeğine göre tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara genel olarak bakıldığında, yaş artışının kent kimliği düzeyini arttırdığı söylenebilir. Bu sonuçlara göre, H6’da öne sürülen “Kullanıcıların yaş farklılıklarının İsraillevlerine yönelik “kent kimliği” sorularına ilişkin değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etkisi vardır.” hipotezi desteklenmiştir.

Ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim mezunu kullanıcıların İsraillevlerine yönelik “kent kimliği” sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılığın olup olmadığı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiş olup, elde edilen veriler Tablo 16’da verilmiştir.

Bağımlı Değişkenler	Eğitim								ANOVA		Testi
	Ortaöğretim		Ön lisans		Lisans		Lisansüstü		Sonuçları		
	M ^a	SD	M	SD	M	SD	M	SD	F	df	Sig.
K1	4,78	0,44	4,50	0,58	4,35	0,49	4,40	0,52	1,491	4	0,222 ^{is}
K2	4,56	0,53	4,50	0,58	4,30	0,47	4,20	0,63	0,774	4	0,549 ^{is}
K3	4,22	0,83	3,25	1,26	3,35	1,07	3,70	1,06	1,311	4	0,282 ^{is}
K4	4,44	0,53	4,25	0,50	3,91	0,79	4,10	0,74	0,949	4	0,445 ^{is}
K5	4,56	0,53	3,50	1,29	3,17	1,40	3,70	1,49	2,229	4	0,082**
K6	4,56	0,53	3,50	1,29	3,22	1,44	3,70	1,49	2,044	4	0,105**
K7	4,33	0,71	3,75	0,96	3,26	1,36	3,90	1,10	1,531	4	0,211 ^{is}
K8	4,11	0,93	3,25	1,26	3,13	1,25	3,50	1,18	1,175	4	0,336 ^{is}
K9	4,56	0,53	3,75	1,26	3,39	1,23	3,70	1,25	1,704	4	0,167 ^{is}
K10	4,11	1,05	3,50	1,29	3,35	1,15	3,60	1,07	0,782	4	0,544 ^{is}
K11	4,33	0,71	3,75	1,26	3,39	1,23	3,80	1,14	1,171	4	0,337 ^{is}
K12	4,22	0,83	3,50	1,29	3,30	1,36	4,10	0,88	1,420	4	0,244 ^{is}
K13	4,11	0,93	3,50	1,29	3,39	1,16	3,60	1,17	0,694	4	0,601 ^{is}
K14	4,33	0,71	3,75	0,96	3,52	1,16	3,90	0,88	1,085	4	0,376 ^{is}
K15	4,00	1,00	3,50	1,29	3,39	1,16	3,50	1,18	0,520	4	0,721 ^{is}
K16	4,22	0,83	3,50	1,00	3,65	0,98	3,80	0,92	0,702	4	0,595 ^{is}
K17	4,33	0,50	4,25	0,50	4,13	0,76	4,30	0,48	0,249	4	0,909 ^{is}
K18	4,11	0,78	4,25	0,50	3,70	0,97	4,00	1,05	0,564	4	0,690 ^{is}
K19	4,11	0,78	4,25	0,50	3,65	1,03	4,00	1,05	0,643	4	0,635 ^{is}
K20	4,33	0,50	4,25	0,50	3,91	0,79	4,30	0,67	0,910	4	0,467 ^{is}

Not: * $p < 0,05$ düzeyinde önemlidir. ^{is}: $p < 0,05$ düzeyinde önemsizdir.

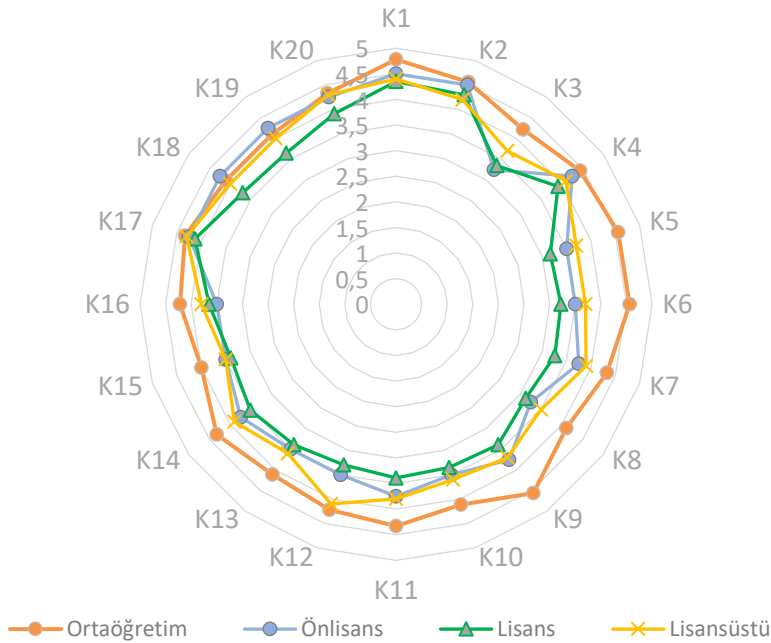

M: Ortalama değer, SD: Standart sapma, F: F değeri, df: Serbestlik derecesi.

a: Değişken ortalamaları 1'den 7'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum).

Tablo 16. Eğitimin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Tablo 16'da, farklı eğitim grubu kullanıcıların İsraillevlerine yönelik "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirmeleri arasında bir kısım farklılıkların olduğu görülmektedir. ANOVA testine göre, kullanıcıların eğitimine göre değerlendirmeleri arasında $p < 0,10$ düzeyinde iki bağımlı değişken dışında diğer tüm değişkenler için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar grafiksel olarak Görsel 37'de verilmiştir.

Not: Değişken ortalamaları 1'den 5'e kadar sıralanmıştır (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum).

Görsel 37. Eğitimin kent kimliği değişkenleri üzerindeki etkisi

Görsel 37'de, farklı eğitim grubu kullanıcıların "kent kimliği" sorularına ilişkin değerlendirme sonuçlarının kısmen birbirinden farklı olduğu görünmektedir. Buna göre K5 (Ankara'yı memleketim olarak görüyorum.) ve K6 (Kendimi Ankaralı olarak görüyorum.) değişkenleri için önemli farklılıkların olduğu görünmektedir. Ancak diğer tüm değişkenler için önemli bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuçlar, ortaöğretim mezunu kullanıcıların K18 ve K19 unsurları dışındaki değişkenler için kent kimliği

ölçeğine göre tutumlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, H7’de öne sürülen “Kullanıcıların eğitim düzeyinin İsraillevlerine yönelik “kent kimliği” sorularına ilişkin değerlendirmeleri üzerinde önemli bir etkisi vardır.” hipotezi genel itibariyle desteklenmemiştir.

3.2.5. Yere Bağlılık Ölçeği ve Kent Kimliği Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi

Katılımcıların, Yere Bağlılık ve Kent Kimliği ile Bağlılık, Geçmiş, Aşinalık, Gelecek ve Karşılaştırma alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan pearson korelasyon testi sonuçları Tablo 17’de belirtilmiştir. Tablo 17 incelendiğinde, katılımcıların yere bağlılıkları ile kent kimlikleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ($r=0,841$, $p<0,01$) görülmektedir. Buna göre, İsraillevlerine bağlı olan katılımcıların Ankara’ya yönelik kent aidiyetlerinin de yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, katılımcıların yere bağlılıkları ile bağlılık ($r=0,769$, $p<0,01$); geçmiş ($r=0,818$, $p<0,01$); aşinalık ($r=0,813$, $p<0,01$); gelecek ($r=0,706$, $p<0,01$) ve karşılaştırma ($r=0,697$, $p<0,01$) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

		Yere Bağlılık	Kent Kimliği	Bağlılık	Geçmiş	Aşinalık	Gelecek	Karşılaştırma
Yere Bağlılık	r	1	,841**	,769**	,818**	,813**	,706**	,697**
	p		,000	,000	,000	,000	,000	,000
Kent Kimliği	r	,841**	1	,937**	,960**	,960**	,863**	,782**
	p	,000		,000	,000	,000	,000	,000

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo 17. katılımcıların yere bağlılık ölçeği ile kent kimliği ve kent kimliği alt ölçekleri arasındaki ilişki düzelerine ilişkin korelasyon analizi sonuçları

SONUÇ

Araştırma sürecinde yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat kavramlarını mekân üzerinden irdelemek amacıyla elde edilen bulgular ve bu bulgular ışığında ortaya çıkan birtakım sonuçlar bulunmaktadır. Bu sonuçlar, yöntemde kullanılan iki ayrı metot nedeniyle nicel ve nitel olmak üzere iki ayrı başlık altında ele alınacaktır. Ardından, bu iki yöntemi kapsayan genel sonuç ve değerlendirmelere yer verilecektir.

Nitel Bulguların Sonuç ve Değerlendirmeleri

Araştırmanın nitel bölümündeki veriler, Kent Kimliği, Gündelik Hayat, Mekanların Fiziksel Değişim ve Dönüşümü olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır. Aynı zamanda, Mekanların Fiziksel Değişim ve Dönüşümü teması Salon, Mutfak, Banyo, Sabit Donatı ve Mobilya olmak üzere alt temalardan oluşmaktadır. Araştırmanın nitel sonuçları bu bilgiler dikkate alınarak değerlendirilecektir.

Temalar	Bulgular
Kent Kimliği	Ankara'nın kent kimliği, göç, mahalle yaşamı ve mekan kullanımı gibi unsurların etkisiyle şekillenmiştir.
	1950'li yıllardan itibaren sosyal doku ve yaşam tarzındaki değişimler, kent kimliğinin oluşumunda önemli rol oynamıştır.
Gündelik Hayat	İsrailevleri'nde gündelik yaşam, sosyal ve mekansal değişimlerle birlikte şekillenmiştir.
	Pandemi döneminde mekânların işlevlerindeki değişiklikler, mekânların sadece fiziksel değil, duygusal ve sosyal bağlamda da dönüştüğünü göstermiştir.
Mekanların Fiziksel Değişim ve Dönüşümü	Salon, mutfak, banyo gibi iç mekânlarda kullanıcıların zamanla yaptıkları değişiklikler incelenmiştir.
	Mekanların özelleştirilmesi ve kullanıcı ihtiyaçlarına göre adapte edilmesi önemli bulgular arasında yer almıştır.

Görsel 38. Araştırmanın nitel bulgu ve değerlendirmeleri (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Kent Kimliği

Araştırmanın kent kimliğine yönelik sonuçları değerlendirildiğinde, Ankara'nın kent kimliğini derinlemesine anlamaya yönelik önemli sonuçların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Kent kimliğine yönelik en önemli sonuçlardan biri, 1950'li yıllardan günümüze kadar olan dönemleri kapsayarak, g, mahalle yaşamı, kullanılan mekanın değerşimi gibi Ankara'nın sosyal dokusundaki farklılıkların kent kimliğini önemli ölçüde etkilediği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, kentin tarihi, sosyal yapısı, mekanın ve yaşam tarzının değerşmesi gibi unsurların kente yönelik kimlik oluşturma sürecinde kent sakinlerini etkiledikleri görülmüştür.

Araştırmanın kent kimliğine yönelik sonuçları, Ankara'nın 1950'lerden günümüze kadar olan süreçte geçirdiği fiziksel ve kültürel değerşimleri anlamamızı sağlamaktadır. Ankara'nın başkent oluşu, kentin kimliğinde önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Başkent olmanın yanı sıra, g dinamikleri ve ekonomik potansiyeli de şehrin kimliğini şekillendiren diğer faktörler arasında yer almaktadır. G sebebiyle, farklı bölgelerden gelen insanların Ankara'ya entegrasyonu ile kozmopolit bir yapı oluşmuş ve şehrin kültürel zenginliği artmıştır.

Görüşmecilerin anlatıları, geçmiş yıllardaki Ankara'nın sosyal meknlerini ve etkinliklerini yansıtılmaktadır. Sinemalar, kafeler, gece kulüpleri, ve sosyal etkinlikler şehirdeki yaşam tarzını belirlemiş ve sosyal etkileşimi artırmıştır. Yıllara göre değerşim gösteren bu mekânlar, şehirdeki sosyal değerşimin bir yansıması olarak dikkat çekmektedir.

Ankara'nın eğitim kalitesi, şehirdeki bireylerin yaşam tercihlerini etkileyen bir diğer önemli faktördür. Görüşmecilerin ifadeleri, şehirdeki eğitim olanaklarının ve kültürel dinamiklerin, insanların Ankara'ya olan bağlılığını artırdığını göstermektedir.

Ankara'nın kent kimliği zaman içinde mekânsal ve sosyal değişimlere uğramıştır. Görüşmeler, 90'lı yılların sonlarından itibaren şehirdeki cazibe noktalarının değiştirdiğini ve sosyal aktivitelerin farklılaştirdiğini göstermektedir. Kentin büyümesi ve yeni yerleşim bölgelerinin imara açılmasıyla yeni odak noktaları oluşmuştur. 80'li yıllara kadar Kızılay bir cazibe noktası iken 80 sonrası dönemde kent içerisinde farklı odak noktaları ortaya çıkmıştır. Bahçeli 7, Arjantin Caddesi gibi farklı cazibe noktalarının ortaya çıkmasıyla şehrin sosyalleşme pratiği de değişim göstermiştir.

Bahçelievler'in Alman mimar Jansen tarafından planlanması, Amerikan mimarisine uygun evlerin varlığı, bölgenin mimari yapılaşmasını ve yaşam tarzını yansıtmaktadır. Bahçelievler'in Amerikalıların tercih ettiği bir bölge olması, Türkiye'nin 1950'lerde NATO'ya girmesi ve Türkiye-Amerika ilişkilerinin mekânsal yansımasını da etkilemiştir. İsrailievleri'nin diğer alanlardan farklı olduğu belirtilirken, cadde ve sokak isimlerinin değişimi, kent kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır.

Anıtkabir, Ulus'taki Erken Cumhuriyet Dönemi yapıları, Emek İşhanı, YKM binası gibi binalar, Ankara'nın simgesel değerlerini temsil etmektedir. Bu yapılar, kent kimliğiyle özdeşleşmiş ve kent sakinleri için önemli referans noktaları haline gelmiştir.

Ankara'da zaman içerisinde ulaşım ağı da değişim geçirmiştir. Elektrikli trolleybüsler, sarı dolmuş taksiler, otobüsler ve son olarak metro sisteminin kent içi ulaşımına dahil olması arasındaki süreçte kent sakinlerinin ulaşım pratikleri değişmiş, kent içi hareketlilikleri doğru orantılı olarak artmıştır. İsrailievleri sakinlerini doğrudan etkileyen en önemli gelişme ise Bahçelievler Metrosu'nun 1996'da devreye girmesi olmuştur. Özellikle son yıllarda İsrailievlerinde yaşamayı tercih eden kişilerin tercihlerini önemli ölçüde etkilemiştir.

Ankara'nın kent kimliği, tarihi, mekânsal değişimleri, ulaşım altyapısı, sosyal mekanlar ve simgeleri üzerinden şekillenmektedir. Bu kimlik, kent geçmişini,

şehirleşme süreçlerini ve kültürel dokusunu içermektedir. Görüşmecilerin anıları, kent kimliğinin bireyler üzerindeki etkilerini ve kentin kendine özgü karakterini anlamamıza olanak sağlamaktadır. Şehirdeki göç dinamikleri, mahalle kültürü, sosyal mekânlar ve eğitim olanakları, Ankara'nın zengin ve çeşitli bir kent kimliğine sahip olduğunu göstermektedir. Kent kimliği, zaman içindeki değişimlere rağmen bazı simgeler ve mekânlar aracılığıyla devam etmektedir.

Gündelik Hayat

Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan bir diğer kavram da gündelik hayat kavramıdır. Görüşmecilere bu kavram başlığı altında sorular sorulmuş ve birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre kullanıcıların, İsrailvleri'nin yerleşim yeri olarak seçilmesindeki etkenler arasında kooperatif yapısı oluşu ve konumu önemli bir rol oynamıştır. İlk dönemde milletvekilleri ve devlet memurlarının tercih ettiği bu bölge, zaman içinde kozmopolit bir yapıya evrilmiş, ancak orta üst sınıf bir kitleye hitap etmeye devam etmiştir.

Gündelik hayatın incelenmesiyle, İsrailvleri sakinlerinin bireyler arası ilişkilerde ve topluluk dayanışmasında güçlü bir bağa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Apartman komşulukları, esnaf ilişkileri ve çeşitli sosyal etkinliklere katılım, bu topluluk bağlarının sürdüğünü göstermektedir.

Mekanın sosyal yapısı üzerine yapılan gözlemlerde, İsrailvleri'nin sunduğu yeşil alanların, özellikle bahçelerin, topluluk etkileşimini desteklediği görülmüştür. Bahçeler, sakinlerin bir araya gelmelerine ve sosyal etkinliklere katılmalarına olanak tanıyan özel alanlar olarak ön plana çıkmıştır.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç ise, İsrailiileri sakinlerinin mekanlarına güçlü bir aidiyet duygusuyla bağlı olmalarıdır. Bu aidiyet duygusu, sakinlerin burayı sadece bir konut alanı olarak değil, aynı zamanda bir topluluk, bir mahalle olarak görmelerine yol açmıştır. Bu durum, İsrailiileri'nin geçmişten günümüze şekillenen ortak hafızasını oluşturan unsurlardan biridir.

Yapılan nitel araştırmanın en önemli sonuçlarından biri, İsrailiileri'nde geçen günlük yaşamın detaylı bir analizi, bireyler arası ilişkilerin, topluluk dayanışmasının, kültürel etkileşimlerin ve mekanın sosyal yapısının anlaşılmasına yönelik önemli bir perspektif sunmuş olmasıdır. Yapılan çalışmanın bu verileri bizi ikinci yapılan çalışmaya yönlendirmiş burada ortaya çıkan 'bir yere bağlı olma hissi (yere bağlılık)' ve 'kimlik' temalarının nicel yöntemlerle araştırılıp istatistiki verilerle bu bulguları kanıtlama yoluna gidilmiştir.

Mekanların Fiziksel Değişim ve Dönüşümü

Bu araştırmanın ana hedefi yere bağlılığı, kent kimliğini ve gündelik hayatı mekân üzerinden irdelemektir. Bu hedef doğrultusunda mekân oldukça önemli bir konumda bulunmaktadır. Araştırmada mekanlarda yapılan yerinde gözlem ve konut kullanıcılarıyla yapılan görüşmeler ışığında mekânın hem sosyal hem de fiziksel özellikleri yönünden önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

İsrailiilerinin genel durumu incelendiğinde, asansör ve otoparkın olmaması gibi günümüz konutlarının genel standartlarının değiştiği görülmektedir. Bu durum, günümüzde özellikle yaşlı bireylerin yaşadıkları yürüme ve eklem problemleri sebebiyle asansörsüz bir yapıda yaşamının zor olduğundan kullanıcıların taşınma kararlarını etkilemektedir. Otopark sorunu da özellikle günün belirli saatlerinde yaşanan bir sorun olarak ön plana çıkmış, artan araç sayısı ile birlikte daha da belirgin hale gelmiştir. Bu sorunlara yönelik ise yapılacak bir şeyin bulunmaması yapı sakinleri açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilmiştir.

Konutlarda bulunan kalorifer, kapıcı dairesi ve depo/bodrum gibi unsurların ise zaman içinde değişim göstermediği ve kullanıcıların memnuniyetini sağladığı gözlemlenmiştir. Kalorifer sisteminin varlığı yapının inşa edildiği ilk dönemlerde bir tercih nedeni olsa da zaman içerisinde kalorifer kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte günümüzde artık ayırt edici bir özellik olmaktan çıkmıştır. Kapıcı daireleri ve depo/bodrum alanları ise işlevselliğini korumuş ve konut sakinleri tarafından olumlu bir şekilde değerlendirilmiştir.

İsrailevlerinin iç mekanları, zaman içindeki değişimlerle birlikte hem kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermiş hem de toplumsal ve teknolojik gelişmelere adaptasyon göstermiştir. Ancak, günümüz standartlarına uygun olmayan bazı özelliklerin varlığı, özellikle yaşlı bireyler için yaşam kalitesini etkilemektedir. Genel özelliklerin yanı sıra salon, mutfak, banyo, sabit donatı ve mobilya alt başlıklarında mekanlar özelinde yaşanan değişimler değerlendirilecektir.

Salon

İsrailevlerinin iç mekanlarının zaman içinde geçirdiği değişimlerin, özellikle salonun ev içindeki konumu ve önemi, kullanıcıların gözünden incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak, mekanların kullanıcılar için taşıdığı anlam ve önemin zaman içinde nasıl dönüşüme uğradığı ve bu dönüşümün fiziksel değişiklikleri nasıl etkilediği anlaşılmıştır.

Salon, konut içerisinde her zaman farklı bir yere sahip olmuştur. 1960'lı yıllarda geniş salonlar, prestijli davetlere ev sahipliği yapma fonksiyonuyla öne çıkmaktadır. Ancak, günümüzde salondaki fonksiyonel değişimler, özellikle pandemi döneminde, ev sahiplerinin yaşam tarzlarındaki değişikliklere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Oturma odasının, salonun yerini alması, mekanın işlevselliğinde ve kullanıcı açısından anlamında önemli bir değişimi ifade etmektedir. Kullanıcıların mekanlara atfettikleri anlam ve kullanıcı etkileşimi, konut içindeki mekanların değişimini şekillendiren önemli unsurlardır. Pandemi döneminde salonun işlevini yitirmesi,

mekânın sadece fiziksel değil, duygusal ve sosyal bir bağlamda da değiştiğini göstermektedir.

Salonlar süreç içerisinde fiziksel değişim göstermişlerdir. Bu değişimler, zemin döşemelerinin mozaik taş döşemeden ahşap parke döşeme ile değiştirilmesi, kapı ve pencerelerin malzeme değişiklikleri gibi değişimlerdir. Bu değişimler bize konut kullanıcılarının mekanda birtakım özelleştirmelere gittiklerini ve mekanları güncelleme çabalarını yansıtmaktadır. Ancak, genel kurguda önemli değişikliklere rastlanmamış, yapısal özelliklerin büyük ölçüde korunduğu gözlemlenmiştir.

Yemek odalarının orijinal olarak planlanan işlevinin, kullanıcıların tercihleri doğrultusunda değiştiği görülmüştür. Yemek odalarının oturma odası veya çalışma odası olarak kullanılması, mekânın çok yönlülüğünü ve kullanıcıların mekanların kullanım amaçları üzerindeki etkin rolünü göstermektedir.

Bazı görüşmeciler, orijinal mimari özellikleri koruma konusundaki tutumlarına vurgu yapmışlardır. Özellikle yapı donatılarının (örneğin; kapı ve pencerelerin) orijinalliğini koruma çabaları, mekânın tarihini ve karakterini sürdürme isteğini yansıtmaktadır.

Sonuç olarak konut salonlarında yaşanan değişimler sadece fiziksel özelliklerinin değil, aynı zamanda kullanıcıların deneyimleri, tercihleri ve yaşam tarzlarıyla birlikte ele alınması gerekliliğini vurgulamaktadır. Mekân tasarımında, kullanıcıların değişen ihtiyaçlarına ve beklentilerine cevap verebilecek esneklik ve adaptasyonun önemli olduğu anlaşılmaktadır. Konut içindeki mekanların evrimi, sadece mimari değişikliklerle değil, aynı zamanda kullanıcıların mekanlara yükledikleri anlam ve işlevin evrimiyle birlikte gerçekleşmektedir.

Mutfak

Araştırma sonuçları, mutfağın fiziksel durumu hakkında, yapısal değişimler, teknolojik gelişmeler ve kullanıcı ihtiyaçlarındaki değişiklikler bağlamında çeşitli unsurları ortaya koymaktadır. Konutlardaki mutfak mekanı, asansör boşluklarının zaman içinde mekana eklenmesi gibi yapısal değişikliklere uğramıştır. Asansör boşluklarının mutfakla birleştirilmesi, mekanın formunu değiştirmiş ve kullanım alanını genişletmiştir. Bu değişim her konut birimindeki plan üzerinde farklılığa neden olmuştur. Bu değişim her konut birimindeki plan üzerinde de farklılığa neden olmuştur.

Gelişen teknoloji ve artan mutfak eşyaları, kullanıcıları alternatif çözümler aramaya yönlendirmiştir. Bu bağlamda, mutfak girişinde bulunan wc ve kiler alanlarının yıkılarak mutfakla birleştirilmesi, mekânın kullanılabilirliğini artırmıştır. Ayrıca, tesisat değişiklikleri, özellikle beyaz eşyaların evlere girmesiyle birlikte, mutfak mekanının fonksiyonel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde değiştirilmiştir.

Mutfak mekanında zaman içinde malzeme kullanımında gözlemlenen değişiklikler, tasarım ve estetik anlayışındaki değişim ve dönüşümü yansıtmaktadır. Tezgah üstü malzemeler, mutfak dolapları ve zemin döşemelerindeki değişiklikler, ev sahiplerinin mutfak mekanını modernleştirme çabalarını yansıtmaktadır. Güncel malzemelerin sunduğu kullanım kolaylık ve görsel tatmin çoğu zaman değişim için geçerli bir sebep olarak görülmüştür.

Araştırma, mutfak mekanının yemek hazırlama alanının ötesine geçerek, yemeğin sunulduğu ve tüketildiği bir alan haline geldiğini göstermektedir. Mutfak masalarının mutfak içinde yer bulması, mekanın yalnızca yemek pişirme değil, aynı zamanda sosyal etkileşim için de kullanıldığını göstermektedir.

Yapısal kurguda öngörülen hizmetçi odası, zaman içinde ev sahiplerinin ihtiyaçlarına ve kullanım alışkanlıklarına göre farklı amaçlarla kullanılmıştır. Çalışma odası, dikiş odası, çamaşır odası gibi farklı fonksiyonlar, mekanın ev sahiplerinin yaşam tarzlarına uyum sağlaması açısından önemli bir rol oynamıştır. Fakat hiçbir zaman hizmetçi odası olarak kullanılmaması diğer bir yandan tasarımcıların ön gördükleri yaşam biçimlerinin her zaman kullanıcılar tarafından uygulanabilir olmadığını bize göstermiştir.

Bu çalışma, mutfak mekanının yalnızca bir yemek hazırlama alanı olmanın ötesine geçerek, kullanıcılarının değişen ihtiyaçlarına ve yaşam tarzlarına cevap veren dinamik bir mekan haline geldiğini göstermektedir. Mutfak, yapısal değişimler, teknolojik gelişmeler ve kullanıcı tercihleri bağlamında evrim geçirerek, konut içindeki önemli mekanlardan biri haline gelmiştir. Diğer bir yandan konut içinde en çok değişimin gözlemlendiği mekan olarak dikkat çekicidir.

Banyo

Araştırma sonuçları, banyo mekanının fiziksel durumu, yapısal değişimler, teknolojik gelişmeler ve kullanıcı ihtiyaçlarındaki değişiklikler bağlamında çeşitli unsurları ortaya koymaktadır. Banyo mekanı, genellikle diğer yaşam alanlarından izole edilmiş bir mahremiyet alanı olarak planlanmıştır. Ancak, zaman içinde banyo mekanında yapısal değişimlere gidilmiş ve bu değişimler, mekanın işlevselliği ve kullanım kolaylığı açısından önemli hale gelmiştir. Özellikle su kesintisi döneminde banyoya deponun dahil edilmesi, mekânın kullanım amacını farklılaştırmıştır.

Teknolojik gelişmeler ve vitrifiye ürün gamının artması, banyo mekanının malzeme kullanımında ve tasarımında değişikliklere neden olmuştur. Başlangıçta küvetin sembolik bir anlam taşıdığı ve belirli bir statü göstergesi olduğu belirtilmiştir. Ancak, yıllar içinde vitrifiye ürünlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte küvet kullanımının popülerliği azalmış ve günümüzde duşakabin tipi yıkanma ünitelerinin daha çok

tercih edildiği tespit edilmiştir. Kullanıcı tercihlerindeki bu değişim, toplumsal ve kültürel etmenlerin mekân tasarımlarını nasıl etkilediğini göstermektedir.

Sabit Donatı ve Mobilya

Araştırma, konutlardaki sabit depolama alanları ve hareketli mobilya tasarımlarının kullanıcılar tarafından nasıl değerlendirildiğini ve kullanıldığını incelemeyi amaçlamıştır. İsrail evleri'ndeki depolama alanlarının yapıldığı dönem düşünüldüğünde oldukça işlevsel bir şekilde tasarlandığı belirtilmiştir. Özellikle koridorlardaki depolama alanları, mobilya değişikliklerine rağmen hala kullanılmakta ve değerlendirilmektedir. Bu durum, ev sahiplerinin depolama alanlarının işlevselliğini ve optimizasyonunu takdir ettiğini göstermektedir.

Yatak odalarındaki depolama czmlerinde yapılan özelleştirmeler dikkat ckmektedir. Orijinalde duvara gömme sırt sırta iki dolap bulunmasına rağmen, kullanıcılar bu alanı daha iyi değerlendirmek adına sırt sırta iki boydan boya dolap yaptırmışlardır. Bu özelleştirilmiş depolama czmleri, odanın düzenini sağlamak ve ek depolama alanı yaratmak adına kullanışlı bulunmuştur.

Özellikle mobilya üretiminin yaygın olduğu Siteler bölgesinden alınan el emeği ürünlerin uzun süre kullanıldığı ve hala sağlam oldukları ifade edilmiştir. Mobilya tercihlerinde zamanla değişiklik gözlense de bazı ev sahipleri hala eski mobilyalarını tercih etmektedir.

Araştırmada dikkat ceken bir diğer bulgu, bazı ailelerin el emeği mobilyalarını uzun yıllar kullanmaları ve hatta bir sonraki kuşağa aktarmaları olmuştur. Mobilyaların sadece işlevsel nesnelere olmanın ötesinde, duygusal bağlar ve kuşaklar arası anıların bir parçası olduklarını göstermektedir.

Günümüzde mobilya sektöründeki gelişmelerin yansıması olarak hareketli mobilya seçimlerinin çeşitlilik gösterdiği ve seri üretim yapan firmaların ürünlerinin tercih edildiği görülmüştür. Bu, modern tasarımların ve seri üretim mobilyalarının popülerliğinin arttığını göstermektedir.

Nicel Bulguların Sonuç ve Değerlendirmeleri

Yapılan nicel araştırma, yere bağlılık ve kent kimliğinin mekanlar üzerindeki etkilerini değerlendirmeyi hedeflemiştir. İç mimarlık disiplini perspektifinden gerçekleştirilen bu değerlendirme, mekânın bireyler üzerindeki etkilerini analiz etme amacı taşımaktadır. Araştırmanın sonuçları bize çeşitli değişkenlerin mekân algısını belirlediğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar sırasıyla aşağıda ele alınmıştır.

	Bulgular
Yere bağlılık ölçeği	Katılımcıların yere bağlılık düzeyleri, yerleşim alanına dair duydukları aidiyet duygusunu göstermektedir.
	Yüksek yere bağlılık düzeyleri, kent kimliği ile pozitif ve anlamlı bir ilişki içindedir.
	İsrailevleri'ne bağlı olan katılımcılar, Ankara'ya yönelik kent aidiyetlerinin de yüksek olduğunu belirtmişlerdir.
Kent Kimliği Ölçeği	Katılımcıların kent kimliği ile yere bağlılık arasındaki ilişki, pozitif yönde anlamlı bulunmuştur.
	Kent kimliği ve yere bağlılık ölçeği arasında güçlü bir bağ olduğu tespit edilmiştir.
	Bu durum, kent kimliğinin, bireylerin yaşadıkları yere dair algıları ve bu algılarla nasıl etkileşime geçtikleri ile şekillendiğini göstermektedir.
Demografik Faktörler	Demografik faktörler, yere bağlılık ve kent kimliği üzerinde anlamlı farklılıklar yaratmaktadır.
	Yaşlı katılımcıların yere bağlılık düzeyleri daha yüksek çıkmış, gençlerin ise kent kimliğine dair daha dinamik bir algıya sahip oldukları görülmüştür.
	Cinsiyet, sosyoekonomik durum ve eğitim düzeyi gibi faktörlerin de yere bağlılık ve kent kimliği üzerinde belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Görsel 39. Araştırmanın nitel bulgu ve değerlendirmeleri (Yazar tarafından üretilmiştir.)

Öncelikle yere bağlılığı ele alan araştırmalar incelenmiş yere bağlılık düzeylerini etkileyen birtakım faktörler bulunduğu görülmüştür. Jorgensen (2001), yaptığı araştırmada yere bağlılığın, zamanla oluşan güçlü sosyal ilişkiler ve bu çevrede paylaşılan anlamlı deneyimlerden kaynaklandığını ve fiziksel çevreye olan bağlılıktan daha fazla etkilendiğini ortaya koymuştur. Mesch & Manor (1998) ise, komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin güçlü olması durumunda, o yere olan aidiyetin de güçlü olacağını göstermektedir. Hidalgo & Hernandez (2001) de bu iddiayı doğrulayarak, aktif sosyal ilişkilere sahip bireylerin ev, mahalle ve şehir gibi üç fiziksel ölçekte de güçlü bir yere bağlılık hissettiğini ifade etmektedir. Çalışmamızda da buna paralel olarak kullanıcıların tanıdıklarının bulunması (komşu, arkadaş, akraba) İsrailcilerini tercih etme sebeplerinden biri olurken aynı zamanda da aidiyetlerini de olumlu yönde etkilediği görülmüştür. İsrailcilerinin tercih edilme sebeplerinden biri de kişilerin kendilerini burada güvende hissetmesidir. Güvenlik hissiyatı, bireyin bir mekânda kendisini ne kadar güvende hissettiği ile ilgilidir ve mekâna olan öznel ilişkisini belirler. Kendini yaşadığı mahallede güvende hissetmeyen, suç korkusu yaşayan ve mekânın kişisel ve sosyal yaşam açısından kontrolünü isteyen bireylerin, yere bağlılıklarının daha düşük olduğu görülmüştür (Brown vd., 2003). Uzun süre İsrailcilerinde yaşamış kullanıcıların tercih etme sebeplerinden biri de kendilerini burada güvende hissetmeleridir. Bu kullanıcıların yere bağlılıklarının da yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yere bağlılık seviyelerini etkileyen bir diğer faktör ise, mekânın mimari özelliklerinin ayırdediciliği (Wilson-Doenges, 2000), estetik olarak beğenilen yapıların varlığı, yeşil alanların genişliği gibi fiziksel ve mimari niteliklerdir. Bir yerin bu özelliklere sahip olması ve bu özelliklerin o yer sakinleri tarafından olumlu bir şekilde değerlendirilmesi, yere bağlılık düzeyinin artmasına neden olur (Bonaito vd., 1999). Bu anlamda, 1954 yılında döneminin önemli mimarları olan Demirtaş Kamçıl ve Rahmi Bediz tarafından tasarlanan İsrailcileri(Dikmen Yapı Kooperatifi) , dönemi içerisinde öncü sayılabilecek mekânsal kurgusu ve iç mekanlarındaki kullanım çeşitliği ve esnekliği ile sadece yapıldığı dönemde değil günümüzde hala kullanılmaya devam edilen mekanların varlığı ile uzun süredir burada yaşayan insanlar tarafından tercih edilen bir mekan olarak karşımıza çıkar. 1960'lardan bu

yana birlikte yaşamı deneyimleyen kullanıcıları barındıran, aynı zamanda Ankara'nın kent belleğinde yer etmiş bir toplu konut projesi olan İsrailvleri (*Dikmen Yapı Kooperatifi*), yapıldığı dönemde apartman ölçeğinde yapılan ilk toplu konut projelerinden biri olmasıyla da kullanıcılara yeni bir perspektif sunan yapı bloğu, inşa edildiği ilk yıllarda Ankara'nın çeperlerinde sayılabilecek bir konumda iken şu an Ankara'nın merkezi diye nitelendirebileceğimiz bir konumda bulunmaktadır.. İsrailvlerinin sunduğu sosyal hayat, bir topluluğa kendini ait hissetme duygusu ve yapının ve çevresinin sunduğu imkanlar hem tercih edilmesinde hem de bağlılık hissini kuvvetlendirmesinde etkilidir. Aynı zamanda yapının günümüze kadar korunarak gelmiş olması, fiziksel bir sürekliliğin yanı sıra, duygusal olarak da bağlılık düzeyi yüksek kişilerin biraradalığıyla bir kimlik kazanmıştır.

Araştırmalar, sosyo-demografik, sosyal ve fiziksel değişkenlerin bağımsız değişkenler olarak ele alındığını göstermektedir (Lewicka, 2010). Bu sosyo-demografik faktörler arasında "bir yerde yaşama süresinin" bireylerin o yere olan bağlılıklarını önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir (Kasarda & Janowitz, 1974; Sampson, 1988)., Bir yerde daha uzun süre yaşayan insanların, o yere daha büyük bir bağlılık hissettikleri saptanmıştır. Bu bağlamda, yaş da yere bağlılık düzeyini etkileyen bir diğer sosyo-demografik faktör olarak karşımıza çıkar. Bir yerde uzun süre yaşamak genellikle yaşça da büyük olmayı gerektirdiği için, bu iki değişkenin yere bağlılık düzeyi üzerindeki etkileri genellikle birbirinden ayırt edilemez. Literatürdeki tüm bu araştırmalara paralel olarak yaptığımız araştırma göstermiştir ki İsrailvlerinde uzun süre ikamet eden ve yaşça büyük olan (56 yaş ve üzeri) kullanıcılar, mekânla daha kuvvetli bir bağ kurmuşlardır. Bu sebeple mekân tasarımcıları bir mekânı tasarlarken mekanların kullanım sürelerini de göz önünde bulunmalıdır. Bu anlamda belirli normlara bağlı kalmadan, tasarımda esneklik sunan mekanların varlığı mekanların uzun yıllar değerlerinden yitirmeden değişip dönüşerek kullanımına devam etmesini sağlayacaktır. Bu da uzun vadede hem fiziksel hem de kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır.

Araştırmamızda bir diğerk sosyo demografik değişken olan cinsiyetin yere bağlılık düzeyleri ve kent kimliği tutumları üzerindeki etkileri değerlendirilmiş ve kadınlar ile erkekler arasında belirgin farklılıkların varlığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak kadınların mekanlarla erkeklerden daha fazla aidiyet kurduğunu, bu sebeple kadınların mekanla duygusal bir bağ kurduğunu söylememiz mümkündür. Kadınların mekanla farklı bağlılıklar geliştirmesi mekânı farklı şekillerde ve rollerde deneyimlemelerinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple bundan sonra yapılacak çalışmalarda mekân aidiyeti üzerinden yapılan okumalarda cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan değişkenler bir kriter olarak ele alınabilir.

Son olarak, yere bağlılık düzeylerinin ve kent kimliği tutumlarının bir mekân üzerinden incelendiği bu araştırmada mekânı deneyimleyen kullanıcıların yere bağlılık düzeyleri ve kent kimliği tutumları pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu, mekânın sadece fiziksel bir yapı olmadığını, aynı zamanda kent yaşamının bir parçası olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, mekân tasarımında yerel kültür, değerler ve kimliğin yansıtılması büyük önem taşır.

Genel Değerlendirme

Çalışmanın başlangıcında ortaya konulan araştırma soruları, çalışma sonunda bütüncül bir şekilde ele alınarak yanıtlanmaya çalışılmıştır;

- Mekân sakinlerinin yere bağlılık düzeyleri ile kent kimliği arasındaki ilişki, bireylerin yaşadıkları mekânlara olan duygusal bağları ve bu bağların kentsel kimlik ile olan etkileşimi üzerinden açıklanabilir. Araştırmada yerel kültür, değerler ve kimliğin mekân tasarımında büyük önem taşıdığı ve yere bağlılık ile kent kimliği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

- Gündelik hayat pratikleri, mekân sakinlerinin yere bağlılık ve kent kimliği üzerinde etkili olmaktadır. Mekânların günlük yaşamın bir parçası olarak algılanması, bireylerin bu mekânlara olan bağlılıklarını artırmakta ve bu durum kent kimliği ile olan ilişkilerini pekiştirmektedir. Özellikle tekrar eden günlük alışkanlıklar ve rutinler,

bireylerin mekânla olan etkileşimini şekillendirmekte ve bu da yere bağlılık ve kent kimliği üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

- Belirli bir mekânda (İsrailevleri v.b.) yaşayan bireylerin günlük hayat pratikleri, mekânla kurdukları bağlılığı ve kent kimliğini etkileyerek, mekânla aralarındaki duygusal bağı güçlendirmektedir. Bu pratikler, bireylerin mekânla olan etkileşimlerini belirlemekte ve mekânın günlük hayattaki rolünü şekillendirmektedir. Günlük hayatın tekrarlarla şekillenmesi, bireylerin mekânla olan bağlılıklarını artırmakta ve bu bağlılık kent kimliği ile entegre olmaktadır.

- Demografik faktörler, yere bağlılık, kent kimliği ve gündelik hayat pratikleri arasındaki ilişkilerde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma bulgularına göre, yaş ve cinsiyet gibi sosyo-demografik değişkenler, yere bağlılık düzeyini ve kent kimliği tutumlarını etkileyen belirgin farklılıklara sahiptir. Örneğin, yaşça büyük bireylerin mekânla daha kuvvetli bir bağ kurdukları ve kadınların mekanlarla erkeklerden daha fazla aidiyet geliştirdiği tespit edilmiştir.

- Araştırmanın konusu olan yapının (İsrailevleri) iç mekanları, yıllar içinde kullanıcıların ihtiyaçlarına, yaşam tarzlarına ve sosyal dinamiklere bağlı olarak çeşitli değişimler geçirmiştir. Mekânlar, özellikle de konut iç mekanları, zamanla fiziksel ve işlevsel değişimlere uğramış, bu değişimlerin kullanıcıların mekâna yükledikleri anlam ve işlev ile değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Kullanıcıların deneyimleri, mekânların gelişiminde önemli bir rol oynamıştır.

- İç mekanlardaki fiziksel değişimler, bağlılık, kimlik ve gündelik hayat pratikleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Mekânların fiziksel özelliklerinde yapılan değişiklikler, kullanıcıların bu mekânlara olan bağlılıklarını ve mekânların kimliklerini şekillendirmiştir. Bu değişimlerin kullanıcıların mekânla kurdukları duygusal bağa ve gündelik yaşam pratiklerine de etkisi olduğu anlaşılmaktadır.

Tüm bu sonuçlar, mekân tasarımında kullanıcıların rolünün büyük önem taşıdığını göstermektedir. Benzer mekânları paylaşan insanların mekanları farklı şekillerde deneyimlendiği belgelemek çalışmanın önemli sonuçlarından birisi olmuştur. Tasarım sürecinde, kullanıcıların ihtiyaçları ve tercihleri titizlikle ele alınmalıdır. Ayrıca, cinsiyet, yaş ve eğitim gibi faktörlerin mekân algısını nasıl şekillendirdiğini anlamak, daha yaşanabilir ve anlamlı mekanlar yaratmamıza yardımcı olacaktır. Bu

şekilde, insanların yaşadıkları mekanlara olan bağlılıklarını artırarak, daha sürdürülebilir ve taleplere cevap verebilen mekanlar ve kentler inşa etme hedefine bir adım daha yaklaşabiliriz.

Gelecekteki araştırmalar, Ankara'nın kent kimliğini daha detaylı bir şekilde anlamak için daha fazla zaman dilimini ve farklı demografik grupları içerecek şekilde genişletilebilir. Bu anlamda bu çalışma bundan sonra yapılacak çalışmalara altlık oluşturmuştur.

KAYNAKLAR

- Aiello, J. & Thompson, D. E. (1980). *Personal Space, Crowding, and Spatial Behavior in a Cultural Context*. In I. Altman, A. Rapoport, J.F. Wohlwill (Eds.), *Human Behavior and Environment: Advances in Theory and Research*,4, 107-178.
- Aksel, E. (2017). *City Versus Suburb: The Effects Of Neighborhood Location On Place Attachment And Residential Satisfaction*, (Tez No. 471915) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi. Ulusal Tez Merkezi].
- Arslan Avar, A. (2009). *Lefebvre'in Üçlü–Algılanan, Tasarlanan, Yaşanan Mekan-Diyalektiği*. Dosya 17: Mimarlık ve Mekan Algısı, s. 7-16.
- Asiliskender, B. (2004). *Kimlik, Mekân ve Yer Deneyimi*. *Kültür ve İletişim Dergisi*, 7(2), 73-94.
- Beckley, T. M. (2003). The relative importance of sociocultural and ecological factors in attachment to place. *United States Department of Agriculture Forest Service General Technical Report PNW*, 105-126.
- Biernacki, P. & Waldorf, D. (1981). *Snowball Sampling: Problems And Techniques Of Chain Referral Sampling*. *Sociological methods & research*, 10(2), 141-163.
- Blanchot, M., & Hanson, S. (1987). *Everyday speech*. *Yale French Studies*, (73), 12-20.
- Brewer, J., & Hunter, A. (1989). *Multimethod research: A synthesis of styles*. Sage
- Brehm, J. M., Eisenhauer, B.W. ve Krannich, R. S., (2006). *Community Attachments As Predictors of Local Environmental Concern. The Case for Multiple Dimensions of Attachment*, *American Behavioral Scientist*, 50, 142-165.
- Brower, S. (1980). *Territory In Urban Settings*. In I Altman, A. Rapoport, J.F. Wohlwill (Eds.) *Human Behavior and Environment: Advances in Theory and Research*, 179-207, Plenum Press.

- Brown, B., Perkins, D. D. & Brown, G. (2003). *Place Attachment In A Revitalizing Neighbourhood: Individual And Block Levels Of Analysis*. Journal of Environmental Psychology, 23, 259-271.
- Brown, B. B. & Werner, C. M. (1985). *Social Cohesiveness, Territoriality, And Holiday Decorations: The Influence Of Cul-De-Sacs*. Environment and behavior, 17(5), 539-565.
- Bonaiuto M., Aiello M., Bonnes, M. & Ercolani A. (1999). *Multidimensional Perception Of Residential Environment Quality And Neighbourhood Attachment In The Urban Environment*. Journal of Environmental Psychology, 19,331-352.
- Bryman, A. (1988). *Quantity and quality in social research*. Routledge.
- Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: how is it done? *Qualitative Research*, 6(1), 97-113.
- Certeau, M. (2009) . Çev. Özcan L. Arslan. *Gündelik Hayatın Keşfi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Chaney, D.(1999). *Yaşam Tarzları*. (Çev. İrem Kutluk), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara
- Crabtree, B. F., & Miller, W. L. (1992). *Doing qualitative research*. Sage
- Creswell, J. W. (1994). *Research design: Qualitative and quantitative approaches*. Sage.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). Sage.
- Cronbach, L. J. (1951). *Coefficient Alpha And The Internal Structure Of Tests*. Psychometrika, 16(3), 297-334.
- Çubuk, M., Yüksel, G., & Karabey, H. (1978). *Yapılanmamış Kentsel-Kamusal Dış Mekanlar*. Yapı Dergisi(30), 25-54.
- Çöl, Ş. D. (1998). *Kentlerimizde kimlik sorunu ve günümüz kentlerinin kimlik derecesini ölçmek için bir yöntem denemesi*.
- Elden, S. (2004). *Understanding Henri Lefebvre*. New York: Continuum.

Fielding, N., & Fielding, J. (1986). *Linking data: The articulation of qualitative and quantitative methods in social research*. Sage.

Fried, M., (1982). *Residential Attachment: Sources of Residential and Community*

Satisfaction, Journal of Social Issues, 38, 107-119.

Fried, M. (2000). *Continuities and discontinuities of place*. Journal of environmental psychology, 20(3), 193-205.

Greene, J., Caracelli, V., & Graham, W. (1989). *Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs*. Educational Evaluation and Policy Analysis, 11, 255-274.

Gifford, R. (2007). *The consequences of living in high-rise buildings*. Architectural science review, 50(1), 2-17.

Göregenli, M. (2010). *Çevre Psikolojisinde Temel Konular*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Göregenli, M., Karakuş, P., Kösten, E. Y. Ö. & Umuroğlu, I. (2014). *Mahalleye Bağlılık Düzeyinin Kent Kimliği İle İlişkisi İçinde İncelenmesi*. Türk Psikoloji Dergisi, 29(73), 73.

Gustafson, P., 2009. *More Cosmopolitan, No Less Local*, European Societies, 11, 25-47.

Gürsakal, N. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınevi.

Güvenç, B. (1999). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi

Hidalgo, M. C. & Hernandez, B. (2001). *Place Attachment: Conceptual And Empirical Questions*. Journal of Environmental Psychology, 21, 273-281.

Hummon, D. M. (1992). *Community Attachment: Local Sentiment And Sense Of Place*. In. Altman ve S. M. Low, (Ed.), Place attachment içinde. Plenum.

İmamoğlu, B., & Ergut, E. A. (2007). *Mimarlık tarihi araştırma stüdyosu çalışmasının düşündükleri: Ankara'da mimarlık, 1950–1980*. Mimarlık, 337, 56-59.

Jorgensen, B. S. & Stedman, R. C. (2001). *Sense Of Place As An Attitude: Lakeshore Owners Attitudes Toward Their Properties*. Journal of environmental psychology, 21(3), 233-248.

Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). *Mixed methods research: A research paradigm whose time has come*. Educational Researcher, 33(7), 14-26.

Jourdain, A. & Naulin, S. (2011). *Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları*. İletişim Yayınları.

Kyle, G., T., Mowen, A. J. ve Tarrant, M., 2004. *Linking Place Preferences With Place Meaning: An Examination of The Relationship Between Place Motivation and Place Attachment*, Journal of Environmental Psychology, 24, 4, 439-454.

Kasarda, J. D. & Janowitz, M. (1974). *Community Attachment In Mass Society*. American Sociological Review, 39, 328- 339.

Korpela, K. M. (1989). *Place Identity As A Product Of Environmental Self-Regulation*. Journal Environmental Psychology, 9, 241-259.

Kozak, M. (2001). *Repeaters' behavior at two distinct destinations*. Annals of tourism research, 28(3), 784-807.

Laczko, L., S., 2005. *National and Local Attachments in a Changing World System: Evidence From an International Survey*, International Review of Sociology, 15, 517-528.

Lalli, M. (1992). *Urban-Related Identity: Theory, Measurement And Emprical Findings*. Journal of Environmental Psychology, 12, 285-303.

Lefebvre, H. (2016). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*. (I. Gürbüz, Çev.). Metis.

Lefebvre, H. (2019). *Gündelik Hayatın Eleştirisi II: Gündelik Hayat Sosyolojisinin Temelleri*. (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel

Lewicka, (2010). *What Makes Neighbourhood Different From Home And City? Effects Of Place Scale On Place Attachment*. Journal of Environmental Psychology, 30, 35-51.

Lewicka, M., 2005. *Ways to Make People Active: Role of Place Attachment, Cultural Capital and Neighborhood Ties*, Journal of Environmental Psychology, 4, 381- 395.

- Lewicka, M., 2011. *Place Attachment: How Far Have We Come In The Last 40 Years?*. Journal of Environmental Psychology, 31, 3, 207-230.
- Low, S. M. & Altman, I. (1992). *Place Attachment: Human Behavior And Environment*. Advances in theory and research ,12, Plenum Pres.
- Lynch, K. (1960). *The Image Of The City*. MIT Press.
- Mertens, D. M., & Hesse-Biber, S. (2012). *Triangulation and mixed methods research: Provocative positions*. Journal of Mixed Methods Research, 6(2), 75-79.
- Mesch, G. S. & Manor, O. (1998). *Social Ties, Environmental Perception, And Local Attachment*. Environment and behavior, 30(4), 504-519.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage
- Morgan, D. L. (2014). *Integrating qualitative and quantitative methods: A pragmatic approach*. Sage.
- Morse, J. M. (1991). Approaches to qualitative-quantitative methodological triangulation. *Nursing Research*, 40(2), 120-123.
- Newman, P. (1996). *Greening the City: The Ecological and Human Dimensions of the City Can Be Part of Town Planning*. Alternatives Journal, 22(2), 10.
- Ocakçı, M. (1993). *Şehir kimliği ve çevre ilişkileri, kent ve çevre planlamaya ekolojik yaklaşım*, 17. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, İstanbul: Kasım 7-9.
- Plano Clark, V. L., & Ivankova, N. V. (2016). *Mixed methods research: A guide to the field*. Sage.
- Ponti, M. (2007). *Methodological Issues About The Empirical Study Of Place Identity*. Praeger.
- Proshansky, H., Fabian, A. ve Kaminoff, R., (1983). *Place-Identity: Physical World Socialization of The Self*, Journal of Environmental Psychology, 3, 1, 57-83.
- Proshansky, H. M., (1978). *The City and Self Identity*. Environment and Behavior, 10(2), 147-169.

- Rowles, G. D. (1983). Place and personal identity in old age: Observations from Appalachia. *Journal of environmental psychology*, 3(4), 299-313.
- Riger, S., & Lavrakas, P. J. (1981). *Community ties: Patterns of attachment and social interaction in urban neighborhoods*. *American journal of community psychology*, 9(1), 55.
- Sampson, R. J. (1988). *Local Friendship Ties And Community Attachment In Mass Society: A Multilevel Systemic Model*. *American Sociological Review*, 5, 766-779.
- Sarason, S. B., (1974) *The Psychological Sense of Community: Prospects For a Community Psychology*, Jossey-Bass.
- Scannell, L. ve Gifford, R., (2010), *Defining Place Attachment: A Tripartite Organizing Framework*, *Journal of Environmental Psychology*, 30, 1-10.
- Schmid ,C. (2008) *Henri Lefebvre's theory of the production of space: Towards a three-dimensional dialectic*. In: Goonewardena K, et al. (eds) *Space, Difference, Everyday Life: Reading Henri Lefebvre*. New York: Routledge.
- Shamai, S., & Ilatov, Z. (2005). *Measuring sense of place: Methodological aspects*. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 96(5), 467-476.
- Stedman, R. C. (2003). *Sense of place and forest science: Toward a program of quantitative research*. *Forest science*, 49(6), 822-829.
- Stedman, R. C. (2002). *Toward a social psychology of place: Predicting behavior from place-based cognitions, attitude, and identity*. *Environment and behavior*, 34(5), 561-581.
- Stokols, D., Shumaker, S. A.,(1981). *The Psychological Context of Residential Mobility and Well-Being*. *Journal of Social Issues*, 38(3), 149-171.
- Sugihara, S., & Evans, G. W. (2000). *Place attachment and social support at continuing care retirement communities*. *Environment and Behavior*, 32(3), 400-409.
- Tashakkori, A., & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches*. Sage.

Tashakkori, A., Johnson, R. B., & Teddlie, C. (2021). *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative approaches in the social and behavioral sciences* (2nd ed.). Sage.

Tekeli, İ. (1991). *Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler, Kent Planlaması Konuşmaları*. TMMOB Yayınları.

Tuan, Y., (1974). *Topophilia*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall

Tuan, Y., (1980). *Rootedness Versus Sense of Place*, *Landscape*, 24, 3-8.

Turton, C. (2016). *Defining residential place attachment and exploring its contribution to community and personal environmental actions*. University of Surrey (United Kingdom).

Wilson Doenges, G. (2000). *An Exploration Of Sense Of Community And Fear Of Crime In Gated Communities*. *Environment and behavior*, 32(5), 597-611.

EKLER

EK-1: Gönüllü Katılım Formu

Bu araştırma Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı'nda, Doç. A. Selin Mutdoğan danışmanlığında, Tuğçe Kalaycı tarafından yürütülmekte olan doktora tez çalışması kapsamında gerçekleştirilmektedir. Bu araştırma, İsraili'lerin yapıldığı ilk günden bu güne kadar olan süre içerisinde geçirdiği mekânsal ve sosyolojik değişimi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, sizlerin değerli görüşleri araştırma için büyük önem taşımaktadır.

Araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya görüşme esnasında çalışmadan hiçbir gerekçe göstermeksizin ayrılabilirsiniz. Bu durum size hiçbir yük ve sorumluluk getirmeyecektir.

Çalışma sonuçları doktora tezi ve ona bağlı olarak türetilen bilimsel yayınlarda yer alacaktır. Şahıs adı çalışmada ve/veya bağlantılı hiçbir yayında yer almayacaktır.

Görüşmemiz yaklaşık 20-30 dakika sürecektir.

Araştırma ile ilgili her türlü soru ve/veya bilgi için Tuğçe Kalaycı ve/veya Doç. A. Selin Mutdoğan ile iletişime geçebilirsiniz. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

- **Tarih:**
- **Katılımcı:**
  - Adı, soyadı:
  - Adres:
  - Tel:
  - İmza:
- **Araştırmacı:**
  - Adı, soyadı: Arş. Gör. Tuğçe Kalaycı
  - Adres:
  - Tel.
  - e-posta:
  - İmza:

EK-2:Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu görüşme, Hacettepe İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Doktora programı kapsamında, Doç. A. Selin Mutdoğan danışmanlığında yürütülen '1950-196 Yılları Arasında Türkiye'de Konut İç Mekânlarının Değişimi: İsrailvleri Örneği' başlıklı tez çalışmasının alan çalışması için yapılmaktadır. Katılımcılarla ilgili elde edilen veriler, bu tez ve bu tezdten türeyecek bilimsel yayınlar dışında kullanılmayacaktır. Katılım gönüllülük esasına dayanır.

Yardımcı Araştırmacı

Tuğçe Kalaycı

Demografik Bilgiler

Doğum Yılı:

Doğum Yeri:

Cinsiyet:

Meslek:

Baba Mesleği:

Ankara'ya geldiği yıl ve geliş sebebi (Ankara dışından geliyor ise) :

İkamet Ettiği Konut:

Kent Belleği (Dönemin Ankara'sına Genel Bakış)

1. (Eğer görüşme yapılan kişi Ankara doğumlu değilse) Ankara'ya yerleşmeden önce, kent ile ilgili ilk izlenimleriniz. Ankara'ya yerleştikten sonra, kent ile ilgili izlenimleriniz.
2. Yaşadığınız dönemde Ankara'nın merkezi denince akla neresi gelirdi? İsrailvleri merkezde bir yerleşke mi sayılırdı? Yaşadığınız dönemde Emek (Ankara) nerede başlar nerede biterdi?
3. Dönemin Ankara'sını simgeleyen veya anımsatan bir yapı/konut örnek vermeniz gerekirse nereyi örnek verirdiniz? Neden?
4. Akrabalarınız ve aile dostlarınız hangi semtlerde ikamet ediyorlardı? Hangi okullara gittiniz ve okullarınız neredeydi?
5. Ankara'da en sık gittiğiniz/geçtiğiniz/gezdiğiniz yer/yerler nerede bulunuyordu? Kim/kimlerle gidiyordunuz?

Gündelik Hayat (Sosyal Boyut)

6. Çalışma saatleriniz ve günleriniz nasıldı? İş yeriniz nerede bulunuyordu? (Ücretli bir çalışan değilse) Bir gününüzü nasıl geçirirdiniz?

7. Hafta sonlarında ve boş zamanlarınızda nasıl vakit geçirirdiniz. İsrailvleri çevresinde mi sosyalleşirdiniz farklı bir çevreye mi gitmeyi mi tercih ederdiniz?

8. İsrailvleri çevresinde sık uğradığınız dükkânlar nelerdir? İsrailvleri çevresinde sık vakit geçirdiğiniz mekânlar (sinema, kafe, restoran vb.)nelerdir?

9. Yaşadığınız dönemde İsrailvlerine ulaşım nasıl sağlanırdı? Kendinize ait bir aracınız var mıydı?

10. Size belirtilen dönemki gündelik hayat alışkanlıklarıyla ilgili size ilginç gelen/ aklınıza yer etmiş bir şey var mı?

İsrailvleri İle İlgili Özelleşmiş Sorular (Kolektif Bellek)

11. Bugüne kadar hangi yıllarda ve hangi sokak/ caddede ikamet ettiniz?

12.İsrailvlerinde hangi yıl ikamet etmeye başladınız? İkamet etmek için neden İsrailvlerini seçtiniz?

13. İsrailvlerinin inşa edildiği tarihi ve mimarı biliyor musunuz?

14.İsrailvlerinde toplu yaşamın (kooperatif) size kazandırdığı şeyler nelerdi? Komşuluk ilişkileriniz nasıldı? Komşularınızla ortak alanları (bahçe, ara mekanlar,.. gibi) aktif şekilde kullanır mıydınız?

15.İsrailvlerinde toplu yaşamın(kooperatif) olumsuz yönleri var mıydı? Varsa bunlar nelerdi?

16. Yaşadığınız dönemde İsrailvleri ile ilgi hatırladığınız en hoş anı nedir?

17. Yaşadığınız dönemde İsrailvleri ile ilgi hatırladığınız en kötü anı nedir?

İsrailvlerinin İç Mekan Özellikleri (Fiziksel Boyut)

18. Apartman ilk yapıldığında orijinal halinde hangileri mevcuttur?

Asansör	
Otopark	
Kalorifer	
Kapıcı Dairesi	
Depo /Bodrum	

19. Şu an yaşadığınız konutun ev iç mekân planlamasını aktarabilir misiniz? (şematik olarak çizerek)

20. Evin düzeninde orijinalinden dönüştürdüğünüz/ değiştirdiğiniz mekânlar / donatılar nelerdir?

21.Evinizdeki sabit donatıları ne zaman ve kime yaptırdınız? Yaptırmaktaki amacınız neydi (ihtiyaç, popüler kültür,.. gibi) ?

22. Evinizin iç mekân planında hareketli donatıları hangi yıllarda nerelerden satın aldınız markası neydi? Mobilyaları seçerken neye dikkat ederdiniz? Mobilyaları bir statü göstergesi olarak görür müydünüz?

Çalışma Koltuğu/ Buzdolabı/Çamaşır Makinesi/ Mobilyalar	Satın Alındığı Yıl	Özel Yapım/ Seri Üretim	Dükkan/ Marka

23. Yemek yemek için ayrı bir yemek odanız var mıydı? Yemek masanız nerede dururdu?

24. Salonun ev içerisinde nasıl bir konumu ve önemi vardı?

25. Yaşadığınız dönemde banyolar nasıldı? Düzeninden ve içerisinde bulunan donatılardan (klozet, küvet, lavabo, .. gibi) kısaca bahseder misiniz?

26. Yaşadığınız dönemde mutfaklar nasıldı? Düzeninden ve içerisinde bulunan donatılardan (tezgah, mutfak dolapları, ..gibi) kısaca bahseder misiniz?

Genel Değerlendirme

27. Yaşadığınız zaman dilimini düşündüğünüzde İsrailvleri hakkında aklınızda ilk çağrışım (duygu, olay.. vb.)yapan şey nedir?

28. Bana anlatmak istediğiniz başka bir şey var mı?

Katıldığınız için teşekkür ederim.

EK-3:Anket Formu

Bu anket, Hacettepe İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Doktora programı kapsamında, Doç. A. Selin Mutdoğan danışmanlığında yürütülen 'Yere Bağlılık, Kent Kimliği ve Gündelik Hayat Kavramlarının Mekan Üzerinden İredelenmesi: İsraili Örneği' başlıklı tez çalışmasının alan çalışması için yapılmaktadır. Katılımcılarla ilgili elde edilen veriler, bu tez ve bu tezden türeyecek bilimsel yayınlar dışında kullanılmayacaktır. Lütfen aşağıdaki soruları sırasıyla cevaplayınız. Katılım gönüllülük esasına dayanır.

Yardımcı Araştırmacı / Tuğçe Kalaycı

A-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaş	[ ] 18-25	[ ] 26-35	[ ] 36-45	[ ] 46-55	[ ] 56 ve üzeri
2. Cinsiyet	[ ] Kadın	[ ] Erkek			
3. Doğum Yeriniz	.....				
4. Eğitim seviyesi	[ ] İlköğretim	[ ] Ortaöğretim	[ ] Önlisans	[ ] Lisans	[ ] Lisansüstü
5. Mesleğiniz	.....				
6. Aylık gelir	[ ] 4.000-8.500	[ ] 8.501-12.000	[ ] 12.001-14.500	[ ] 14.501-18.000	[ ] 18.001 ve üzeri
7. Hayatınızın büyük bir kısmını nerede geçirdiniz?	[ ] Köy	[ ] Kasaba	[ ] Şehir	[ ] Büyükşehir	
8. Konutta oturma süresi	[ ] 0-5 yıl	[ ] 6-10yıl	[ ] 11-15 yıl	[ ] 16-20 yıl	[ ] 21 yıl üzeri

9. Buraya taşınmanızın burada yaşamınızın nedenleri nelerdir?

- Ekonomik şartlarımın uyması Tanıdıklarımın olması
 İç mekan kullanım kolaylığı ve konforu Burada kendimi mutlu hissetmem
 İş olanaklarına yakın olması Kendimi güvende hissetmem

B-YERE BAĞLILIK ÖLÇEĞİ

		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Pek Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Bu yeri çok iyi biliyorum							
2	Birisi bu yeri eleştirdiğinde savunurum.							
3	Uzakta olduğumda burayı özleyorum.							
4	Bu yeri sevmiyorum.							
5	Burada güvende hissediyorum.							
6	Bu yer ile kıvanç duyuyorum.							
7	Bu yeri bir parçam olarak görüyorum.							
8	Bu yerle ilgili olaylar üzerinde hiç etkim yoktur.							
9	Burada olup bitenlerle ilgilenmek isterim.							
10	Buradan ayrılınca mutlu olurum.							
11	Buradan taşınmak istemem.							
12	Köklerimin burada olduğunu hissediyorum.							

Lewicka, M. (2010). What makes neighborhood different from home and city ? Effects of place scale on place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 35–51.

<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.05.004>

C- KENT KİMLİĞİ ÖLÇEĞİ

		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Ankara, diğer illerde yaşayanlar tarafından itibarlı, saygın bir kent olarak görünür.					
2	Diğer illerle kıyaslandığında Ankara pek çok avantaja sahiptir.					
3	Ankara turistlere tavsiye edilebilecek bir kenttir					
4	Bu şehir, diğer şehirlerin imrendiği, özendiği özelliklere sahiptir.					
5	Ankara'yı memleketim olarak görüyorum.					
6	Kendimi Ankaralı olarak görüyorum.					
7	Ankara'da kendimi evimdeymiş gibi hissediyorum.					
8	Bu şehir benim bir parçam.					
9	Bu şehirdeki pek çok şey bana geçmişimi hatırlatıyor.					
10	Başka bir şehirde yaşayabileceğimi düşünmüyorum; eğer yaşarsam kendimle ilgili pek çok şeyden vazgeçmek zorunda kalacağım.					
11	Bu şehre içten bir bağlılık hissediyorum; çünkü burasıyla ilgili pek çok anım var.					
12	Bu kenti o kadar iyi tanıyorum ki çok eski bir fotoğrafını bile görsem tanırım.					
13	Ankara'da her dolaştığımda kendimi bu kente ait hissederim.					
14	Bu şehir bana gerçekten çok tanıdık geliyor.					
15	Bu şehri her gün çok yoğun duygularla yaşarım.					
16	Kesinlikle Ankara'da kalmak isterim.					
17	Ankara'nın geleceğini merak ediyorum, nasıl bir yer olacağını görmek istiyorum.					
18	Ankara benim gelecekle ilgili planlarımda çok önemli bir yer tutar.					
19	Kişisel geleceğimde Ankara'nın çok önemli bir yeri var.					
20	Bu şehir, günlük yaşamımda çok önemli bir yer tutar.					

Lalli, M. (1992). Urban-related identity: Theory, measurement and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12, 285-303.

Makale Yayın Bilgisi

The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC
ISSN: 2146-5193, January 2024 Volume 14 Issue 1, p.296-316

YERE BAĞLILIĞIN VE KENT KİMLİĞİNİN BİR MEKÂN ÜZERİNDEN İNCELENMESİ: İSRAİLEVLERİ (DİKMEN YAPI KOOPERATİFİ) ÖRNEĞİ

Tuğçe KALAYCI
Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
tuğcegurbulak@hacettepe.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0003-4876-3974>

Kemal YILDIRIM
Gazi Üniversitesi, Türkiye
kemaly@gazi.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-5447-1201>

A.Selin MUTDOĞAN
Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
selinse@hacettepe.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5845-123X>

<i>Abf</i>	Kalaycı, T., Yıldırım, K. & Mutdoğan, A. S. (2024). Yere Bağlılığın ve Kent Kimliğinin Bir Mekân Üzerinden İncelenmesi: İsraillevleri (Dikmen Yapı Kooperatifi) Örneği. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 14 (1), 296-316.
------------	--

ÖZ

Bu çalışmada, kullanıcıların İsraillevlerini (Dikmen Yapı Kooperatifi) tercih etme nedenleri, yaşadıkları mekâna ve kent kimliğine yönelik bağlılık ve tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple, araştırmanın amacına uygun olarak 'Yere Bağlılık Ölçeği' ve 'Kent Kimliği Ölçeği' kullanılarak kullanıcıların bağlılık ve tutumları belirlenmiştir. Yapılan anket sonucu İsraillevlerinde (Dikmen Yapı Kooperatifi) yaşayan 47 konut kullanıcılarından elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiş ve bulgular kısmında sistematik bir sırayla ele alınmıştır. Sonuç olarak, yere bağlılık düzeylerinin ve kent kimliği tutumlarının bir mekân üzerinden incelendiği bu çalışmada mekânı deneyimleyen kullanıcıların yere bağlılık düzeyleri ve kent kimliği tutumları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu, mekânın sadece fiziksel bir yapı olmadığını, aynı zamanda kent yaşamının bir parçası olduğu görülmüştür. Aynı zamanda mekân tasarımında kullanıcıların rolünün büyük önem taşıdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yere Bağlılık, Kent Kimliği, İsraillevleri, İç Mimarlık.

AN ANALYSIS OF PLACE ATTACHMENT AND URBAN IDENTITY THROUGH THE SPACE: THE CASE OF İSRAİLEVLERİ (DİKMEN YAPI KOOPERATİFİ)

ABSTRACT

The objective of this study is to explore the reasons why people prefer living in İsraillevleri (Dikmen Yapı Kooperatifi), their attachment and attitudes towards their dwellings, and their sense of urban identity. To achieve this, the research used the 'Place Attachment Scale' and the 'Urban Identity Scale'

Submit Date: 21.10.2023, Acceptance Date: 08.12.2023, DOI NO: 10.7456/tojdac.1379359

296

Research Article - This article was checked by iThenticate

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Etik Komisyonu Onay Bildirimi

Tarih: 27/06/2024 16:33

Sayı: E-66777842-300-

00003617409

00003617409

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMA ETİK KURULU

<u>TOPLANTI TARİHİ</u>	<u>TOPLANTI SAYISI</u>
11 Haziran 2024	2024/11

İlgi : 27.05.2024 tarihli ve E-44513094-100-00003556603 sayılı yazınız.

Kurulumuzun 22 Kasım 2022 tarihli toplantısında onaylanmış olan ve Enstitümüz İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencilerinden Tuğçe KALAYCI'nın, Doç. Dr. Alın Selin MUTDOĞAN danışmanlığında yürüttüğü "1950-1965 Yılları Arasında Türkiye'de Konut İç Mekanlarının Değişimi: İsrailvleri Örneği" başlıklı tez çalışması için vermiş olduğunuz başlık değişikliği talebi dilekçeniz Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun 11 Haziran 2024 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur. Projenin yeni başlığı "Yere Bağlılık, Kent Kimliği ve Gündelik Hayat Kavramlarının Mekan Üzerinden İrdelenmesi: İsrailvleri Örneği" olarak belirlenmiş ve bu husus kayıtlarımıza eklenmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporumun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

22/08/2024

Tuğçe Kalaycı

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü teziere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez/Sanat Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez/Sanat Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez/Sanat Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

22/08/2024

Tuğçe KALAYCI

Doktora Tezi Orijinallik Raporu

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Enstitüsü

Tez/Sanat Çalışması Raporu Başlığı:Yere Bağlılık, Kent Kimliği ve Gündelik Hayat Kavramlarının Mekan Üzerinden İrdelenmesi: İsrailvleri Örneği

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
20.08.2024	119	179179	04.07.2024	%15	2434993915

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (22/08/2024)

Tuğçe KALAYCI

Öğrenci No.:N15241871

Anasanat/Anabilim Dalı:İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı A.B.D.

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
		X	

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç.A.Selin MUTDOĞAN

PhD Thesis Originality Report

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Title : Analysing The Concepts Of Place Attachment, Urban Identity And Daily Life
Through Space: The Case Of İsraillevleri

The whole thesis/art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
20.08.2024	119	179179	04.07.2024	%15	2434993915

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (22/08/2024)

Tuğçe KALAYCI

Student No.: N15241871

Department:Interior Architecture and Environmental Design

Program/Degree (please mark):

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
		x	

SUPERVISOR APPROVAL
APPROVED
Assoc. Prof. A. Selin MUTDOĞAN

